

3,5 TENIA

ΝΟΕΜΒΡΗΣ '02

Τεύχος no 49

1 ευρώ

ΕΜΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΧΡΗΣΗ

απαστράπτουσες φυγές - αερογαμία - οι μαλλιάδες - αποδιάρθρωση πληροφοριών - μύθοι και αρπαγές σε μιαν ήπειρο - περι γεωπολιτικής προσόδου - δίψα - μικρές ιστορίες των λέξεων - κ.α.

Αυτός δίπλα δεν θα σας λείπει τίποτα. Είναι ο Peter Sedhom, που και πάλι δεν σας λείπει τίποτα. Εν πάσει περιπτώσει ο Sedhom (αμερικανικής υπηκοότητας) ήταν ένας από τους πιο «διάσημους» κρατούμενους των ελληνικών φυλακών, εφόσον είχε κάνει (ή περσι έκανε) διάφορα φωνικά. Πού τον θυμηθήκαμε;

Ο Sedhom γνώρισε μια καλή δόση δημοσιότητας στα τέλη του μή που πέρασε, όταν δραπέτευσε σαν κύριος από τον Κορυδαλλό, με την βοήθεια της ψυχολόγου των φυλακών Όλγας Ατζαμόγλου, με την οποία είχε δημιουργήσει ερωτική σχέση (εντός φυλακών). Τώρα θα πείτε: μα συνάπτονται τέτοιες σχέσεις μέσα στον Κορυδαλλό μεταξύ ενός βαρμπονιτή και μιας ψυχολόγου χωρίς την άδεια του κ. Αραβαντινού; Who knows? Ο κ. Αραβαντινός την «πλήρωσε» (μέσα σε πάρα πολλά εισαγωγικά) πάντως την απόδραση του Sedhom, απομακρυνόμενος για λίγο από την διοίκηση των φυλακών. Σα να λέμε «έφαγε δυο αγωνιστικές»...

Το κακό με τον Sedhom είναι πως όσος θόρυβος έγινε με την απόδρασή του, άλλο τόσο γρήγορα ξεχάστηκε. Μα δεν θα έπρεπε οι αρχές να έχουν κάνει ό,τι έκαναν με την 17Ν; Να έχουν καλέσει το κοινό να βοηθήσει στην εκ νέου σύλληψή του; Στο κάτω κάτω είναι ένας επικίνδυνος εγκληματίας ο άνθρωπος...

Το κακό του κακού με τον Sedhom είναι ότι είχε καταδικαστεί (ερήμην) σε θάνατο στις 9ηα, και η αμερικανική κυβέρνηση ζητούσε την έκδοσή του από το 1998. Κι αυτός, για να την γλυτώσει, παραδεχόταν όσα έκανε και δεν έκανε για να μείνει φυλακισμένος στην Ελλάδα. Στο usa έχει σύγυρη την ηλεκτρική καρέκλα... Μέχρι που ήρθε ο έρωτας...

Το παράξενο με τον Sedhom είναι ότι βρισκόταν μια χαρά φυλακισμένος στη Κέρκυρα, απ' όπου μετέχθη στον Κορυδαλλό στις 18 απρίλη, για να λάβει «ψυχολογική βοήθεια». Ε, την έλαβε, ερωτεύτηκε την ψυχολόγο, και σε 40 μέρες την έκανε με την βοήθειά της. Ήταν άραγε σοφό αυτό εκ μέρους του; Τα υπολόγισε όλα σωστά; Η τον έφαγε το αίσθημα;

Θα μπορούσε να περάσει από κάποιον το μυαλό (και επειδή μας πέρασε, γι' αυτό θυμηθήκαμε την περίπτωση) ότι α) οι (ελληνικές) φυλακές είναι το πιο καλό μέρος του κόσμου αν σε περιμένει κάτι χειρότερο - λέμε, «αν...» και β) ότι σ' όλη αυτήν την ιστορία με την εσπευσμένη ψυχολογική βοήθεια, την όμορφη ψυχολόγο και τον αγαθούλη αρχιδεσμοφύλακα που κάνει τα στραβά μάτια τόσο στο αίσθημα όσο και στην απόδραση, κάπου την πάτησε ο Sedhom. Σερύτισε απ' την καβάτζα και τώρα ποιός ξέρει σε ποιο αμερικανικό κελί μετράει μέρες.

Μα γίνονται τέτοιες τράμπες μεταξύ ελληνικού και αμερικανικού κράτους; Who knows? (Do you remember Mohamed Rasid or Hamdam?)

Αλλά τι λέμε τώρα και τον γλωσσολόγο τον Sedhom; Μπορεί να κάνει διακοπές ο άνθρωπος σε κανά νησί - μόνος, ή με την εκλεκτή της καρδιάς του... (Γιατί, δεν το πιστεύετε ότι γίνονται τέτοια πράγματα στα μέρη μας)

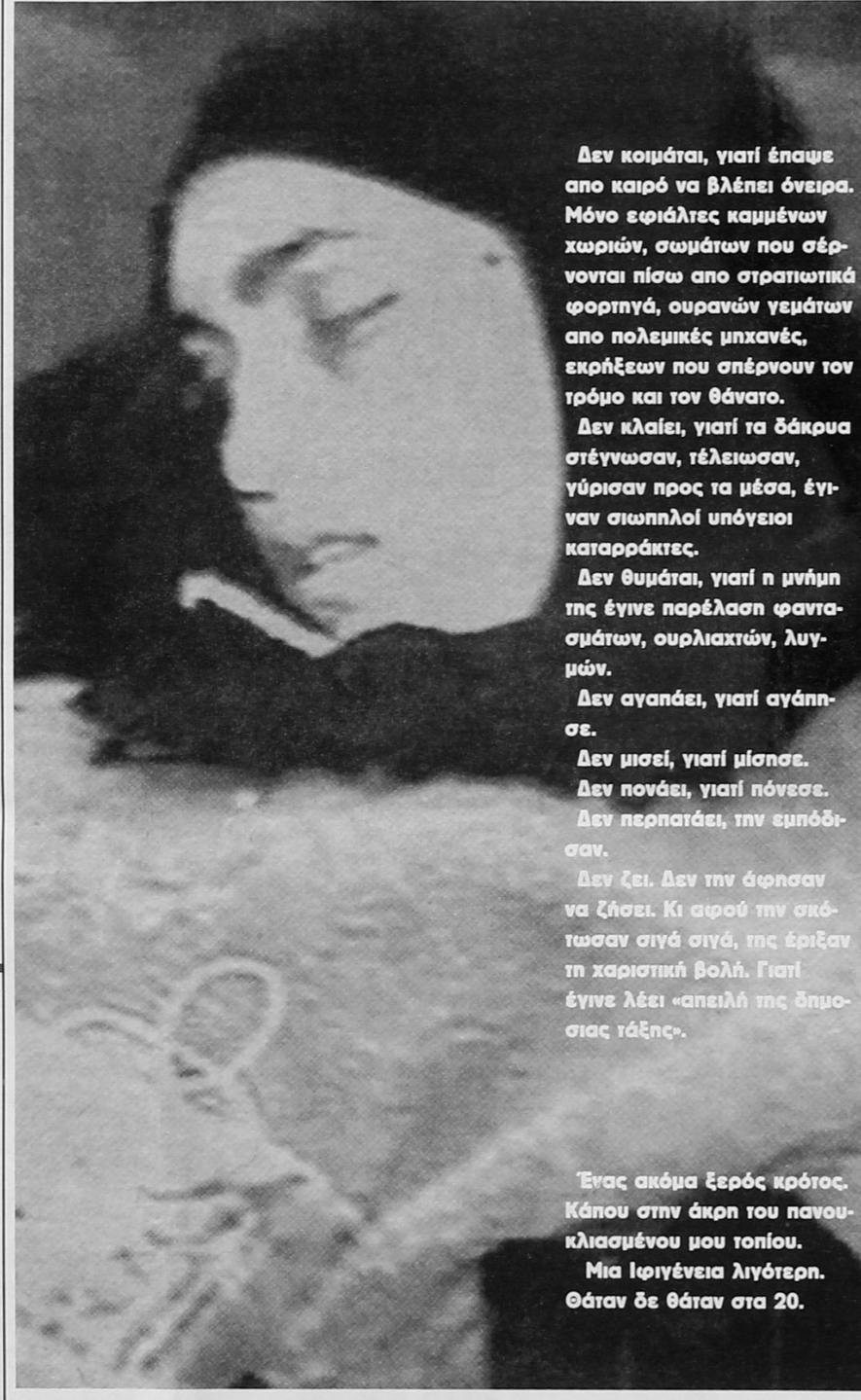
όλα όσα είπαμε παλιά ισχύουν

Κάποιος τοίχος στη Μπολόνια, 24 Σεπτεμβρή 1977. Η διαδηλώτρια γράφει: τον κομμουνισμό δεν θα τον φέρει το κόμμα αλλά το προλεταριάτο.

Point blank

I CAN LIVE, WITH YOU OR WITH OUT YOU

Δεν κοιμάται, γιατί έπαψε από καιρό να βλέπει όνειρα. Μόνο εφιάλτες καμμένων χωριών, σωματών που σέρνονται πίσω από στρατιωτικά φορτηγά, ουρανών γεμάτων από πολεμικές μηχανές, εκρήξεων που σπέρνουν τον τρόπο και τον θάνατο. Δεν κλαίει, γιατί τα δάκρυα στέγνωσαν, τέλειωσαν, γύρισαν προς τα μέσα, έγιναν σιωπηλοί υπόγειοι καταρράκτες. Δεν θυμάται, γιατί η μνήμη της έγινε παρέλαση φαντασμάτων, ουρλιαχτών, λυγμών. Δεν αγαπάει, γιατί αγάπησε. Δεν μισεί, γιατί μίσωσε. Δεν πονάει, γιατί πόνεσε. Δεν περπατάει, την εμπόδισαν. Δεν ζει. Δεν πν άφησαν να ζήσει. Κι αφού πν σκότωσαν σιγά σιγά, της έριξαν τη χαριστική βολή. Γιατί έγινε λέει «απειλή της δημοσίας τάξης».

Ένας ακόμα ξερός κρότος. Κάπου στην άκρη του πανουκλιασμένου μου τοπίου. Μια Ιφιγένεια λιγότερη. Θάταν δε θάταν στα 20.

Από τα πρώτα της έργα ως σήμερα, εδώ και 5 αιώνες, η μετωπική όραση δεν έχει πάψει να επιχειρεί την κατάκτηση του κόσμου. Την κεντρομόλο επανακατασκευή του σαν εικόνα διαθέσιμη σ' ένα βλέμμα κεντρόφυγο. Το ακίνητο μάτι / σώμα του θεατή, που στην Αναγέννηση επισκοπούσε τις ελαιογραφίες στους τοίχους, τώρα είναι επιπλωμένο με πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες: μπορεί να επιθεωρεί όχι μόνο τις αναπαραστάσεις του κόσμου αλλά και κομμάτια της κανονικής του ζωής. Από το μικροσκόπιο που βυθίζεται στον μικρόκοσμο μέχρι το τηλεσκόπιο που συλλαμβάνει στιγμές του σύμπαντος, χρησιμοποιώντας ενδιάμεσα όλα τα εργαλεία / συσκευές που ξέρει ο καθένας, ο αναπτυγμένος πολίτης του καπιταλισμού φτιάχνει και εννοεί τον κόσμο έτσι ώστε ο ίδιος να βρίσκεται ακίνητος στο κέντρο του. Γίνεται όλο και περισσότερο *πανόπτης* (και υπερόπτης) βελτιώνοντας το καλύτερο όνειρο των πρώτων αστών του 15ου και του 16ου αιώνα.

Μαζί, αναπόφευκτα, η σχέση του με τα πράγματα και τους άλλους γίνεται όλο και λιγότερο σαματική. Δεν μπορούμε να μετρήσουμε το «όλο και λιγότερο» παρα μόνο, ίσως, μέσω της ανάνηψης των εμπειριών της ανάπτυξης - όπως την ζουν τα κουτάβια του ανθρώπινου είδους, έως ότου μάθουν ότι το περιβάλλον είναι για λογαριασμό τους μέσα στην και μέσα απ' την θέασή του / εναντίονσή του.

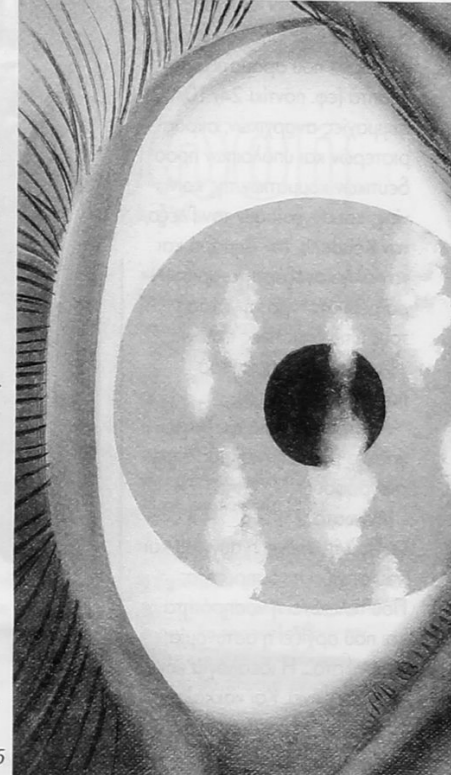
Όσο πιο *μετωπική* γίνεται η σχέση με κάθε τι γύρω, ζωντανό ή άψυχο, τόσο πιο οριστική (μαθαίνουμε πως) είναι η γνώση μας γι' αυτό. Είναι αδιάφορο αν η μετωπική θέαση είναι επιφανειακή ή ανατομική, αισθητηριακή ή διανοητική. Το σημαντικό είναι να τελειώσει το γρηγορότερο το *περιεργάζεσθαι*, να ξεπεραστεί ο πληθωρισμός και η «σπατάλη» των κινήσεων του σώματος που ψάχνει. Το σημαντικό είναι ότι η *μετωπική* συσχέτιση λογαριάζεται σαν διαπίστωση του «αντικειμενικού» και σαν επικύρωση του επειδή, ακριβώς, το δικό μας σώμα είναι ακίνητο. Και επειδή η ακινησία του / αντικειμενικότητά του έχει προϋποθέσει σαν η ιδανική συνθήκη γνώσης του κόσμου. Είναι αυτό που συγκροτεί την βάση του σχολείου: μπορεί και πρέπει να μαθαίνει κανείς ακίνητος (στερεωμένος σε μια καρέκλα). Η επανάκτηση της σαματικής μας κίνησης είναι μόνο ένα *διάλειμμα* στην ορθόδοξη διαδικασία της μάθησης, μέχρι να υποκύψουμε (και υποκύπτουμε...) στο βασικότερο μάθημα: ότι το σώμα μας σε σχέση με την γνώση είναι μόνο ένα κυτταρικό περιεχόμενο, που κρατάει στην κορυφή του τα μάτια - το βλέμμα του κυρίου / αφέντη.

Μπορεί να αντιδραστεί κανείς το σερφάρισμα στο εικονικό / μετωπικό διαθέσιμο κυβερνοσύμπαν με την περιπλάνηση στο μητροπολιτικό (ή και οποιοδήποτε άλλο, αστικό ή «φυσικό») περιβάλλον. Οι παλιοί αλλά και οι καινούργιοι αλήτες των πόλεων κινούνται σ' αυτές με μπουσούλα λιγότερο την όραση και περισσότερο την όσφρηση, την σκυλία αίσθηση του να εννοεί κανείς τις κυμαινόμενες εκπινές, τις διαρκώς μεταβαλλόμενες και χωρίς προσανατολισμούς διακυμάνσεις του «αέρα» ένα γύρω. Σ' αυτήν τη σχέση με το κόσμο, τη σχέση του περιπλανώμενου με όλες του τις αισθήσεις σώματος, δεν υπάρχει κανένα *πορτραίτο* των πραγμάτων που να αντιστοιχεί από μόνο του στη γνώση και στην αλήθεια τους. Στην περιπλάνηση ο κόσμος δεν μαθαίνεται σαν εσταντανέ, και δεν είναι ποτέ ο ίδιος. Στην περιπλάνηση η μετωπική αντιπαράθεση μπορεί να εγκυμονεί κινδύνους - και πρέπει να ξέρει κανείς να διασχίζει το εποπτευόμενο πεδίο της μετωπικής όρασης του άλλου όσο

πο απαραίτητος γίνεται. Στην περιπλάνηση δεν υπάρχει ένα εικαστικό (και τελικά: διανοητικό) σημείο φυγής των πραγμάτων, μια δεδομένη γεωμετρία των σκιών, μια ορισμένη τάξη των αποστάσεων. Στην περιπλάνηση (πρέπει να πούμε: στην αληθινή περιπλάνηση) το μακρύ μπορεί να είναι πολύ κοντά: το σκοτάδι επικίνδυνο φαίνεται: το περιβάλλον παλώμενο, λαχνασιασμένο ή αραχτό, είτε αφορά έμφυχα είτε άψυχα: οι ευθείες μπορεί να είναι κομπιές: η τεθλασμένη: τα σημεία φυγής και αποκλεισμού διαδέχονται το ένα το άλλο και πρέπει να ανακαλυφθούν ή να εφευρευθούν. Στην περιπλάνηση δεν περνάει ο κόσμος μπροστά μας και για χάρη μας - περνάει εμείς δια μέσου του, ξανά και ξανά. Στην περιπλάνηση η μάθηση / γνώση δεν είναι οχυρωμένη σαν δεσποτική κεντρικότητα - είναι διαρκώς εκτεθειμένη και ασυνεχής τροχιά, τμήμα όλων των τροχιών, οργανική πιθανότητα συναντήσεων ή/και εκτροπών.

Στην περιπλάνηση η ίδια η όραση απελευθερώνεται από την ειδική παραγωγικότητα (και την ειδική άγνοια) της μετωπικής τάξης. Απελευθερώνεται τόσο οργανικά όσο και εκφραστικά. Οργανική απελευθέρωση είναι η επανακατάκτηση της *πλάγιας* όρασης, της δυνατότητας του ζώου να αντιλαμβάνεται εγκαίρως την κίνηση των άλλων «με την άκρη του ματιού», πριν σχηματίσει συγκεκριμένη ιδέα για την μορφή που έχει το κινούμενο. Η πλάγια όραση είναι μια απ' τις ζωικές ανθρώπινες καταστάσεις που έχουν ξεπέσει / υποτιμηθεί / εξορυστεί απ' την τάξη του αστικού κόσμου.

Εκφραστική απελευθέρωση είναι η επανακατάκτηση του βάθους του βλέμματος, της ποικιλίας των εντάσεων, του χρώματος των διαθλάσεων του. Το μετωπικό βλέμμα είναι επίπεδο το ίδιο, καθώς εκπαιδεύεται στην επιπεδότητα των εικόνων (ακόμα και «τριδιάστατων») που εκτίθενται εμπρός του. Είναι ρηχό γιατί βρίσκεται στο κέντρο. Το μετωπικό μάτι (και μόνον αυτό) είναι όπως η φωτογραφική μηχανή, την οποία εξάλλου εννοεί σαν πρότυπό του: «αφήνει το φως να περάσει και να ερεθίσει τις άκρες των οπτικών νεύρων στο βάθος του βολβού». Αντίθετα το βλέμμα του περιπλανώμενου σώματος δεν «δέχεται φως» απλά και παθητικά - εκπέμπει κυρίως, χαϊδεύει ή αρπάζει, ερευνά και αποκαλύπτει, *ενεργεί το ίδιο* αεχώριστα από το (υπόλοιπο) σώμα.

Ρενέ Μαγκρίτ: «Λάθος Καθρέφτης» 1935

Γελάτε; Καλαααάα...

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε σαν άρθρο στον Guardian στις 23/10/02. Αφορά τις δεκαετίες '60 - '80. Το αναδημοσιεύουμε για προφανείς λόγους. (Όχι για να σπειρούμε το χάος! «Αντίμετρα» σε πρακτικές σαν τις παρακάτω υπάρχουν, αν και δεν είναι εδώ το μέρος να πούμε ποιά).

Όταν ο Dan κατατάχθηκε στο ειδικό σώμα της μητροπολιτικής αστυνομίας του Λονδίνου, το 1964, έμεινε έκπληκτος που ένας ανώτερος αξιωματικός προειδοποιούσε πως ήταν «πολύ πιθανό να γίνει κομμουνιστικό κράτος η Βρετανία μέσα στα επόμενα 10 χρόνια.» Οι μπάτσοι που στρατολογούνταν τότε έπαιρναν μαθήματα πάνω στην ανατρεπτική

θεωρία του κομμουνιστικού κόμματος της Βρετανίας, του αυθεντικού "εσωτερικού εχθρού." Τους έλεγαν ότι το κόμμα σκόπευε να χρησιμοποιήσει τα εργατικά συνδικάτα για να υπονομεύσει την κοινοβουλευτική δημοκρατία. "Ερροιάζε σαν να πρόκειται να τραβήξουμε κουπί μέσα σε μια θάλασσα ανατροπής," λέει ο Dan. Πολύ σύντομα, αυτή η θάλασσα θα γινόταν ακόμα πιο βαθιά καθώς ο πόλεμος του Βιετνάμ ριζοσπαστικοποίησε χιλιάδες νέους ανθρώπους και διόγκωνε τις τάξεις των τροτκιστικών οργανώσεων.

Το αποκορύφωμα ήρθε το 1968, όταν δεκάδες χιλιάδες διαδήλωσαν στην πλατεία Grosvenor και πολιορκήσαν την αμερικανική πρεσβεία. Οι συγκρούσεις που ακολούθησαν μεταξύ αστυνομίας και διαδηλωτών στους δρόμους του Λονδίνου ήταν χωρίς προηγούμενο. Οι μπάτσοι βρέθηκαν εντελώς απροετοίμαστοι. Δεν είχαν ασκηθεί κατάλληλα κι ούτε τους είχε δοθεί λεπτομερειακή ενημέρωση πάνω στο τι επρόκειτο να συμβεί. Μόνο στοιχειώδεις πληροφορίες υπήρχαν για τις προθέσεις των διαδηλωτών.

Για τη μητροπολιτική αστυνομία, τα γεγονότα στην πλατεία Grosvenor αποτέλεσαν ένα κάλεσμα αφύπνισης. Το ειδικό σώμα χρειαζόταν να επαναπροσδιορίσει τις τεχνικές του για τη συλλογή πληροφοριών. Οι άνθρωποι από το χώρο της παραδοσιακής αριστεράς που παλαιότερα είχαν γίνει πληροφοριοδότες, με αντάλλαγμα λίγα λεφτά και μια μπίρα, απλά δεν επαρκούσαν πλέον. Έτσι, μέσα στο ειδικό

Οι μαλλιάνες

σώμα των μπάτσων δημιουργήθηκε μια μονάδα επέλεξαν, της οποίας η ύπαρξη διαφυλάχτηκε ως άκρως απόρρητο μυστικό μέχρι πρόσφατα. Ονομαζόταν "ομάδα για τις ειδικού τύπου διαδηλώσεις" - αν και περισσότερο έμεινε γνωστή ως "οι μαλλιάνες" εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο τύνονταν, κυκλοφορούσαν και ζούσαν όσοι την στελέχωναν. Ήταν ένας σκαιώδης τομέας του ειδικού σώματος, τα μέλη του οποίου φαίνονταν σαν να τα είχε καταπιεί η γη για κάμποσα χρόνια," λέει ο Richard, ένας βετεράνος "μαλλιάνες".

Τα μέλη της ομάδας υιοθέτησαν νέες ταυτότητες, ή "θύλους" όπως έλεγαν, ζούσαν σε θλιβερά διαμερίσματα, μακριά από τις οικογενείες τους: έπασαν διάφορες δουλειές και γρήγορα κατάφεραν να διεισδύσουν στην άκρα αριστέρα. Όταν αγρότερα η άκρα δεξιά αναδείχθηκε σε διογκούμενο πρόβλημα για τη δημόσια τάξη, προέκυψε επίσημη σκίχνεντ "μαλλιάνες," με αισθητά λιγότερα μαλλιά... Ο Wilf που έβρασε ως ένας από τους εκγυμναστές μαλλιάνων - σύνδεσμός τους με τον έξω κόσμο - δείχνει τεράστιο σεβασμό για τους μεταφιερισμένους συναδέλφους του. "Ήταν πραγματικοί πράκτορες. Ό,τι έκανε η SAS για το στρατό, το έκαναν οι μαλλιάνες για το ειδικό σώμα της αστυνομίας."

Κάποιες φορές η MI5 γινόταν επίσης αποδέκτης των πληροφοριών πολιτικού περιεχομένου που συγκέντρωναν οι

τα φανερά του βάλτου

Διαπιστώσεις, απορίες:
- Αυτοί οι αριστεροί, ακροαριστεροί και λοιποί αντίπαλοι της αντιπροκοπής, όλα αυτά τα πολιτικά μυαλά μαζί, δεν μπορούν να βρουν εξήγηση σε όσα συμβαίνουν που να μην αρχίζει και τελειώνει σε αμερικάνους και μήντια; Δεν αντιλαμβάνονται τη χρεωκοπία αυτών των εξηγήσεων; (Όχι... Δεν δέλουν. Τους αρέσει έτσι).

- Ποιοί είναι οι «σύντροφοι - συντρόφισσες από τον αναρχικό χώρο» που οραματίζονται γραπτά (εφ. τονίκι 24/10/02) συμμαχίες αναρχικών, ακροαριστερών και υπόλοιπων προοδευτικών κομματιών της κοινωνίας, και συγχάιρουν τον Γλέζο, τον Κουβέλη, τον Δημηρά και τα «άλλα ανεξάρτητα αριστερά ρεύματα» για την στάση τους στις δημοτικές εκλογές; (Άγνωστο... Η αριστερά πάντως είναι αραία).

- Θα πάει μακριά η αλληλογραφία με τους «καλούς δημοσιογράφους»; (Άγνωστο...)

- Πού τελειώνει η σύγχυση και πού αρχίζει η νοσηρότητα; Πού τελειώνει η νοσηρότητα και πού αρχίζει η αστυνμία; (Άγνωστο... Η ιδεολογία κόκκαλα δεν έχει. Και κόκκαλα τσακίζει).

παραδείγματος χάριν: αερογαμία

Πρώτα η αναδημοσίευση (απο "ελευθεροτυπία" 2/10)
... Χρειάστηκε - λέει η Σοφία Κούβαρου - εξαντλητικό διάβασμα, έξοδα και 16.678 μόρια για να κάνει το παιδί μου πραγματικότητα το όνειρό του, να μπει στη σχολή τεχνικών υπαξιωματικών αεροπορίας (ΣΤΥΑ)...

Μια μέρα πριν αρχίσει να ζει το "όνειρο της ζωής του" ο Στέλιος Κούβαρος έπαθε αμυγδαλίτιδα. Παρόλα αυτά παρουσιάστηκε στη ΣΤΥΑ στις 17/9ου.

... Την επόμενη μέρα μεταφέρθηκε στο ιατρείο, όπου διαγνώστηκε η αμυγδαλίτιδα. Τον κρατούν στο αναρρωτήριο. Την πέμπτη 19 Σεπτεμβρίου τον γυρίζουν στο θάλαμο παρά τον συνεχή πυρετό. Αν και ελεύθερος υπηρεσίας, παρ' ότι το θερμομέτρο παραμένει κολλημένο στους 39 βαθμούς, υποχρεώνεται σε εκπαίδευση και φυσικά σε καφόνια. Ντρέπεται να μιλήσει για την "αερογαμία" στην οποία όλοι οι πρωτοετείς φοιτητές της σχολής υποχρεώνονται... Ψελλίζει κάτι για υποχρεωτικό κατέβασμα των παντελονιών και ερωτικές κινήσεις με "θύμα" τον αέρα...

Τέλος αναδημοσίευσης. Ο ένας, αν και με ντροπή, κάτι ψέλλισε, αφού αποφάσισε να παραιτηθεί από το όνειρό του. Οι υπόλοιποι συμφοιτητές του κουβέντα.

Κατ' αρχήν λοιπόν είναι το όνειρο: η σχολή καρβανιάδων, με άρωμα τεχνολογίας. Στο κάτω κάτω δεν έχει η ελληνική αεροπορία τη φήμη "τεχνοκρατοδημοκρατικού" σώματος; Την έχει. Κι έτσι αξίζουν τον κόπο και το εξαντλητικό διάβασμα, και τα έξοδα, και η συγκέντρωση τόνων χιλιάδων μοριών στις εξετάσεις. Εδώ δεν μιλάμε για πλέμπα. Μιλάμε για επιβεβαίωση ενός υψηλού IQ.

Ύστερα είναι το θαύμα: καφόνια κάθε είδους, και ... και "αερογαμία". Σήμερα "αερογαμία" - αύριο, αν η πατρίς το χρειαστεί, δεν θα είναι ο αέρας το "θύμα"... Αλλά και πάλι δεν μιλάμε για την πλέμπα των επιδοξων βιαστών. Μιλάμε για τους τεχνικούς υπαξιωματικούς της ελληνικής πολεμικής αεροπορίας. Πατριώτες κατόπιν εξετάσεων - άρα με υψηλό IQ.

Όλοι οι ανθρωποφύλακες ξέρουν πως αν κάποιος δεχτεί να αυτοεξετελειστεί (γαμώντας

τον αέρα παραδείγματος χάριν) θα είναι ιδανικός για να εξευτελίσει αύριο οποιονδήποτε πέσει στα χέρια του. Αν μάλιστα έχει κάνει μεγάλο κόπο για να φτάσει στο σημείο εκείνο που θα δεχτεί - για μια καριέρα, για μια φήμη, για ένα σίγουρο μισθό ή οτιδήποτε άλλο - να τον ξεφτιλίσουν (υπακούοντας στα 18 του στη διαταγή να γαμεί τον αέρα παραδείγματος χάριν), τότε θα θυμάται πάντα όλους του τους κόπους και θα είναι εύκολο και εύλογο να γίνει, αν η ευκαιρία παρουσιαστεί (ή αν η πατρίδα το ζητήσει) ένα ολοκληρωμένο κάθαρμα.

Ο Στέλιος Κούβαρος δεν θα γίνει... Γιατί του έτυχε να παρουσιαστεί στη στρατιωτική σχολή με αμυγδαλίτιδα, κόντεψαν να τον ξεκάνουν οι εκπαιδευτές του, έπαθε λοιμώδη μονοπυρήνωση, και τελικά σιχτίρισε το στράτευμα. Σα να λέμε: μια ίσωση (σε συνδυασμό με την όλο βαρβατίλα εκπαίδευση) έσωσε την "ψυχή" του...

Δεκάδες και εκατοντάδες άλλοι όμως, που δεν έτυχε να πάθουν αμυγδαλίτιδα την "πρώτη μέρα στη σχολή" αλλά διάλεξαν να κάνουν όνειρα καριέρας και κοινωνικής ανόδου με σολή, και κόπιασαν μάλιστα για να τα κάνουν πραγματικότητα, έχουν δεχτεί, δέχονται, και θα δεχτούν να ξεφτιλίζονται. Γαμώντας τον αέρα σήμερα, παραδείγματος χάριν. Και θάνατο αύριο κοντά στο ιδανικό του πατριωτισμού και του ανδρισμού. Θα περιμένουν μόνο τις αιχμάλωτες.

Έχει κανείς αμφιβολία ότι η υπακοή είναι κοινωνική συμπεριφορά και όχι η απλή συνέπεια μιας διαταγής; Έχει κανείς αμφιβολία πως όποιος διαθέτει τον εαυτό του στην στρατιωτική ιεραρχία είναι ο ίδιος υπεύθυνος γι' αυτήν του την επιλογή και δεν μπορεί να ξεφορτωθεί τις ευθύνες στο "απόρρωπο σύστημα"; Έχει κανείς αμφιβολία πως αν το μισό της εξουσίας αναβλύζει από τις κορυφές των ιεραρχιών, το άλλο μισό (που είναι και το πιο σημαντικό τελικά) το κουβαλάει και το συντρεφεί ο καθένας σαν κοινωνικό ον, όταν δέχεται, παραδείγματος χάριν, να γαμεί τον αέρα;

Έχει κανείς αμφιβολία ότι η στρατιωτική βαρβαρότητα είναι στοιχείο των ονείρων ενός μέρους της κοινωνίας, ονείρων που κρεμίζονται καμιά φορά από μια αμυγδαλίτιδα, ποτέ όμως από την αξιοπρέπεια, που εξάλλου δεν είναι κολλητική;

οι χαμένοι ψηφοφόροι του εκλογικού έπους

Πόλεις με 400 ή 500 χιλιάδες κατοίκους (κατοίκους, όχι "εγγεγραμμένους ψηφοφόρους!") απέκτησαν δημάρχους με 25 ή 27 χιλιάδες ψήφους. Άλλες με 150 ή 200 χιλιάδες κατοίκους βολέχτηκαν εκλέγοντας δημάρχους με 15 το πολύ χιλιάδες ψήφους. Όση δημοσυργική λογιστική και να χρησιμοποιηθεί αυτά δεν είναι πλειοψηφίες. Όση δημοσυργική ιδεολογία και να απλωθεί στον αέρα, αυτό δεν είναι ούτε τυπικά δημοκρατία. Είναι ολιγαρχία. Με αυξανόμενες δόσεις παράνοιας.

Όμως δεν είναι αυτή η τελευταία κουβέντα που μπορεί να ειπωθεί για το θέμα των "εκλογών", τοπικών ή όχι. Όπως συμβαίνει και στις βουλευτικές εκλογές αλλά και σ' εκείνες των ομασμάτων, το μεγαλύτερο μέρος εκείνων που τυπικά "έχουν λόγο" απέχουν. Οι "εκλεγμένες εξουσίες" ισορροπούν πατώντας στις πλάτες ενός μικρού αριθμού εντολών. Είναι αυτό - επιτέλους! - μια νίκη του αμεσοδημοκρατικού πνεύματος;

Η υλική σχέση ψηφοφόρων και αντιπροσώπων τους στην Ελλάδα είναι ιστορικά αυτή που λέγεται "πελαταιακή": σε ψηφίζεις για να μου ανταποδοσεις τη χάρη με κάποιο ωφέλιμο τρόπο, είτε σαν βουλευτής, είτε σαν τοπικός άρχοντας, είτε σαν συνδικαλιστικό αφεντικό. Αν τώρα το μεγαλύτερο μέρος των "πελατών" βγάζει τον εαυτό του απ' το μεσολαβημένο με την ψήφο αλιοβέρτιο, σημαίνει μίμηξ ότι έχει αποφασίσει να πορευτεί στον δύσκολο δρόμο της αντιεραρχικής αυτοοργάνωσης; Όχι.

Άλλα πράγματα φαίνεται πιο πιθανό να συμβαίνουν. Το πρώτο είναι ο περιορισμός στις δυνατότητες των κάθε φορά "εκλεκτών του λαού" να ανταποκριθούν στην ανταπόδοση της ψήφου που ζήτησαν και πήραν. Αν οι εκπρόσωποι ζορίζονται να "βολέψουν κόσμο" τότε και ο κόσμος ζορίζεται να (τους) ψηφίσει, όποιοι και νάναι. Και είναι αλήθεια πως οι εκλεγόμενοι σε βουλευτικά, δημοτικά και συνδικαλιστικά αξιώματα δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε "μαζικές υποσχέσεις" εξυπηρέτησεων, κυρίως στο "θα σου βρω δουλειά". Γιατί η αρμοδιότητα των ιδιωτικών επιχειρήσεων έχει παρεμβληθεί σε πολλά σημεία της δημόσιας διαχείρισης (της εργασίας και

της οικονομίας ευρύτερα). Είναι πολύ πιο εύκολο στους διαφόρων ειδών εκπροσώπους να μοιράζουν "μπίζνες", εφόσον τέτοιες διαχειρίζονται, ανάμεσα σε λίγους επιχειρηματίες, παρά να μοιράζουν "εξυπηρετήσεις" στους ασαφώς περισσότερους ψηφοφόρους τους.

Ένα δεύτερο γεγονός, συνάψεται του προηγούμενου, είναι ο αναπροσανατολισμός των τακτικών του ατομικού / ιδιωτικού συμφέροντος, στη κοινωνική βάση. Η οικογένεια παραμένει ένας καίριος πυρήνας τέτοιων τακτικών (ως προς την αναζήτηση "μέσων", "ευκαιριών" κλπ), αλλά η στήριξη της δεν είναι πια μόνο το "ευρύτερο δημόσιο". Οι τακτικές της μικροστατικής αποκατάστασης ευδοκμούν ή το παλεύουν στον "ιδιωτικό τομέα" όπου τα αφεντικά δεν ψηφίζονται για να είναι τέτοια.

Το τρίτο στη σειρά γεγονός είναι ότι κάτω απ' αυτές τις συνθήκες η ψήφος (στις βουλευτικές, στις τοπικές ή στις συνδικαλιστικές εκλογές) έχει γίνει σε μεγάλο βαθμό συμβολική. Δεν έχει απτό, υλικό αντίκρουσμα, ούτε είναι η προοπτική εξυπηρέτησης ενός επείγοντος ατομικού συμφέροντος. Δεν υπόσχεται (σε πολλούς) ούτε δουλειά, ούτε δάνειο με ευνοϊκότερους όρους, ούτε φορολογική διευκόλυνση, ούτε παραγραφή προστίμων, ούτε καλή μετάθεση, ούτε ρύθμιση της οποίας υποθεσούλας. Από την άλλη πολλά απ' τα πιο πάνω "αγοράζονται" τους μετρητοίς, άσχετα με το ποιος έχει εκλεγεί και ποιος έχει διοριστεί. Το αλιοβέρτιο που κάποτε γινόταν στη βάση του "λόγου" (πρώτα με ψηφίσεις κι ύστερα σε τακτοποιώ) τώρα έχει γίνει πιο κινικό και πολύ πιο χρηματικό. Είναι λογικό: όταν οι όποιες διευκολύνσεις περιορίζονται γίνεται για δαύτες πλειοψηριασμός, όχι ψηφοφορία!

Σημειώνουν αυτά ότι κατέρρευσε οι εκλογικές αυταπάτες και άνοιξε ο δρόμος για την αυλική αυτοειθύνση; Κάθε άλλο. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό όσων απέχουν από τις εκλογές δεν είναι η αντίθεση στην εκπροσώπηση τους στην ιεραρχία εδώ ή εκεί, αλλά η επιγνώση τους - realιστικότητα - πως αυτή η εκπροσώπηση στερείται κάποιες ξεκάθαρης οφέ-

λους. Δεν πρόκειται εδώ για κοινωνικά σύνολα που αυτοδιευθύνονται αυλικολογικά ή, έστω, σκοπεύουν να κάνουν κάτι τέτοιο. Πρόκειται για εξατομικευμένα κοινωνικά υποκείμενα που έχουν πολλαπλασιάσει τις "τακτικές επιβίωσης" τους (ότι και να σημαίνει αυτό)... Τακτικές στις οποίες η ψήφος δεν έχει κεντρική θέση, και σποωδότητε δεν έχει την θέση που είχε κάποτε. Εκείνο που παραμένει ισχυρό είναι η (συχνά απεγνωσμένη) συνείδηση της υπεροχής του ατομικού συμφέροντος.

Παρόλα αυτά η ψήφος μπορεί να έχει (ή να αποκτήσει εύκολα) μια άλλη θέση, μέσα ακριβώς από την ταυρινή συμβολικότητά της: να σχετιστεί με κάποια αφηρημένη, ιδεολογική αντίληψη του "γενικού καλού" (μέσα στο οποίο το ατομικό καλό του καθενός ακόμα κι αν δεν ωφεληθεί άμεσα σίγουρα δεν θα διακινδυνεύει). Τι εννοούμε; Ότι όλες αυτές οι ψήφοι που λείπουν απ' τα σκαυίλια της σε κρίση πελαταιακής σχέσης θα μπορούσαν τώρα (ευκολότερα από άλλοτε) να κατατεθούν, αν τους δοθεί η ευκαιρία, σε "ιδεολογικά" ζητήματα γενικού στρατηγικού ενδιαφέροντος για το σύστημα. Μια τέτοιου είδους "ψηφοφορία" ήταν - να θυμίσουμε - τα 3 μόρια υπογραφές που μάζεψε όχι και πολύ παλιά ο αρχιτράχος της ελληνικής εκκλησίας.

Οι χαμένοι ψηφοφόροι στην πλειοψηφία τους δεν συνωμοτούν κάπου να καταλάβουν εξ εφόδου πρώτα τη δημαρχεία και μετά το κοινοβούλιο. Έχουν παρκάρι την υποχρέωση τους για το "εκλέγειν" αφήνοντας τη δημοσυργική λογιστική της εκπροσώπησης να κάνει τη δουλειά της. Αλλά δεν έχουν παραιτηθεί απ' τις τέτοιες "υποχρεώσεις" τους μια για πάντα, κι ακόμα λιγότερο έχουν στραφεί εναντίον τους. Κι αφού δεν το έχουν κάνει αυτό, είναι οιασ να περιμένουν...

Σα να περιμένουν τη στιγμή που η ψήφος (ή, η με οποιονδήποτε άλλο τρόπο μεσολαβημένη ιεραρχία "γνώμη") τους θα ξανααποκτήσει "κοινωνικό βάρος"... Σα να περιμένουν μια δραματική "ζήτηση" συγκατάθεσης σε κάποια εξουσία....

επάνω: ιταλία

κάτω: ηπα

πού πάτε ειρηνιστές; πού πάτε ειρηνιστές;

Είναι τα πλήθη της ειρήνης που γέμισαν δρόμους και πλατείες σε συγκεκριμένες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες αλλά και στις ηπα ένας παράγοντας αισιοδοξίας εν όψει του αιματηρού μέλλοντος που έχει αναγγελθεί; Η γνώμη μας είναι «ναι και όχι».

Το «ναι» έχει σχέση με το ότι τα «επιχειρήματα» που προβάλλονται από διάφορα πολιτικά αφεντικά δεν γίνονται δεκτά. Το «όχι» αφορά το πόσο μακριά μπορεί να πάει η άρνηση στον πόλεμο παραμένοντας έκκληση υπέρ της ειρήνης.

Το βασικό ελάττωμα του ειρηνισμού είναι ότι οι αιτίες ενός πολέμου αναζητούνται στην κακοθεία των πολιτικών αρχόντων και των καρβανιάδων κι όχι σε δομικές ανάγκες του καπιταλισμού. Μ' αυτή την έννοια ελπίζει κανείς (και το «κανείς» μπορεί να γίνει πλήθος μια δεδομένη στιγμή) ότι οι μαζικές κινητοποιήσεις μπορούν από μόνες τους να φρενάρουν έναν πόλεμο. Αυτή είναι η απλοϊκή απάντηση της ειρηνόφιλης σοσιαλδημοκρατίας.

Όμως σε διάφορες περιόδους (και έχουμε τη γνώμη πως ζούμε μια τέτοια) ο πόλεμος δεν είναι μια «εναλλακτική» επιλογή των αφεντικών. Είναι ο μοναδικός δρόμος τους. Όσο κι αν ακούγεται βαρύ και δύσκολο, η αντιπολεμική διάθεση σε τέτοιες περιόδους μόνο αν είναι εισαγωγική σε εμφολιοπολεμική διαθεσιμότητα έχει νόημα. (Μα τί λέμε; Πας μια βόλτα μέχρι την αμερικανική πρεσβεία και είσαι ο.κ.)

δεξιά: αντιπολεμική διαδήλωση στη Μαδρίτη

κάτω: αντιπολεμική διαδήλωση στο Λονδίνο

Το μάλι είναι γνωστό στα μέρη μας σαν εξωτικός προορισμός γαμήλιων ταξιδιών. Δύσκολα κανείς θυμάται απ' τη σχολική γεωγραφία ότι ανήκει στην Ινδονησία. Για τους αυστραλούς αντίθετα αυτό είναι κοινότερες γνώσεις. Το μάλι (και η Ινδονησία) είναι ο κοντινότερος τουριστικός (και ίσως και σεξουαριστικός) παράδεισος για τους αυστραλούς. «Ηταν» πρέπει να λέμε. Μια έκρηξη που έγινε έξω από μπαρ στις 12/10 (και ακούστηκε σε όλον τον κόσμο μέσω των μήντια) σκότωσε 200 τουρίστες, πολλούς απ' αυτούς αυστραλούς (αλλά και βρετανούς, γερμανούς και άλλων εθνικοτήτων). Αυτό ήταν ένα είδος «τέλους της σθαυότητας» σε μια μεριά του πλανήτη που πολλά συμφροντα διακυβεύονται, με καθόλου ειρηνικό τρόπο.

ος ανθρωπιστής, ειρηνιστής, αντιπροκοπής, κάποιος από τους τούσους διατεθειμένους γι' αυτή τη δουλειά, θα πρέπει να πάρει τον έλεγχο της κατάστασης κι εκεί...Ποιάς όμως;

Στη Μόσχα οι «δυνάμεις Α» του ρωσικού στρατού εφάρμοσαν πιστά το δόγμα που διατυπώθηκε μετά την 11η/9ου, όταν η αμερικανική κυβέρνηση ξεκαθάρισε ότι θα καταρρίψει οποιονδήποτε αεροπλάνο παρεκκλίνει της πορείας του. Το δόγμα σε απλά ελληνικά λέγεται «δεν πάνε να γαμηθούν και οι άμαχοι». Οι ρώσοι στρατόματσοι (για των οποίων την εκπαίδευση στη βαρβαρότητα λέγεται πως δεν υπάρχει όμοια) δεν χρησιμοποιήσαν μόνο το άνωματης ταυρίτη που πολλά συμφροντα διακυβεύονται, με καθόλου ειρηνικό τρόπο.

αποδιάρθρωση

«Μερικοί αναρωτιούνται» γράφει το αγγλικό καθεστωτικό περιοδικό economist στις 19/10 «κατα πόσον αυτή η έκρηξη έχει σχέση με την ισχυρή υποστήριξη του συντηρητικού συνασπισμού του πρωθυπουργού της αυστραλίας John Howard στον πόλεμο του προέδρου Μπους εναντίον της τρομοκρατίας και τα σχετικά του για επιθεση στο Ιράκ. Ο κ. Howard αρνείται οποιαδήποτε τέτοια συσχέτιση». Κάτι θα ξέρει, ή κάτι θα κρύβει. Αλλά ενώ ως προς τους δρόστες του βομβισμού δικαιοσύνης οι αμφιβολίες, δεν μπορεί να μην προσέξει κανείς ότι η αυστραλία, με την «ισχυρή της υποστήριξη» στα αγγλοσαξονικά σχέδια, απέκτησε ένα δικό της πρόβλημα ασφάλειας την πιο κατάλληλη στιγμή. Και σε μια θέση που της αναλογεί: στον Βόρειο θαλάσσιο «ζωτικό χώρο» της. Θα μπορούσαμε να πούμε: απέκτησε αυτός ο σημαντικός εταίρος της «αγλόσφαιρας» μια μικρή αλλά δική της «11η Σεπτεμβρίου»....

πυροκροτητές των εκρηκτικών με τα οποία οι τσετσένοι είχαν παγιδεύσει το κτίριο. Με δυο λόγια η εισβολή των στρατόματσων στο κτίριο ήταν εκ των προτέρων σίγουρο ότι θα είναι περίπατος: μπλοκαρισμένες οι βόμβες, αναίσθητοι οι «τρομοκράτες»... υπήρχε όλη η άνεση να τους εκτελέσουν με την ησυχία τους.

Υπήρχαν «παράπλευρες απώλειες»; Ε, αυτό είναι τελικά το ηθικό διδάγμα: οι στρατιώτες μας σκέραροι με μηδέν απώλειες, οι αντίπαλοι στρατιώτες στο χώρο, και οι «άμαχοι» ακόμα πιο βαθιά. Τριτοκοσμικοί, πρωτοκοσμικοί, όλοι στις ίδιες σκαυίλιες θα βρεθείτε (λέει το ηθικό διδάγμα).

Οι αυτονομιστές ανάρτες της τσετσενίας έχουν μακριά παράδοση ένοπλων καταλήψεων. Αλλά η πρόσφατη εγγράφηκε στο πνεύμα της «τρομοκρατίας», τόσο όσο χρειαζόταν για να δηλώσει ο Πούτιν εκείνο που αποτελεί την πολεμική ισχύ των «μεγάλων δυνάμεων» του καπιταλιστικού κόσμου, της μιας μετά την άλλη: «θα τσακίσουμε τους τρομοκράτες, όσους τους υποστηρίζουν κλπ κλπ οποιδήποτε κι αν βρίσκονται στον κόσμο»... Ακριβώς: στον κόσμο.

Ο αιγύπτιος Mohamed Hassanein Heikal, που θεωρείται απ' τους εκσυρότερους πολιτικούς αναλυτές στον αραβικό κόσμο, έθεσε το ζήτημα πολύ πιο ωμά, στις αρχές οκτώβρη, σε περίπου 10 εκατομμύρια αματριώτες που του παρακολουθούσαν την εκπομπή του: «Ο στόχος των ηπα» είναι «δεν είναι ούτε το Ιράκ, ούτε ο αραβικός κόσμος... Εμείς θα υποφέρουμε, αλλά είμαστε μόνο το πεδίο μάχης... Ο στόχος μπορεί να λέγεται κίνα, ρωσία, γερμανία, ιαπωνία...»

«Έχει ...μορφοποιηθεί η εικόνα του διεθνούς τρομοκράτη; είναι ιδιαιτελής της μέσης ανατολής και της βόρειας αφρικής... και κατα πάσα πιθανότητα είναι «φανατικός ισλαμιστής»... Κινητώντας αυτήν τη φιγούρα τα αφεντικά θα 'ρθουν, σργά ή γρήγορα, σε μεταξύ τους σύγκρουση». Αυτό γράφουμε τον Σεπτέμβρη του 2001. Είχαμε ξεχάσει τους ιδα-

γενείς της κεντρικής και τη νοτιοανατολικής ασίας. Κατά τα άλλα τα γεγονότα τρέχουν γρηγορότερα απ' όσο φοβόμασταν.

Οι δημαγωγοί πλάσασαν πριν ένα χρόνο, σε πρώτη φάση, την ιδέα ότι το «κινήρι της παγκόσμιας τρομοκρατίας» είναι κάτι καινούργιο, και πως αυτός ο αντίπαλος είναι «δικτατορικός» και διάσπαρτος στον κόσμο, χωρίς συγκεκριμένο έδαφος. Όμως αυτό δεν είναι καθόλου καινούργιο: Ο «κομμουνιστικός κίνδυνος» ήταν κάποτε και για πολλές δεκαετίες το ίδιο κατ' αρχήν πράγμα. Η ιδέα της «διάχυτης απειλής» καθόλου δεν εμπόδιζε (το αντίθετο: έσπρωξε) τους κινηγούς του «κομμουνιστικού κινδύνου» να τον εδαφοποιήσουν, υποδεικνύοντας διάφορες

«έδρες» του, διάφορα κράτη δηλαδή τα οποία τον χρηματοδοτούσαν, τον υποστήριζαν και λοιπά.

Και μόνο αυτή η ιστορική κριτική γνώση ήταν αρκετή για να καταλήξουμε στο λογικό συμπέρασμα: το «κινήρι της τρομοκρατίας» θα εδαφοποιηθεί σργά ή γρήγορα και θα γίνει αυτό που πρέπει και μπορεί. Αναμέτρηση μεταξύ κρατών.

Γύρω από την εκστρατεία στο Ιράκ η δημιουργία αντιθέμενων κρατικών καπιταλιστικών μπλοκ προχωράει. Οι ευρωπαϊοί παρακολουθούν την πλέον αδύα πλευρά αυτής της διαδικασίας, σα διαμάχη μεταξύ κυβερνητικών «γερακιών» (ηπα, αγγλία, ιταλία και ισπανία) και κυβερνητικών «περιστερών» (γαλλία, γερμανία, ρωσία, κίνα). Είναι ένα πρόνομο κι αυτό, των αναπτυσσόμενων κοινωνιών, να μαθαίνουν τελευταίες την αλήθεια.

Ο αιγύπτιος Mohamed Hassanein Heikal, που θεωρείται απ' τους εκσυρότερους πολιτικούς αναλυτές στον αραβικό κόσμο, έθεσε το ζήτημα πολύ πιο ωμά, στις αρχές οκτώβρη, σε περίπου 10 εκατομμύρια αματριώτες που του παρακολουθούσαν την εκπομπή του: «Ο στόχος των ηπα» είναι «δεν είναι ούτε το Ιράκ, ούτε ο αραβικός κόσμος... Εμείς θα υποφέρουμε, αλλά είμαστε μόνο το πεδίο μάχης... Ο στόχος μπορεί να λέγεται κίνα, ρωσία, γερμανία, ιαπωνία...»

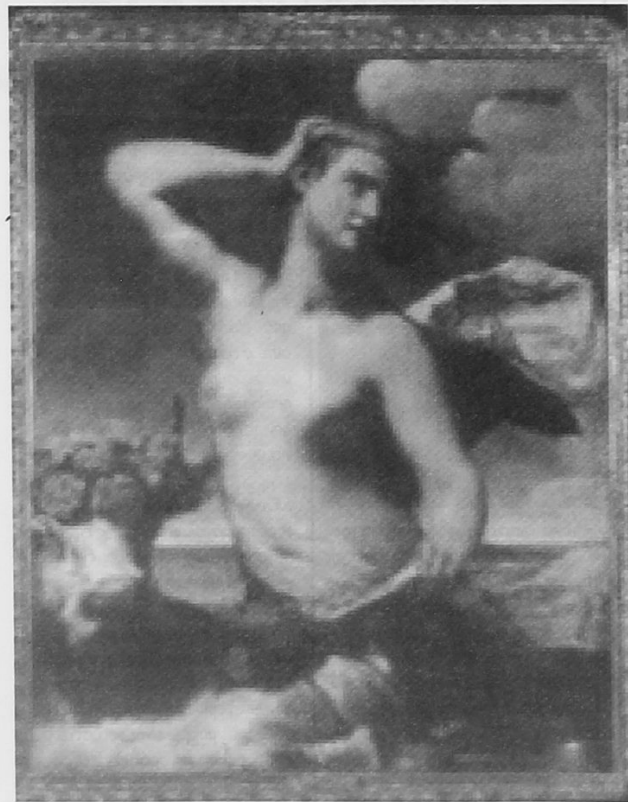
Όμως ενόσω οι υπήκοοι στην ευρώπη ασχολούνται με τις ειρηνικές σχολές τους, οι φύλακες έχουν γνώση. Η πιο πρόσφατη και ενεργητική επίδειξη αυτής της «γνώσης» είναι η δυναμική εμπλοκή του γαλλικού κράτους στο ζήτημα της αγγλοσαξονικής εκστρατείας στη μέση ανατολή. Δυναμική εμπλοκή που το διεθνές της βάρος μπορεί ανάμεσα σ' άλλα να βρεθεί και σε φράσεις του είδους: «Οι ηνωμένες πολιτείες θα

Από την ένωση της Λιβύης και του Ποσειδώνα γεννήθηκε ο Αγήνορας. Από την ένωση του Αγήνορα με την Τηλεφάεσσα (το όνομά της σημαίνει: το φως που έρχεται από μακριά) γεννήθηκε ο Κάδμος, ο Κίλικας, ο Φοίνικας και η Ευρώπη. Ο Αγήνορας ήταν ο βασιλιάς της Φοινίκης – που σήμερα λέγονται Λίβανος ή Παλαιστίνη. Η Ευρώπη ήταν πολύ όμορφη, τόσο ώστε να την ερωτευτεί ο Δίας. Για να ξεγελάσει ο Δίας την Ζηλόφθονη Ήρα αλλά και να εξαπατήσει την Ευρώπη μεταμορφώθηκε σε λευκό ταύρο και έφτασε στην παραλία όπου έπαιζε η νεαρή με τις φίλες της. Κατάφερε να την ελκύσει για να ανέβει στη ράχη του και τότε ρίχτηκε στη θάλασσα κλέβοντάς την. Απ' τις κραυγές της και τους οδυρμούς των φίλων της έτρεξε η Τηλεφάεσσα στη θάλασσα, μόνο για να δει την κόρη της να χάνεται. Ο Δίας έφερε την Ευρώπη στην Κρήτη όπου την έκρυψε σε μια σπηλιά αφήνοντας σαν φύλακά της τον μυθικό ήρωα Τάλω (που ήταν ένας χάλκινος γίγαντας). Απο την ένωση της Ευρώπης με τον Δία γεννήθηκαν ο Μίνως, ο Σαρπηδόνας και ο Ραδάμανθυς. Μετά τη γέννησή τους ο Δίας πάντρεψε την Ευρώπη με τον κρητικό βασιλιά Αστέριο.

Το όνομα της Ευρώπης, ο μύθος της, η αρπαγή της έγιναν διαχρονικό θέμα της αγγειογραφίας και της ζωγραφικής. Τόσο στον αρχαίο ελληνικό κόσμο όσο και στον ρωμαϊκό που κληρονόμησε κάμποσους από τους μύθους της περιοχής. Υπήρχε άλλωστε και λατρεία της Ευρώπης, σαν θεάς, στην Κρήτη, στην Ήπειρο, στη Θράκη και στην Φοινίκη, με παραλλαγές του μύθου της αρπαγής της.

Η επανακάλυψη του μύθου έγινε μέσω της ανανέωσης του ενδιαφέροντος για την μεσογειακή και ειδικά την ελληνορωμαϊκή μυθολογία από τους ανθρωπιστές διανοούμενους διάφορων βασιλικών αυλών απ' τον 14ο αιώνα και ύστερα. Με βάση τα ενδιαφέροντα και τις κυρίαρχες ιδεολογίες των ηγεμονικών οίκων ο μύθος της αρπαγής πήρε κατά καιρούς διαφορετικά νοήματα. Από τη νοσταλγική ανάμνηση του

Η Ευρώπη και ο ταύρος: τοιχογραφία από την Πομπηία όπως έχει διασωθεί στο μουσείο της Νάπολι. Ο ηδονισμός της αριστοκρατίας έχει μετατρέψει τον θεϊκό ταύρο σε απλό αγγελιοφόρο της γενικής (αισθητικής και όχι μόνο) κατοχής του γυναικείου σώματος.

μύθοι και

αρπαγές σε

ελληνορωμαϊκού μεγαλείου τον 14ο αιώνα, έγινε τον 16ο αλληγορία της κλεμμένης (απ' την ανατολή) αισθαντικότητας. Σε συνδυασμό με την εφεύρεση του Οριενταλισμού (μια φαντασίωση της κατακτητικής χριστιανικής αστικής τάξης που έγινε ιδεολογία και ύστερα επιστήμη) η εικόνα μιας όμορφης νεαρής γυναίκας που την έχει απαγάγει ένας ταύρος και την ταξιδεύει πάνω απ' τη θάλασσα έφτασε να δοξάζεται σαν η αυτοπαράδοση της αιώνιας νύφης (της ανατολής) στον αιώνιο επιβήτορα / γαμπρό (την δύση σαν ταύρο).

Μετά τον 19ο αιώνα, με την διαμόρφωση του εθνικισμού και των εθνικών κρατών, ο μύθος της Ευρώπης έφυγε από το ενδιαφέρον των καλλιτεχνών διανοούμενων, καθώς την προσοχή της αναπαράστασης τράβηξαν οι τοπικές κουλτούρες. Στον 20ο αιώνα πρώτα ο Πικάσσο θα επαναξιολογήσει το μύθο μέσα στη γενική του τάση για εικαστική αναπροσαρμογή πολλών ζωικών μύθων της Μεσογείου. Και αργότερα ο Klee, ο Ernst, ο Kiefer και ο Beuys θα ασχοληθούν με τους δικούς τους τρόπους με την αρπαγή της Ευρώπης εικονογραφώντας έναν ενοποιητικό πολιτικό μύθο ύστερα από την τραγωδία των παγκόσμιων πολέμων.

Το όνομα της Ευρώπης σαν πολιτικό όνομα (σαν κάτι, δηλαδή, που δεν είναι απλά ένας γεωγραφικός προσδιορισμός όπως, π.χ. Αφρική) διασώθηκε για αιώνες μέσα από

Η αρπαγή της Ευρώπης από τον Βερονέζε, σε βενετσιάνικο παλάτι της Αναγέννησης. Ένας πειθήνιος και γλαρός ταύρος υψίσταται τον αποχαιρετισμό της νεαρής παρθένου κόνοντας τους δικούς του λογαριασμούς. Τρυφερότητα και λυρισμός σε μια από τις πιο γνωστές αναπαραστάσεις του μύθου.

καλλιτέχνες και διανοούμενους, αλλά κουβαλάει πάντα την καταγωγή του: αυτή της κλοπής (μιας ομορφιάς) από την κοντινή ανατολή. Όμως δεν είναι η αρπαγή της Ευρώπης η μοναδική τέτοια ιστορία. Ο Τίτος Λίβιος διηγείται την αρπαγή των Σαβίνων.

Ο Ρωμύλος, ιδρυτής της πόλης της Ρώμης, συγκέντρωσε σ' αυτήν νεαρούς απ' όλες τις περιοχές της κεντρικής Ιταλίας που για διάφορους λόγους ήθελαν να φύγουν απ' τα μέρη τους, δίνοντάς τους άσυλο. Νεαροί τυχοδιώκτες, άλλοι κατηγορούμενοι για εγκλήματα, άλλοι για χρέη, μαζεύτηκαν στη Ρώμη για να απολαύσουν μια ελεύθερη καινούργια ζωή. Δεν είχαν όμως γυναίκες. Το μέλλον ωστόσο της πόλης εξαρτιόταν από τους απόγονους αυτών των πρώτων κατοίκων της.

Υπήρχαν νεαρές γυναίκες στα περίχωρα της πόλης. Αλλά οι πατέρες τους δεν είχαν σκοπό να τις δώσουν για γάμο σε νεοφερμένους με βρώμικο παρελθόν. Ο Ρωμύλος και οι σύντροφοί του αποφάσισαν να βρουν συζύγους με τη βία. Κάλεσαν τους κατοίκους των γειτονικών χωριών να παρευρεθούν σε αγώνες προς τιμήν των θεών, και τους συγκέντρωσαν στο Ιπποδρόμιο, στην κοιλάδα που έφτιαχταν ανάμεσά τους ο Παλατίνος και ο Αβεντίνος λόφος. Την ώρα που όλα τα βλέμματα ήταν στραμμένα στην αρένα οι σύντροφοι του Ρωμύλου άρπαξαν όλες τις νεαρές γυναίκες που ήταν παρούσες, και τις απομάκρυναν με τη βία. Άοπλοι όπως άρμοζε σε φιλοξενούμενους οι πατεράδες και οι αδελφοί τους δεν μπορούσαν να τις σώσουν. Κάλεσαν τους θεούς σαν μάρτυρες του εγκλήματος, και γύρισαν στις πατρίδες τους για να προετοιμάσουν την εκδίκησή τους. Οι γυναίκες έμειναν στη Ρώμη και μοιράστηκαν στους σημαντικότερους πολίτες. Οι οποίοι, για να τις εξευμενίσουν, τους υποσχέθηκαν πίστη και μεταχείριση νόμιμων συζύγων.

Η αρπαγή της Ευρώπης από τον Τιτσιάνο, 16ος αιώνας. Ο μανιερισμός εστιάζει στη βία της στιγμής

μιαν ήπειρο οδίζιπειρο

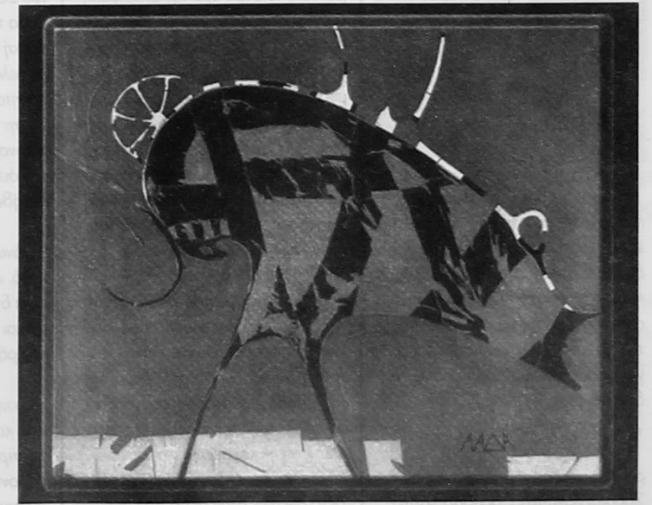
Μερικούς μήνες αργότερα ισχυρός στρατός από τα χωριά των Σαβίνων παρατάχτηκε εναντίον των ρωμαίων. Οι μάχες που ακολούθησαν ήταν αμφίρροπες, χωρίς κανείς να νικάει οριστικά, καθώς ο Δίας αυτοπροσώπως παρενέβαινε όταν οι ρωμαίοι απειλούνταν ιδιαίτερα. Τότε (λέει ο μύθος) εμφανίστηκαν οι ίδιες οι νεαρές γυναίκες. Με τα μαλλιά λυμένα, με τα ρούχα ξεσκισμένα όπως άρμοζε σε ικέτιδες, παρεμβλήθηκαν ανάμεσα στους εμπόλεμους, και ζήτησαν να σταματήσει η αναμέτρησή τους. Την ανακωχή διαδέχτηκε μια συνθήκη σύμφωνα με όλους τους τύπους: οι δύο πληθυσμοί, αυτός της Ρώμης και εκείνος των χωριών των Σαβίνων αποφάσισαν να ενωθούν, να μεταφέρουν την έδρα της εξουσίας στη Ρώμη, να γίνουν οι δύο βασιλιάδες συνάρχοντες, και να κατανεμηθεί ο ενιαίος πια πληθυσμός σε τριάντα φατρίες στις οποίες δόθηκαν τα ονόματα των τριάντα πιο γνωστών σαβίνων γυναικών.

Αν η γενέθλια καταγωγή του ονόματος Ευρώπη είναι ο μύθος της αρπαγής μιας όμορφης βασιλοπούλας από την μέση ανατολή, η γενέθλια πράξη της πόλης που το όνομά της ενσάρκωσε την πραγματικότητα της πιο ακραίας αυτοκρατορίας (της αυτοκρατορίας που έχει παραμείνει το πρότυπο κάθε αυτοκρατορικής φαντασίωσης έκτοτε) είναι επίσης η αρπαγή γυναικών. Λιγότερο μυθολογική και περισσότερο ιστορική, καθώς οι μελετητές των μύθων εικάζουν ότι η αρπαγή των Σαβίνων αναφέρεται σε αληθινή πρακτική των πρώτων εποίκων της Ρώμης.

Έχουν περάσει πολλοί αιώνες που εγγράφονται, όταν αυτή είναι η κυρίαρχη ενοποιητική ιδεολογία, σαν ευρωπαϊκή ιστορία. Η ιστορία αυτή μεταφέρεται και πολλαπλασιάζεται σαν αλυσίδα κατακτήσεων και πολέμων, σε μεγάλο βαθμό. Υπάρχουν επίσης και περίοδοι ειρήνης.

Γυναίκες αρπάζουν οι ευρωπαίοι και πάλι εδώ και μια δεκαετία. Χιλιάδες γυναίκες, από την παλιά (ή παντοτινή) κοντινή ανατολή, όχι της θάλασσας αλλά της στεριάς. Τριακόσιες χιλιάδες γυναίκες το λιγότερο: η αρπαγή τους γίνεται διαφορετικά, χωρίς μεταμορφώσεις, με ενδιάμεσους και πληρωμή με το κεφάλι. Η δόξα της ευρωπαϊκής ελευθερίας είναι η παρατεταμένη κλοπή και η μαζική κακοποίηση γυναικών. Το trafficking δεν θα γίνει έργο τέχνης, αλλά είναι η ίδια η λέξη το έργο μιας ιδιαίτερης τέχνης: του να αθώωνουν οι πολιτισμένοι βιαστές τον αρσενικό εαυτό τους.

Η αρπαγή της Ευρώπης από την Lada Vdovina, 1994, ρωσία. Η Ευρώπη έχει εκμηδενιστεί, το μόνο που εικονίζεται είναι η κυριαρχία του ταύρου. Απλά μια αφορμή...

αντιμετωπίζουν απο δω και στο εξής πολύ αυστηρά τη γαλλία εξαιτίας της στάσης της σχετικά με το ψήφισμα του συμβουλίου ασφαλείας... «Οι ηνωμένες πολιτείες έχουν χάσει την υπομονή τους με την στάση της γαλλίας»... «Ο υπουργός εξωτερικών των ηπα διαβίβασε στον αμόλογο του της γαλλίας την αγανάκτησή του για την στάση της γαλλίας». Κουβέντες όλες κυβερνητικής προέλευσης...

Το γαλλικό κράτος δεν δρα εντελώς μόνο του υπέρ της «ειρηνικής και με διπλωματικά μέσα διευθέτησης του προβλήματος στο Ιράκ». Ούτε, άλλωστε, έχει κάποια προετοιμασία υπέρ της ειρήνης. Στη μέση ανατολή οι πάντες (μεταξύ των αρχόντων αλλά σε ένα βαθμό και μεταξύ των ηπρκών) ξέρουν ότι αν οι

Συ 30, «τέταρτη γενιάς» κι αυτά. Φυσικά έχει και την δική της οπλική παραγωγή.

«Ψιλοπράγματα» θα πει κανείς. Εξάλλου πάντα τα κράτη εξοπλίζονται, για καθαρά ειρηνικούς λόγους - θα προσθέσει. Δεν είναι ακριβώς έτσι. Οι «εκκρεμότητες» συσσωρεύονται σε πολλά σημεία του πλανήτη, και επιπλέον δεν φαίνεται για ποιά λόγο θα μπορούσαν να λυθούν όλες συναινετικά. Μερικές, ίσως. Όλες; Αδύνατον.

Πώς θα μπορούσε άραγε να ερμηνευτεί η πολύ πρόσφατη είδηση της (κρατικής) γερμανικής ραδιοφωνίας ότι «ανώνυμες διπλωματικές πηγές αναφέρουν πως οι ηπα παρέδωσαν στη γερμανική κυβέρνηση κατάλογο

ση στις γερμανικές απειλές για περι- κοπές.

Όμως οι αλληπάλληλες γαλλογερμανικές συναντήσεις κορυφής των τελευταίων μηνών, υπό το φως της κοινής τους αντίθεσης στην αγγλο-μερικανική συμμαχία, βρήκαν λύσεις, και σ' αυτό το θέμα: οι χρηματοδοτήσεις θα παγώσουν το 2006 και όχι τώρα (όπως ήθελαν οι γερμανοί). Ξαν «παράπλευρη συνέπεια» αυτής της συμφωνίας ήρθε φυσιολογικά μια επικαιρή σκέψη: αν, εν πάσει περιπτώσει, πρέπει να ανακουφιστεί από σήμερα το αγροτικό ταμείο της ε.ε. (εν όψει των έστω και μικρών εκροών προς ορισμένα νέα μέλη γερμανικού ενδιαφέροντος) καλά θα ήταν το αγγλικό κράτος να σταματήσει να απολαμβάνει τις περιβόητες «επιστροφές» - μια εισροή κοινοτι-

αποδιάθρωση

πληροφοριών

αγγλοσάξονες ετοιμάζονται ναβάλουν περισσότερο ακόμα πόδι στη μέση ανατολή, είναι για να ξανα-σχεδιάσουν τα κράτη και τις εξουσίες της περιοχής, σε μια ζώνη που οπωσδήποτε αρχίζει απ' την αιγυπτο, για να φτάσει μέσα σιριάς, σουσιδικής αραβίας, ίρακ μέχρι και το ιράν. Κι αυτό φαίνεται ίσο much για τα συμφέροντα των γάλλων αφεντικών, αλλά και των γερμανών, των ρώσων - όπως άλλωστε και για τις τοπικές ελίτ.

Και όλοι επανεξοπλίζονται. Το γαλλικό κράτος ανήγγειλε ένα μεγάλο πρόγραμμα επανεξοπλισμού με σκοπό ο στρατός του «να φτάσει στα επίπεδα του αγγλικού». Γιατί «...πρέπει να ελέγξουμε το πεπρωμένο της γαλλίας στο μέλλον...» αλλά και να αποκτήσουμε αυτονομία δράσης...» όπως δήλωσαν η γαλλίδα υπουργός άμυνας Μισέλ Αλιότ Μαρί και ο Σιράκ.

Εκτός απο την παραγωγή των δικών του «τέταρτης γενιάς» μαχητικών garhael, ο επανεξοπλισμός περιλαμβάνει την ναυπήγηση ενός ακόμα αεροπλανοφόρου.

Η αγγλία εξοπλίζεται κι αυτή, παραγγέλλοντας 150 F - 35 joint strike fighter. Τα αμερικανικά σχέδιασμού και κατασκευής πολεμικά «τέταρτης γενιάς». Και η ολλανδία ακόμα σκέφτεται να αγοράσει απ' τα ίδια, συμμετέχοντας στην παραγωγή τους. (Εκείνα τα eurofighter τα θυμάται άραγε κανείς;)

Και η Κίνα επίσης. Αγοράζοντας ρωσικά υποβρύχια, πυραύλους S 300 και μαχητικά / βομβαρδιστικά

κάν χρημάτων την οποία δεν δικαιούται εδώ και πολλά χρόνια, αλλά είχε διατηρηθεί με τον τσάμπουκά και τις απειλές της κάποτε σιδηράς κυρίας Θάτσερ.

Αμέσως αμέσως η γαλλογερμανική συμμαχία έγινε ένας παραπάνω λόγος γαλλοαγγλικών καυγάδων, που άρχισε με αμοιβαίο υβρεολόγιο μεταξύ Σιράκ και Μπλερ στην τελευταία σύνοδο κορυφής της εε στις Βρυξέλλες. Λέγεται πως όταν ναρτίτερα ο Σιράκ ανακοίνωσε την συμφωνία για τα αγροτικά ο Σπέντερ διπλα του προσπαθούσε να πνιξει τα γέλια του. Γιατί βέβαια η αναβίωση της γαλλικής ισχύος συνεπάγεται και ανάληψη περισσότερων ευθυνών στη διεθνή σκακιέρα - πράγμα που κάλλιστα μπορεί να σεωρηθεί διασκεδαστικό απο γερμανική σκοπιά.

Η διεθνής διπλωματία των αφεντικών άλλοτε είναι προπέτασμα κηνού κι άλλοτε η σκόνη απο εριψύστριες που σπινάρουν. Όλη εκείνη η ωραία ελπίδα ότι «οι πόλεμοι απο δω και πέρα θα είναι μόνο οικονομικοί» (αγαπητή επίσης και στις αρχές του 20ου αιώνα) Βουλιάζει στο ψέμα της αφού έκανε όση παραπληνητική δουλειά μπορούσε να κάνει. Σε τελευταία ανάλυση όλοι οι πόλεμοι ήταν και είναι οικονομικοί: αλλά με την κμιναιόμενη βία της πολιτικής οικονομίας του κεφάλαιου κι όχι με τον άυλο και αναίμακτο τρόπο που θα ήθελαν οι καλόπιστοι ηπύκοιο.

Πάνω σ' αυτό το όλο και πιο σκοτεινό, όλο και πιο ψλυστερό απ' το αίμα διεθνές έδαφος τί άραγε πράττει και σκοπεύει να πράξει το ελληνικό κράτος; Μας αφορά άμεσα.

Έχουμε γράψει και ξαναγράψει εδώ και μήνες ότι η Αθήνα έχει κάνει την στρατηγικές της επιλογές. Τα συμφέροντά της την φέρνουν στον αγγλοσαξονικό άξονα. Κι αυτή μας η

εκτίμηση επιβεβαιώνεται καθημερινά: η επιλογή του ελληνικού κράτους δεν είναι ούτε αναγκαστική ούτε επιβεβλημένη έξωθεν. Είναι άριμη επιλογή συμμάχων.

Είναι γεγονός πως τα ελληνικά αφεντικά τα ίδια δεν θα είχαν κανένα λόγο να «κρυφούν» τον πόλεμο σε κανέναν απ' όσους φανερά ή κρυφά τον έχουν κηρύξει οι αγγλοσάξονες. Ούτε το ιράκ, ούτε το ιράν, ούτε η βόρεια κορέα είναι με οποιοδήποτε τρόπο εχθροί των ελληνικών καπιταλιστικών συμφερόντων... Ούτε η κίνα, η ρωσία, η γερμανία, ή η γαλλία βρίσκονται στο ρεπερτόριο των ανταγωνιστών των ντόπιων αφεντικών. Στη δεκαετία που πέρασε, δεκαετία που ήταν ένα είδος προοιμίου των ενδοκρατικών ανταγωνισμών που θα ακολουθήσουν τα επόμενα χρόνια, οι κρατικοί αντίπαλοι (ή οι εχθροί) των ελληνών ήταν δύο κατηγοριών: το ιταλικό και το τουρκικό κράτος ανήκαν στην κατηγορία των «στρατηγικών αντιπάλων» το αλβανικό και το νέο μακεδονικό κράτος στην κατηγορία των «χειρισμών εχθρών». Διαμορφώθηκε τέλος ένας σαφής και κοινωνικά αποδεκτός ιδεολογικός εχθρός: ο μουσουλμανισμός, το «ισλαμικό τόξο» και οι συναφείς «απορριπτές» ή «απειλητικές» παραστάσεις.

Δεν μπορούμε να κάνουμε υποθέσεις. Αλλά φαίνεται ότι το κόλπο της ένταξης της κύπρου στην εε έχει αποκτήσει περισσότερες διαστάσεις απ' όσες μπορούν να συγκρατήσουν οι μαζάλες μιας τίμιας και φτωχής χώρας. Όμως για τέτοιες περιστάσεις είναι οι σύμμαχοι.

Μέχρι τώρα (και από το 1999 περίπου, όταν άρχισε η «επιθεση φίλας» του ελληνικού κράτους προς το τουρκικό) το βάρος της διπλωματίας, των ελιγμών και των χειρισμών της ελληνικής κυβέρνησης έπεσε στο «κυπριακό». Οι πλέον ρεαλιστές μεταξύ των ντόπιων και των κύπριων αφεντάδων δεν θα είχαν κανένα πρόβλημα με την επίσημη διχοτόμηση και τη δημιουργία δύο ξεχωριστών κρατών στην κύπρο. Το πρόβλημά τους είναι ότι αυτός ο ρεαλισμός δεν μπορεί να σεωρηστεί σε έναν πληθυσμό μυδομανη.

Σε μια ιστορία που καρκινοβατεί εδώ και 40 χρόνια μεταξύ «επιδημιού» και «εφικτού» το κόλπο της ένταξης της κύπρου στην εε ήταν μια φαινή ιδέα για την ενίσχυση της διεθνούς θέσης της ελληνοκυπριακής πλευράς. Αλλά το νερό κυλάει γρήγορα σ' αυλάκι. Και τώρα μπορεί να δείξει την άλλη του όψη.

Το «αλα βέλγιο» σχέδιο του Κόφι Ανάν για την «οριστική λύση του κυπριακού προβλήματος» (μέχρι τη στιγμή της έκδοσης δεν ήταν επίσημα γνωστό) μπορεί να είναι χειρότερο απο το «επιδημιτό» και των δύο πλευρών στην κύπρο - και το «εφικτό» της ελληνικής. Ένας πρόεδρος, τρεις πρωθυπουργοί, δύο βουλές, τρία κράτη και 4 ή 5 διαφορετικοί στρατοί είναι 100 much για λιγότερο απο 1 μύριο ανθρώπους - μια λύση για να μην υπάρχει τίποτα άλλο απο προβλήματα. Αν οι τοπικές ελίτ ήταν ερωτευμένες μεταξύ τους το σχέδιο Ανάν θα μπορούσε ίσως να δουλέψει - αλλά τότε δεν θα χρειαζόταν καν. Οπότε η ιδέα να κατεβάσει ο

ΟΗΕ ένα βέλγιο στη μέση ανατολή είναι μάλλον προβοκατόρική.

Και οι μεν τουρκοκύπριοι θα μπορούσαν να κάνουν ότι την δέχονται, αφού θα έχουν σαν καλό αντάλλαγμα την διεθνή αναγνώριση. Αλλά οι έλληνοκύπριοι; Αν με την δεχτούν τότε δεν θα έχουν εν όψει εε «κάνε να πρόβλημα» - αλλά θα εγκατασταθεί αμερικανικός στρατός στην κύπρο, οπότε κάποιοι στην ε.ε. θα έχουν. Αν πάλι την απορρίψουν (και υπάρξουν και τίποτα εντάσεις) τότε όλο και κάποια κυβέρνηση στην εε (απ' τις συμμαχες στις ηπα) θα διμηθεί, όταν έρθει η ώρα να εγκρίνει η βουλή της την κυπριακή ένταξη, ότι «υπάρχει πρόβλημα» - και θα την καταψηφίσει. Και τότε; Μήπως τότε η ελληνική κυβέρνηση μπει στον πειρασμό να καταψηφίσει την διεύρυνση της εε συνολικά;

Δεν μπορούμε να κάνουμε υποθέσεις. Αλλά φαίνεται ότι το κόλπο της ένταξης της κύπρου στην εε έχει αποκτήσει περισσότερες διαστάσεις απ' όσες μπορούν να συγκρατήσουν οι μαζάλες μιας τίμιας και φτωχής χώρας. Όμως για τέτοιες περιστάσεις είναι οι σύμμαχοι.

Για να ξαναγυρίσουμε λοιπόν στις ελληνικές συμμαχικές επιλογές αξίζει να αναδημοσιεύσουμε ένα κομμάτι από όσα είπε ο δικτάτορας Μεταξάς στους διευθυντές των αθηναϊκών εφημερίδων στις 30 οκτώβρη 1940. Ο φασίστας πρωθυπουργός, γνήσιος θαυμαστής του Χίτλερ και κοινωνός των ιδεωδών του ναζισμού λέει μεταξύ άλλων: «Εγώ, κύριοι, όπως επαρκώς σας εξήγησα, επήρθησα μέχρι σήμερα την πολιτική του αειμνήστου Βασιλέως Κωνσταντίνου, δηλαδή την πολιτική της ουδετερότητας. Έκαμα το παν δια να κρατήσω την Ελλάδα μακράν της συγκρούσεως των μεγάλων κολοσσών. Ηδη μετά την άδικον επιθεσιν της Ιταλίας, η πολιτική την οποία ακολουθώ είναι η πολιτική του αείμνηστου Βενιζέλου. Διότι είναι η πολιτική του συνταυτισμού της Ελλάδος με την τύχη της δυνάμεως δια την οποία η θαλασσα είναι ανέκαθεν όπως είναι και δια την Ελλάδα όχι εμπόδιον που χωρίζει αλλά η υπρά λεωφόρος που συνδέει. Βέβαια εις την ιστορίαν μας την νεωτέραν δεν είχαμεν μόνο ευγνωμοσύνης λόγους και αφορμάς δια την Αγγλίαν, της οποίας η μεταπολεμική πολιτική των τελευταίων ιδίως ετών είναι πολιτική μεγίστων και ιστορικών αγγλικών ευθυνών. Αλλά... δια την Ελλάδα η Αγγλία είναι η φυσική φίλη... Η νίκη θα είναι του αγγλοσαξονικού κόσμου, απέναντι του οποίου η Γερμανία, αφού έως τώρα δεν ηνυνήθη να επιτύχη οριστικών αποτελεσμα, είναι καταδικασμένη να συντριβεί...»

Μια τέτοια οπτική, το καταλαβαίνουμε, θα την υπέγραφαν και σήμερα όλα τα πολιτικά κόμματα, συμπεριλαμβανομένου του κκε. Όσο για τη «νίκη»; Ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται. Κι ο λυσσασμένος;

άτακτες κουβέντες περι γεωπολιτικής προσόδου

Πλωτό κεφάλαιο, κάτεργο, παράδεισος μαζί; το φορτηγό «Μόνικα» μεταφέρει λαθραία εκατοντάδες εργάτες μετανάστες νότια του Ιονίου πελάγους... Αν ήξεραν κιόλας σπι δεν έχουν εγκαταλείψει το στασιδί τους...

Μια τέτοια οπτική, το καταλαβαίνουμε, θα την υπέγραφαν και σήμερα όλα τα πολιτικά κόμματα, συμπεριλαμβανομένου του κκε. Όσο για τη «νίκη»; Ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται. Κι ο λυσσασμένος;

Η ιδέα της οικονομικής (και κατά συνέπεια της γενικής πολιτικο-οικονομικής) εξάρτησης του ελληνικού κρατικού / καπιταλιστικού σχηματισμού από "μεγάλες δυνάμεις" είναι ισχυρά σφηνωμένη στο ιδεολογικό στερέωμα, όπως καλά ξέρετε και ξέρουμε. Είναι μάλιστα σφηνωμένη στο κέντρο του, και αερίζεται τόσο από τα "δεξιά" όσο και από τα "αριστερά". Το μεγαλύτερο μέρος των ιερών τεράτων της ντόπιας διανόησης και της καθεστωτικής πολιτικής έχει αποδώσει φόρο τιμής σ' αυτήν την ιδέα, και έχει πολεμήσει μάχες και μάχες με την άδειά της - αν και με διάφορες εσωτερικές παραλλαγές, που με τον καιρό έχουν φτιάξει ένα πλέγμα συμφωνιών και διαφωνιών πάνω στη βάση της γενικής παραδοχής περί της εξάρτησης. Το πλέγμα αυτό είναι πια τόσο πυκνό και τόσο πολυδουλεμένο, ώστε να χάνεται εκεί μέσα ακόμα και η λογική.

Για την αριστερά του πολιτικοϊδεολογικού στερέωματος των ελληνών οι θεωρίες της εξάρτησης ηγάζουν - και νομιμοποιούνται - απο μια ορισμένη ανάγνωση του Μαρξιανού έργου, και εκείνου κάποιων επιγόνων του. Το έργο του Μαρξ είναι, πράγματι, αρκετά πλούσιο και "ανοικτό" σε ερμηνείες, και έχει αποτελέσει υλικό για πολλές, συχνά αντιθετικές, αναγνώσεις. Ο Μάρξ ανέλυσε διεισδυτικά πολλά απ' όσα ήταν σε θέση να γνωρίζει απ' τον καπιταλισμό του 19ου αιώνα, αν και όχι πάντα με την ίδια επιτυχία. Όπως πάντως είναι γνωστό δεν ήταν μαρξιστής! Το αντίθετο συμβαίνει με πολλούς απ' όσους πίνουν νερό στ' όνομα του. Είναι μαρξιστές, δηλαδή δογματικοί, και μέσω του δογματισμού επιχειρούν να νομιμοποιήσουν τους συλλογισμούς τους. Ανδρώπινο... πλην ατυχές.

Τα ίδια πάνω κάτω ισχύουν και για την ανάγνωση του Λένιν - που είναι, για τις αριστερές θεωρίες περί εξάρτησης, το άλλο μισό της πηγής επιχειρημάτων και αποδείξεων. Όπως και να αξιολογήσει κανείς τον Λένιν, το γεγονός είναι ότι αναγκάστηκε να παραβιάσει (και να αναποδογυρίσει) βασικά συμπεράσματα του Μαρξ, για να υποστηρίξει θεωρητικά μια επανάσταση εκεί που ο δάσκαλος Κάρολος δεν θα την προέβλεπε ποτέ. Η ιδέα του "αδύνατου κρίκου της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας" (της τσαρικής ρωσίας εν προκειμένα, όπου έγινε εφικτή η επανάσταση, αντί για την μαρξιανή συνθήκη πως η επανάσταση θα γίνει εκεί, και μόνο εκεί μπορεί να γίνει, όπου βρίσκεται η αιχμή της καπιταλιστικής ανάπτυξης) ήταν, από δογματική άποψη, ιεροσουλία. Αλλά ο Λένιν

ήταν πολιτικός, με όλη τη σημασία της λέξης και όλη τη σημασία της θέσης στην οποία βρέθηκε. Και δεν ήταν λεβινιστής - πράγμα που αφήνει παγερά αδιάφορους τους οπαδούς του. Τελικά ο λεβινισμός είναι ένας ακόμα δογματισμός. Στον συνδυασμό του με τον μαρξισμό, προκύπτει ένας ενδιαφέρον πεδίο γεμάτο λογικά χάσματα, ιστορικές ερμηνείες και διαστρεβλώσεις, γενναιές μάχες, ήττες, πίστη και τεχνάσματα. Στον πυρήνα της "εξάρτησης" βρίσκεται η (ομολογημένη ή όχι) επιλογή της ανάλυσης του καπιταλισμού απ' τη σκοπιά ενός "αγροτοβιομηχανισμού". Σύμφωνα μ' αυτήν την προσέγγιση οι λεγόμενοι "πρωτογενής" και "δευτερογενής" τομέας της καπιταλιστικής οργάνωσης των σχέσεων (σχέσεων παραγωγής, σχέσεων εξουσίας, κλπ) είναι ο ορίζοντας που πρέπει να ερευνηθεί, αν θέλει να ερμηνεύσει το τί συμβαίνει σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου. Τα είδη και οι αρθρώσεις των κοινωνικών σχέσεων, η ύπαρξη ή μη αστικής τάξης και προλεταριάτου, οι ιδεολογίες, οι θεσμοί, η κυκλοφορία του χρήματος, κάθε δεδομένο και μέγεθος στις κλίμακες της "ανάπτυξης" ή/και της "υπανάπτυξης" πρέπει να αναζητηθούν στο ανάγλυφο των αγρών, των βιοτεχνιών και των βιομηχανιών. Η σύγκριση ύστερα του "επιπέ-

δου ανάπτυξης" που έχει εντοπιστεί μ' αυτόν τον τρόπο στο ένα μέρος και στο άλλο, και η ανακάλυψη/ανάλυση των ροών ανάμεσα σε διαφορετικά "επίπεδα ανάπτυξης" (ροών χρήματος, εργασίας, κερδών, προσαγών, διευθετήσεων) πάντα στο μοτίβο του αγροτοβιομηχανισμού, μπορεί να υποδείξει την γεωμετρία της εξάρτησης, εδώ το "κέντρο" κι εκεί την "περιφέρεια", κι όλες τις ενδιάμεσες καταστάσεις που ένας σχολαστικός μ/λ νους μπορεί να εφεύρει.

Να, για παράδειγμα, ένα άψογο κομμάτι αυτής της ευφάνταστης ρητορικής: ... Ποιά λοιπόν είναι η σημερινή πραγματικότητα των εθνικών κρατών μέσα στον ... "Καθολικό Ναό" της παγκόσμιας καπιταλιστικής αγοράς; Μέσα σε αυτό το "Ναό" τα "στασιδία" δεν είναι ελεύθερα σε κάθε "πιστό", έχουν αντίθετα χαραγμένο πάνω τους το όνομα του σχεδόν μόνιμου κατόχου τους. Ο "Ναός" είναι χωρισμένος σε πέντε (5) κατηγορίες χωρών: Κέντρο, Περίμετρος κέντρου, Ημιπεριφέρεια, Περίμετρος περιφέρειας, Περιφέρεια.

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι οι έρευνες διάφορων μελετητών (Αρίγκι κ.α.) δείχνουν ότι τουλάχιστον απο το 1930 ως σήμερα (με εξαίρεση την Ιαπωνία, τη Νότια Κορέα και ενμέρει την Ταϊβάν) καμιά χώρα δεν έχει βελτιώσει τη θέση της σε αυτή την ιεραρχική κατάταξη, δεν έχει αλλάξει βαθμίδα ανάπτυξης...

... Επανερχόμενοι στα δικά μας, το κυριότερο ερώτημα πρέπει να αφορά τη "φύση" και τη θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια ιεραρχική πυραμίδα. Αποτελεί, λοιπόν, η Ελλάδα μια χώρα του Κέντρου που εκμεταλλεύεται εκτός απο τη δική της εργατική δύναμη και αυτή των χωρών της Περιφέρειας; Ασφαλώς όχι. Και αυτό νομίζουμε δεν χρειάζεται επιπλέον επιχειρηματολογία.... (περιοδικό CONVOY, μπροσούρα "δυστυχώς...") οι προλετάριοι έχουν ακόμη πατρίδες!" 1993)

Πολύ στυλ, πολλές παρομοιώσεις με πιστούς και στασιδία, λίγα και δυνατά συμπεράσματα. Το ένα πόρισμα είναι αυτό για την αλα ομόκεντροι κύκλοι γεωμετρία του παγκόσμιου καπιταλισμού, που έχει 5 αλλά θα μπορούσε να έχει 7 ή και 17 βαθμίδες... Το δεύτερο είναι η διαπίστωση της αιωνιότητας που έχει κάθε κράτος στην καρεκλίτσα του, στο κυκλάκι που ποιάς ξέρει ποιά μοίρα το έριξε... Το τρίτο πόρισμα είναι εκείνο για τα αχρείαστα επιχειρήματα υπέρ της μη εκμετάλλευσης από την Ελλάδα "ξένων" εργατών... Βαριά και κατηγορηματικά συμπεράσματα, όλα για γέλια και για κλάματα.

Εν πάσει περιπτώσει, αν και δεν μας πειράζει να μας σχιτριψουν όλα τα μ/λ μαλαά, κατά μόνας και εν χωρά, δεν έχουμε ούτε όρεξη ούτε χρόνο εδώ να ασχοληθούμε με κάποιου είδους αποκαθίωση των θεωρητικών (και ιδεολογικών) προϋποθέσεων των απόψεων περί "εξάρτησης" και "υπανάπτυξης" του ελληνικού κρατικο/καπιταλιστικού καθεστώτος. Όπως έχει παρατηρηθεί εύστοχα στο ζήτημα αυτό δεν υπάρχουν κρυφά στοιχεία και ντοκουμέντα. Τα δεδομένα είναι άφθονα, και ερμηνεύονται ανάλογα με τα γούστα της μιας ορθοδοξίας ή της άλλης. Οι συνεπείς ιδεολογίες κάνουν ό,τι μπορούν (υπό μορφή διανοητικών βραχυκυκλωμάτων) για να είναι αυταπόδεικτες - οπότε η κριτική αντιμετώπισή τους μπορεί να επιχειρηθεί από οποιοδήποτε απλά δεν είναι "πιστός".

Θα πάμε κατευθείαν στο ζουμί. Χωρίς να παύει ούτε στο ελάχιστο να είναι καπιταλιστικός ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός, σκεφτόμαστε ότι θα μπορούσε να μετρηθεί - για να βρεθεί η θέση του στον παγκόσμιο καταμερισμό - όχι μόνο με βάση τις αγροτοβιομηχανικές επιδόσεις του (σε σχέσεις, πλούτο, "ανάπτυξη" κλπ)... αλλά και με το κριτήριο της αξίας της θέσης του εδάφους που καταλαμβάνει, στον παγκόσμιο χάρτη των καπιταλιστικών ανταλλαγών. Στην ανάλυση του Μαρξ (και όχι μόνο αυτού) υπάρχει η έννοια της γεωπροσόδου, της "απόδοσης της γης" αν μπορούμε να το πούμε έτσι, αν κι εκεί είναι σχετισμένη είτε με

την ενοικίασή της για γεωργική εκμετάλλευση είτε με την αστική (κτίρια κλη) χρήση της. Σκεφτόμαστε πως θα μπορούσε να προστεθεί η παράμετρος της γεωπολιτικής προσόδου, δηλαδή της απόδοσης του εδάφους με όρους γεωπολιτικής, και άρα με όρους παγκόσμιας καπιταλιστικής κυκλοφορίας.... Να προστεθεί και αυτή η συνθήκη στον κατάλογο των κριτηρίων με βάση τα οποία μπορεί να εκτιμηθεί η σχέση ενός κράτους / κεφάλαιου (και εν προκειμένω του ελληνικού) με άλλα, και τελικά η θέση του στην πλανητική μορασία... στασιδιών και αμβώνων.

Πριν όμως ασχοληθούμε με αυτό, μια βιαστική ματιά στην ιστορία του θέματος.

Όπως είναι γνωστό (ακόμα και από τα σχολικά βιβλία) η δημιουργία του πρώτου ελληνικού κράτους αναγνωρίστηκε διεθνώς το 1830, με τα "πρωτόκολλα του Λονδίνου". Όταν ακούτε για πρωτόκολλα να πηγαίνει το μυαλό σας σε περιπλοκές ιστορίες διακρατικού ανταγωνισμού. Πράγματι: τα πρωτόκολλα του Λονδίνου ήταν συμφωνία ανάμεσα σε 3 απ' τις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις / κράτη της εποχής, την Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία, η οποία προέβλεπε την δημιουργία (υπό την προστασία τους) ενός ελληνικού κράτους μικρής έκτασης αλλά μεγάλης σημασίας. Γιατί έτσι οι 3 δυνάμεις απ' την μια εγκαινίαζαν την διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, και απ' την άλλη στρίμωχναν στη γωνία την 4η μεγάλη δύναμη, την Αυστρία του Μέττερνιχ, της οποίας τα συμφέροντα ήταν υπέρ της διατήρησης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας... Δυο χρόνια αργότερα, με την συνθήκη του Καλέντερ – Κιοσκ, ο Σουλτάνος αναγκάστηκε να αναγνωρίσει αυτό το τετελεσμένο. Το ελληνικό κράτος λοιπόν, για να το πούμε απλά και ωμά, φτιάχτηκε σαν προτεκτοράτο, εν μέσω ενός διεθνούς διακρατικού ανταγωνισμού.

Είναι απ' την άλλη επίσης γνωστό, πως αυτή η εξέλιξη δεν ήταν αποτέλεσμα της νίκης της επανάστασης του 1821. Η επανάσταση είχε ουσιαστικά ηττηθεί εφόσον ο Κιουταχίς (από βορρά, απ' τη Στερεά Ελλάδα) και ο Ιμπραήμ απ' το νότο (έχοντας αποβιβαστεί στην Πελοπόννησο) είχαν περιορίσει το απελευθερωμένο ελληνικό έδαφος σε ελάχιστους δύλακες – των οποίων η εξαφάνιση ήταν απλά ζήτημα χρόνου από στρατιωτική άποψη. Ήταν ζήτημα χρόνου... αν δεν επενέβαιναν οι (ίδιες) 3 μεγάλες δυνάμεις. Πρώτα με τη ναυμαχία στο Ναυαρίνο, το 1827, όπου η καταστροφή του αιγυπτιακού στόλου ισοδυναμούσε για τον

Ιμπραήμ με πολλά Περλ Χάρμπορ, αφού έκανε έτσι την επαφή με την βάση του. Και ύστερα με την αποστολή γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο, για να καθαρίσει τα υπόλοιπα του στρατού του Ιμπραήμ.

Το ελληνικό κράτος, με δυο κουβέντες, φτιάχτηκε με πολιτικά και στρατιωτικά μέσα άλλων. Φτιάχτηκε σαν αποικία με προοπτικές: στην τοπική κοινωνία της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας επιβλήθηκαν (απ' τους "άλλους") θεσμοί, άρχοντες, οικονομικοί όροι, συστήματα διοίκησης, ακόμα και σώματα ασφαλείας.

Αλλά τέτοια γέννα δεν είναι και για θάνατο. Και οι ΗΠΑ, ως μην το ξεχνάμε, σαν αγγλική αποικία ξεκίνησαν.

Αν τώρα δεν ήταν μια ντόπια αστική τάξη που έφτιαξε (επαναστατικά) το ελληνικό κράτος, αυτό οφείλεται στο ότι δεν υπήρχε τέτοια καν και καν, ή μήπως στο ότι αυτή βρισκόταν αλλού; Το ενδιαφέρον βρίσκεται εδώ: αστική τάξη που θα μπορούσε να θεωρηθεί ελληνική (και που η ίδια είχε τέτοια συνείδηση) υπήρχε πράγματι στις αρχές του 19ου αιώνα, και μάλιστα ήταν ιδιαίτερα αναπτυγμένη. Μόνο που η ανάπτυξή της δεν συνέβαινε, και δεν αντιστοιχούσε καθόλου, στο έδαφος του νεότευκτου κράτους που φτιαχόταν, υποτίθεται, στο όνομά της.

Όπως λένε οι γραφές, από το 1661 και μετά (μέχρι την επανάσταση του 1821, δηλαδή για 160 χρόνια) την θέση του "μεγάλου διερχόμενου της Υψηλής Πύλης" (που ήταν, ό,τι σήμερα θα λέγαμε υπουργός εξωτερικών της Οθωμανικής αυτοκρατορίας) την καταλάμβαναν σταθερά Φαναριώτες. Χριστιανοί στο θρήσκευμα, με ελληνική μητρική γλώσσα, και ευρωπαϊκή παιδεία. Φαναριώτες επίσης διορίζονταν από το 1679 σαν ηγεμόνες της Βλαχίας και της Μολδαβίας, απολαμβάνοντας απ' αυτήν την θέση σημαντική αυτονομία από τον Σουλτάνο. Οι γραφές λένε κι άλλα: επωφελομένοι οι έλληνες (χριστιανοί στο θρήσκευμα και ομιλούντες ελληνικά) έμποροι της Οθωμανικής αυτοκρατορίας από την κατάσταση στη Γαλλία στα τέλη του 18ου αιώνα, ειδικά μετά το 1792, καταφέραν να εκτοπίσουν τους γαλλούς ανταγωνιστές τους και να πάρουν στα χέρια τους το 75% του εξωτερικού εμπορίου ολόκληρης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Οι αρχές του 19ου αιώνα, και οπωσδήποτε οι δεκαετίες πριν την επανάσταση του 1821, τους βρίσκουν να έχουν απλωθεί και να ελέγχουν μεγάλο μέρος του εμπορίου, σε κεντρικές θέσεις της ευρώπης: Μασσαλία, Βιέννη, Τεργέστη, Οδησός και αλλού. Παράλληλα έχουν δικτυωθεί και επεκταθεί στο ευρωπαϊκό σύστημα πιστώσεων, στις τράπεζες. Όπλα τους; Η γνώση της ελληνικής (που είναι ουσιαστικά η επίσημη γλώσσα της Οθωμανικής γραφειοκρατικής ελίτ), οι καιριές διοικητικές θέσεις μέσα στον μηχανισμό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οικογενειακή δομή τόσο του εμπορικού όσο και του τραπεζικού συστήματος στην ευρώπη του 19ου αιώνα, οι δεσμοί συγγένειας με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές ελίτ μέσω γάμων, η οικονομική ανάπτυξη της ευρώπης....

Όχι μόνο, λοιπόν, υπήρχε ελληνική αστική τάξη στις αρχές του 19ου αιώνα, αλλά ήταν και ιδιαίτερα ανθηρή. Με μία, όμως, καιρία (τόσο για την ιστορία όσο και για την ανάλυσή της) διαφορά: η ελληνική αστική τάξη (της διασποράς θα έπρεπε να πούμε;) καθώς ήταν βασικά εμπορική και χρηματιστική, ήταν διεθνοποιημένη απ' την γέννησή της! Όπως και άλλες "εθνικές" αστικές τάξεις, όπως για παράδειγμα η Αρμενική και η Εβραϊκή, και για τους ίδιους ακριβώς λόγους (δηλαδή: βασική επιχειρηματική ενασχόληση με την κυκλοφορία του κεφάλαιου, των εμπορευμάτων και του χρήματος, και όχι με την πρωτογενή ή την δευτερογενή παραγωγή...) η ελληνική αστική τάξη στη γέννησή της και την ανάπτυξή της ήταν κοσμοπολίτικη, καλά μορφωμένη, διάσπαρτη και "δικτυωμένη". Δηλαδή: αποεδαφικοποιημένη, για να χρησιμοποιήσουμε έναν όρο σημερινό! Μα καθόλου λιγότερο καπιταλιστική!

Θα μπορούσε να αντιστοιχεί, σε μια τέτοια αστική τάξη, έτσι συγκροτημένη και έτσι αναπτυγμένη, ο έλεγχος κάποιου εθνικού εδάφους; Και με ποιά έννοια; Να μια ενδιαφέρουσα ερώτηση! Οι γραφές λένε – και λάθος δεν κάνουν – ότι από τους κόλπους αυτής ακριβώς της διεθνοποιημένης και αποεδαφικοποιημένης ελληνικής αστικής τάξης ξεπήδησαν τάσεις διανοούμενων που έθεταν το αίτημα για μια ελληνική – και απελευθερωμένη πλέον από τους τούρκους – κρατική επικράτεια. Οι ομάδες αυτές, επηρεασμένες από τον γαλλικό διαφωτισμό και την οργανωτική δομή των μασόνων ή/και των ιταλών καρμπονάρων, ονειρεύονταν και προπαγάνδιζαν ένα επαναστατικό όραμα... Μόνο που το όραμα αυτό δεν είχε καμμία σχέση με το "εθνικό κράτος"- κοσμιλιά που οι μεγάλες δυνάμεις κατασκεύασαν στις αρχές της δεκαετίας του 1830! Τόσο το όραμα του Ρήγα Φεραίου όσο και των μελών της Φιλικής Εταιρείας ήταν μια ελληνική αυτοκρατορία, από τις ακτές του Δούναβη μέχρι έξω απ' τα παράλια της αφρικής, και από τα Ιόνια νησιά μέχρι τον Καύκασο!... Μια αυτοκρατορία ελληνική κατά το ότι τα ελληνικά θα ήταν η επίσημη διοικητική γλώσσα, και το αρχαίο ελληνικό μεγαλείο (συμπεριλαμβανομένου του μεγαλείου) η κυρίαρχη κρατική ιδεολογία... μια αυτοκρατορία πολυεθνική / πολυφυλετική και με θρησκευτι-

κή ανοχή κατά τα άλλα (όπου το χριστιανικό πατριαρχείο θα έκανε όλα τα προνόμια, αυτός ήταν ένας λόγος που η εκκλησιαστική ιεραρχία ήταν εναντίον της επανάστασης...) Μια Ραχ Γρεκα στην ανατολική Μεσόγειο... Μια "μεγάλη Ελλάδα" ήταν το όνειρο αυτής της τάξης της διεθνοποιημένης ελληνικής αστικής τάξης... Και μπορούμε να πούμε: με βάση την ευρωπαϊκή οικονομική λειτουργία της, αυτή η τάξη δεν θα μπορούσε να ονειρεύεται μορφή επικράτειας και έδαφος μικρότερο από εκείνο μιας αυτοκρατορίας!...

Όμως αυτό το, ως το πούμε έτσι, "όνειρο μιας απέραντης εδαφοποίησης" ήταν περισσότερο ιδεολογία παρά εφαρμόσιμο πολιτικό πρόγραμμα. Και έχει ενδιαφέρον εδώ να δούμε πως σε μια τουλάχιστον ακόμα περίπτωση, μιας αστικής τάξης με παρόμοια χαρακτηριστικά, στην περίπτωση της εβραϊκής συγκεκριμένα, έχουμε παρόμοια δεδομένα. Κι εκεί, μέσα απ' τους κόλπους αυτής της διεθνοποιημένης και αποεδαφικοποιημένης εβραϊκής αστικής τάξης, ξεπήδησαν υπό την επίδραση του μοντερνισμού και του εθνικισμού, όνειρα και αιτήματα για την "επιστροφή στο έδαφος", στην μορφή του έθνους / κράτους. Αλλά ήταν περισσότερο όνειρα κάποιας τάξης παρά θέληση ή/και συμφέρον ολόκληρης της τάξης. Απόδειξη είναι ότι το κράτος / χωροφύλακας του Ισραήλ, όχι μόνο φτιάχτηκε όταν η δημιουργία του συνέφερε και άλλες αστικές τάξεις, αλλά επίσης ουδέποτε έγινε η "βάση της συσσώρευσης" του παγκόσμιου συνόλου αυτής της τάξης... Μικρό μόνο μέρος της εγκαταστάθηκε στο Ισραήλ.

Το ότι ελληνικό κράτος και ελληνικό κεφάλαιο δεν συνδέονται λοιπόν, απ' τις αρχές του 19ου αιώνα, με τον τρόπο που θα προέβλεπε ένας τύπος καπιταλιστικής συσσώρευσης στενά εδαφικός (ο αγροτοβιομηχανισμός που είπαμε ήδη) δημιουργεί σημαντικές εμπλοκές στη δογματική ανάλυση της παγκόσμιας θέσης τόσο του ενός όσο και του άλλου... Ανοίγει όμως και ενδιαφέροντες καινούργιους δρόμους. Γιατί αυτή η, ως την πούμε έτσι, "μη σύμπτωση" ανάμεσα σε εθνική καπιταλιστική δραστηριότητα και εθνικό έδαφος/πολιτική μορφή, αποτελεί σε μεγάλο βαθμό την ιστορία του ελληνικού κράτους/κεφάλαιου και μερικών ακόμα όμοιων περιπτώσεων σ' όλον τον κόσμο.

Μπορούμε πολύ σχηματικά να το φανταστούμε ως εξής. Υπάρχουν δύο "σφαίρες". Η μία αφορά τη νούμερο 1 οικονομική δραστηριότητα μιας διακριτής εθνικά ομάδας αφεντικών, μιας ορισμένης αστικής τάξης με κοινή γλώσσα, θρησκεία, κουλτούρα. Αυτή η οικονομική δραστηριότητα είναι διευρυμένη σ' όλον τον καπιταλιστικό κόσμο (άρα διεθνική), ευέλικτη, δικτυακή. Η άλλη σφαίρα αφορά την πολιτική μορφή που υπάρχει κατατεθειμένη στην παγκόσμια λίστα στο όνομα της εν λόγω αστικής τάξης: το ελληνικό κράτος. Αυτή η πολιτική δραστηριότητα είναι τοπικά οριοθετημένη, είναι συγκεντρωτική, δύσκαμπτη. Και η σφαίρα της πολύ μικρότερη απ' την προηγούμενη.

Η σχέση ανάμεσα σ' αυτές τις δύο γίνεται πιο πολύπλοκη απ' το γεγονός ότι η πολιτική σφαίρα δεν είναι εσωτερική της οικονομικής. Οι δυο τους τέμνονται, και υπάρχει ο κοινός χωροχρόνος της τομής τους που εκφράζει τα κοινά συμφέροντα. Αλλά υπάρχουν και οι εκτός τομής περιοχές. Η περιοχή που αντιστοιχεί στο γεγονός ότι η διεθνοποιημένη ελληνική αστική τάξη μπορεί να συσσωρευτεί χωρίς να χρειάζεται το ελληνικό κράτος, καθώς σηκώνει οποιαδήποτε σημαία την βολεύει! Και η περιοχή που αντιστοιχεί στο γεγονός ότι το ελληνικό κράτος και τα αφεντικά "εσωτερικού" πρέπει να φροντίζουν τους εαυτούς τους και πέραν των αναγκών της διεθνώς εξειδικευμένης "ελληνικής" αστικής τάξης.

Αν το πρωτοδημιούργητο ελληνικό κράτος ήταν, τον 19ο αιώνα, "κάτι" πολύ λίγο για την διεθνοποιημένη ελληνική αστική τάξη, τους έλληνες του εμπορικού και του χρηματιστικού κεφάλαιου, ήταν επίσης "κάτι" πάρα πολύ για τους εντόπιους, τους κατοίκους της ελληνικής ενδοχώρας. Χωρίς ισχυρή αστική τάξη "εσωτερικού" με κουλτούρα και σχέδιο κυβέρνησης ενός εθνικού κράτους, η νεώτερη Ελλάδα ξεκίνησε το ταξίδι της στην παγκόσμια ιστορία με πολύ περισσότερα προβλήματα παρά λύσεις. Υπήρχε όμως τουλάχιστον κάτι που θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν φυτό εθνοκρατικής συνείδησης: κάτι που δεν προερχόταν από την μυθολογία και την παιδεία μιας αστικής τάξης που έλειπε στα ξένα (και δεν παρέλειπε, πότε πότε, να στέλνει εμπόσματα για δημόσια έργα) αλλά κατευθείαν απ' την συνείδηση της δημιουργίας του προτεκτοράτου: αυτό το κράτος φτιάχτηκε επειδή κάποιοι "μεγάλοι" το θέλησαν... συνεπώς έχει μια κάποια "αξία" γι αυτούς... και άρα θα μπορούσαν (τα εντόπια αφεντικά αυτού του κράτους) να προσπορίζονται οφέλη αν διαπρα-

ματεύονται από 'δω κι από 'κει αυτήν την "αξία". Την γεωπολιτική αξία – την αξία της γεωγραφικής θέσης μέσα στις ενδοκαπιταλιστικές, διακρατικές αναμετρήσεις, την αξία του φύλακα μερικών δρόμων εμπορίου, ή την αξία ενός προκεχωρημένου φυλάκιου προς την Μέση Ανατολή, ή...

Θα μπορούσαμε να πούμε: η συνείδηση της γεωπολιτικής αξίας του οικοπέδου του ελληνικού κράτους αποτελεί την αυθεντική εθνο/κρατική συνείδησή του (για πολλές δεκαετίες τα ελληνικά πολιτικά κόμματα είχαν παρατσούκλια του είδους "ρωσικό", "αγγλικό", "γαλλικό"... ενώ στον 20ο αιώνα μια φορά τουλάχιστον αυτή η συνείδηση οδήγησε σε "εθνικό διχασμό" προσανατολισμών). Θα μπορούσαμε να πούμε: η συνείδηση και η πραγματοποίηση αυτής της αξίας πάντα ανέβαζε και ανεβάζει το εδαφοποιημένο κράτος/κεφάλαιο των ελλήνων μέσα στην παγκόσμια ιεραρχία.

Μιλήσαμε για ελληνική αστική τάξη "εξωτερικού". Είπαμε ότι η διάχυσή της στα μητροπολιτικά κέντρα της εποχής ήταν συνέπεια του καπιταλιστικού τομέα στο οποίο δραστηριοποιήθηκαν τα μέλη αυτής της τάξης: εμπόριο και χρηματοπιστωτικά. Αφήσαμε να εννοηθεί ότι το ελληνικό κράτος του 19ου αιώνα δεν ήταν ακριβώς το δικό της κράτος, δεν ήταν η (ή δεν ήταν η μοναδική) γεωγραφική βάση της συσσώρευσής της. Τελικά, ανάλογα με τον τρόπο που ορίζεται το "εθνικό", θα μπορούσε να πει κανείς ότι εκτός από τις εδαφοποιημένες εθνικές αστικές τάξεις υπάρχουν, τουλάχιστον υπήρχαν, οικομεινικές αστικές τάξεις: δηλαδή πλατειά κοινωνικά σύνολα καπιταλιστικής εξουσίας με κοινή «εθνική» συνείδηση αλλά χωρίς διακριτό κράτος/έδαφος.

Απ' την άλλη μεριά: μέσα στην καινούργια εθνοκρατική επικράτεια της Ελλάδας άρχισαν να σταθεροποιούνται τον 19ο αιώνα αργά αργά τα ντόπια διευθυντικά στρώματα, ξεπερνώντας την κλίμακα του χωριού ή της επαρχίας και αγκαλιάζοντας την κλίμακα του εθνικού κράτους. Αυτό δεν έγινε ούτε ομαλά, ούτε ειρηνικά: οι συγκρούσεις ανάμεσα σε πελοποννήσιους και στερεοελλαδίτες προεστους και οπλαρχηγούς κράτησαν πολλά χρόνια. Η ανάπτυξη της ντόπιας διεύθυνσης έγινε παράλληλα με την πρόοδο της "εσωτερικής" καπιταλιστικής συσσώρευσης. Τα διευθυντικά στρώματα που σταθεροποιήθηκαν και αναπαράχθηκαν για πολλές δεκαετίες σε άμεση συνάρθρωση με τη νομή του κράτους και άρα σε άμεση συνάρθρωση με τις εγγυήσεις των "μεγάλων δυνάμεων" για πολλές δεκαετίες δεν απέκτησαν την κουλτούρα και την ιδεολογική συνοχή, υπεροχή και συγκρότηση αστικής τάξης. Η διαδικασία της συσσώρευσης εξάλλου ήταν κατά καιρούς "υποβιβασμένη" από εξωτερικές εισροές χρημάτων (δανείων π.χ) με όρους... Όρους αφενός σχετικούς με την δυνατότητα αποπληρωμής (όπως πάντα!), αφετέρου όμως σχετικούς με τις πολιτικές συμμαχίες του "αναπτυσσόμενου" κράτους. Οι διαδοχικές και ατέλειωτες περιόδους πολιτικής αστάθειας, κομματικών ρευστοτήτων, στρατιωτικών ή ανακτορικών πραξικοπημάτων, θα μπορούσαν να θεωρηθούν για πολλές δεκαετίες σαν η πολιτική αντανάκλαση της ανάπτυξης της ταξικής κοινωνίας σε ένα κρατικό κέλυφος εγγυημένο από διεθνείς συμφωνίες - ακόμα και διεθνείς στρατούς.

Ολόκληρο αυτό το διάστημα (πρακτικά ως την μικρασιατική καταστροφή) ό,τι ονομάζεται "εμπλοκή των μεγάλων δυνάμεων" και "εξάρτηση" της Ελλάδας απ' αυτές θα μπορούσε να εννοηθεί σαν ένα παιχνίδι με δύο και όχι έναν παίκτη. Σαν μια διαδικασία παροχής γεωπολιτικών υπηρεσιών (ήτοι: προσβάσεων στον ελληνικό γεωγραφικό χώρο) πάντα επ' αμοιβή, διαδικασία που ήταν υποχρεωμένη να παρακολουθεί τον ταραγμένο ευρωπαϊκό κύκλο διακρατικών ανταγωνισμών του 19ου αιώνα - αν και αυτοί ακριβώς οι ανταγωνισμοί ήταν που ανέβασαν την «τιμή» του ελληνικού κράτους. Το ότι το παιχνίδι είχε δύο και όχι έναν παίκτη (τις μεγάλες δυνάμεις) και άρα το ότι αυτό που λέγεται "εξάρτηση" και "υπανάπτυξη" θα έπρεπε να λέγεται *ανάπτυξη της εκμετάλλευσης της (διεθνούς) γεωπολιτικής προσόδου* απ' την μεριά των νεοελλήνων αφεντικών αποδεικνύεται από το γεγονός πως παρά τις επιμέρους στρατιωτικές του ήττες, το ελληνικό κράτος ουδέποτε βρέθηκε να έχει συμμαχήσει με τους χαμένους κάποιου μεγάλου πολέμου. Μόνο του έχανε, με παρέα ποτέ! Κι αποδεικνύεται ακόμα απ' το ότι είναι ίσως το μοναδικό κράτος στην γηραιά ήπειρο το οποίο από την στιγμή της δημιουργίας του μέχρι το 1974 δεν έπαψε να επεκτείνεται – αργά μεν αλλά σταθερά - τον επίσημο χώρο της "εσωτερικής" καπιταλιστικής του συσσώρευσης.

Ένας ιμπεριαλιστής ή ένας ελευθερωτής; Ο γάλλος αξιωματικός Μαιζόν ήταν ένας απ' τους επικεφαλής του γαλλικού σώματος που ανέλαβε να καθαρίσει την Πελοπόννησο. Πάντως η «ελλάς ευγνωμονούσα» τον έκανε...δρόμους.

Ως προς το πρώτο, το ότι, δηλαδή, το ελληνικό κράτος πάντα βρισκόταν τη στιγμή της επίλυσης των μεγάλων διακρατικών λογαριασμών με τη μεριά των κερδισμένων, η συσχέτιση θα μπορούσε ίσως να εννοηθεί και ανάποδα. Μήπως το σε ποιανού την μεριά θα βρίσκονταν οι κύριοι αυτής εδώ της άκρης της βαλκανικής χερσονήσου έκρινε σε μεγάλο βαθμό και την έκβαση των αναμετρήσεων ανάμεσα σε μεγαλύτερες καπιταλιστικές δυνάμεις όσον αφορά την ευρύτερη περιοχή; Μήπως, για να το πούμε αλλιώς, η γεωπολιτική και γεωστρατιωτική αξία του ελληνικού εδάφους ήταν / είναι ιδιαίτερα μεγάλη σε διάφορες ιστορικές περιόδους;

Όσο για το δεύτερο, για την διαρκή επέκταση του ελληνικού κράτους, και πάλι δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι επιτεύχθηκε όχι τόσο χάρη στην ανδρεία των ελλήνων πολεμιστών (εσκήρ...), όσο χάρη στην σωστή αξιοποίηση των διεθνών συσχετισμών. Υπάρχουν πολλά ακόμα παραδείγματα "εξαρτημένων" και "υπανάπτουκτων" κρατών/καπιταλισμών που να έχουν πετύχει τόσα πολλά¹;

Είπαμε ναρίτερα πως απ' το 1830 και μετά, και για ένα σεβαστό χρονικό διάστημα, αυτό που θα μπορούσε να λέγεται ελληνικό κεφάλαιο και ελληνικό κράτος δεν συμπίπτουν. Αυτό δεν σημαίνει ότι στην επικράτεια του δεύτερου δεν αναπτύσσονται οι καπιταλιστικές σχέσεις εκμετάλλευσης και εξουσίας. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα, και δεν θα τα βάλουμε εδώ. Αν κάποιος τα ζυγίζει και τα βρίσκουν "λίγα" ποσοτικά και ποιοτικά, κι εξ' αυτού συμπεραίνουν την "υπανάπτυξη" και την "εξάρτηση" του ελληνικού κράτους, τότε θα πρέπει να κατηγορήσουν σαν προδότες όλους εκείνους τους έλληνες αστούς που μεγαλοουργούσαν στα ξένα... Τι να γίνει όμως; Το εμπόριο και ο τόκος δεν έχουν πατρίδα!

Η τοπική βάση της καπιταλιστικής συσσώρευσης διευρύνθηκε ακαριαία (ανοίγοντας το δρόμο για μεγάλη επιτάχυνση της ανάπτυξης, ώστε να μην κλαίγονται και οι μαρξιστές λενινιστές) με την ... εθνική καταστροφή του '22! Είναι οξύμωρο αλλά καθόλου παράξενο από καπιταλιστική άποψη το γεγονός ότι η καταβαράθρωση της τελευταίας εφόδου για μια ελληνική αυτοκρατορία και η καταστροφή του πλέον ανθηρού και συγκεντρωμένου (εκτός των τότε εθνικών συνόρων) τμήματος της διεθνοποιημένης ελληνικής αστικής τάξης, της μικρασιατικής, έφερε απ' την μια στιγμή στην άλλη 1,2 μύρια ζευγάρια προλεταριακά χέρια στην μητέρα πατρίδα! Όμως αυτή η ευκαιρία για μια ακόμα πιο γρήγορη εσωτερική ανάπτυξη θεωρήθηκε απειλητική από το μέρος εκείνο του καθεστώτος (μιλάμε για κοινωνικές τάξεις ή στρώματα) που ήταν αρθρωμένο πάνω στην γεωπολιτική προσοδο. Ο ελληνικός εμφύλιος θα μπορούσε να εννοηθεί και απ' αυτήν την άποψη: οι νικητές δεν ήταν παρά οι πολιτικοί και κοινωνικοί διαχειριστές των διεθνών εισροών, του διεθνούς ενοικίου, που προτίμησαν με την λήξη του Β παγκόσμιου πολέμου να γεμίσουν το πολύτιμο για τους νικητές έδαφος με επιπλέον νεκρούς, και να εξορίσουν για ιδεολογικούς ή οικονομικούς λόγους αρκετές χιλιάδες απ' τους αποδοτικότερους και πιο χρήσιμους υπηκόους τους παρά να μοιραστούν την εξουσία με ένα νόμιμο κομμουνιστικό κόμμα. Μήπως, τουλάχιστον εδώ, έχουμε μια καραμινιάτη απόδειξη "εξάρτησης" και επιβεβλημένης εξώθεν (απο την υπερδύναμη) "υπανάπτυξης";

Όχι! Ο ελληνικός καπιταλισμός δεν έγινε αποκλειστικά γεωπροσοδικός (οπότε θα μπορούσε να κατηγορηθεί για παρασιτισμό)! Έγινε σε μεγάλο βαθμό ξανά κυκλοφορικός, διεθνικός! Το μυστικό εδώ λέγεται "liberty". Αναφερόμαστε στα δεκάδες πλοία που χάρισαν οι αμερικάνοι στους έλληνες εφοπλιστές, σαν μέρος της ανταμοιβής για τις θυσίες του πολέμου... Χάρη σ' αυτά ανασυστάθηκε η πλέον ακμαία έκτοτε και με παγκόσμια εμβέλεια ελληνική βιομηχανία: η ναυτιλία².

Είναι και πάλι κάπως μοιραίο που ο αγροτοβιομηχανικός μαρξ-

ισμός λενινισμός δεν πιάει την ελληνόκτητη ναυτιλία μέσα στους λογαριασμούς της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Το θέμα ξεγλιστράει απ' τον ορίζοντα του δογματισμού, σαν πλοίο που χάνεται στο βάθος. Τι να φταίει; Ότι ο Μαρξ, σα γερμανός, δεν ασχολήθηκε ιδιαίτερα με το θέμα; Τυπικά η ναυτιλία υπάγεται, σαν μεταφορές, στις "υπηρεσίες"... αν και θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για πλωτά κάτεργα. Όπως και να έχει, κι αφού το ελληνικό κεφά-

Η μικρή, φτωχή και τίμια Ελλάδα, τότε που ήταν τα δύο πρώτα: το 1833 (Τα Ιόνια νησιά ήταν ξεχωριστό κράτος...) Μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα είχε «αποκτήσει» τα Ιόνια, και ένα μικρό μέρος της Θεσσαλίας. Από τις 5/10/1912 μέχρι τις 17/7/1913, μέσα σε 9 μήνες, με τις κατάλληλες συμμαχίες, το ελληνικό κατάφερε να διπλασιάσει την επικράτεια του (απο 63.600 τ.χιλ σε 120.700). Επειδή δε στα κατακτούμενα εδάφη έμειναν συχνά πληθυσμοί κατα πλειοψηφία ή εντελώς «μη έλληνες» ο ελληνικός στρατός δεν παρέλειψε να επιδοθεί με ζήλο σε όλα όσα κάνουν τους στρατούς αποτελεσματικούς: εμπρησμούς και αυθέμελη καταστροφή χωριών, μαζικές εκτελέσεις αμάχων, βιασμούς γυναικών. Κατορθώματα που δίχως άλλο αποδεικνύουν πόσο βαριά είναι η ευθύνη της «υπανάπτυξης»...

¹ Το θέμα της σταθερής εδαφικής επέκτασης του ελληνικού κράτους από τη δημιουργία του ως το 1974 (με την άτυπη «απαλλοτρίωση» της νότιας Κύπρου) θα πρέπει να είναι ένας από τους μεγάλους και ανομολόγητους πονοκεφάλους των ελλήνων μ/λ υποστηρικτών της ελληνικής «υπανάπτυξης». Αν ένα κράτος μεγαλώνει σε βάρος άλλων δεν μπορεί παρά να είναι ιμπεριαλιστικό. Για να είναι όμως ιμπεριαλιστικό, σύμφωνα με την μ/λ ορθοδοξία, πρέπει να βρίσκεται στην κορυφή της καπιταλιστικής ανάπτυξης - πράγμα που, κατά τη γνώμη τους, δεν έχει καμιά σχέση με την ελληνική περίπτωση. Οπότε;

Οπότε αρχίζουν οι εκπτώσεις. Αυτό που έκανε κατα δόσεις το ελληνικό κράτος στην ήπειρο ή στη μακεδονία ήταν «απελευθέρωση» και όχι κατάκτηση - πράγμα, που περιέργως, δεν το έλεγαν καν τα ντόπια αφεντικά εκείνης της εποχής (πώς άλλωστε να διανοηθούν ότι «απελευθερώνονταν εθνικά» πληθυσμοί που δεν είχαν καμιά σχέση με την Ελλάδα);... Τα Ιόνια νησιά και τα Δωδεκάνησα δεν κερδήθηκαν απο το ιταλικό κράτος αλλά «επιστράφηκαν»... Τέλος το πράξικόπημα στην Κύπρο και όσα ακολούθησαν δεν ήταν ιμπεριαλιστική επέμβαση εκ μέρους των ελλήνων, αλλά «προδοσία», «τραγωδία», «άμυνα απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό», «έγκλημα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού» ή όλα αυτά μαζί. Κι ούτε λόγος για τα στρατιωτικά κατορθώματα της δεκαετίας του '90 στα Βαλκάνια... Ούτε κι αυτά είναι ελληνικός ιμπεριαλισμός - είναι απόδειξη της «εξάρτησης» από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό...

Όμως αν οι ιδεολογικές ορθοδοξίες αναγκάζονται να κάνουν κωλοτούμπες, τα γεγονότα είναι πεισματάρικα. Κι αν η διαρκής επέκταση του ελληνικού κράτους δεν μπορεί να εξηγηθεί με βάση την απόλυτη ανάπτυξη του εδαφοποιημένου εθνικού καπιταλισμού του (όντως, μιλάμε για την Ελλάδα και όχι για την Γαλλία, την Γερμανία ή τις ΗΠΑ) θα μπορούσε ίσως να εξηγηθεί με δύο άλλους τρόπους. Αφενός με βάση την *σχετική ανάπτυξη* του «εσωτερικού» ελληνικού καπιταλισμού - σχετική σε σύγκριση, για παράδειγμα, με τους Βαλκάνιους γείτονές του. (Εδώ που τα λέμε το θέμα της «ανάπτυξης» είναι σαν το ποτήρι: άλλοι το θιέπουν μισοάδειο και άλλοι μισογεμάτο). Αφετέρου η ελληνική επιθετικότητα θα μπορούσε να εξηγηθεί με αφετηρία την *απόλυτη ανάπτυξη* του «εξωτερικού» ελληνικού καπιταλισμού, του διεθνοποιημένου του τμήματος, και των δυναμικών σχέσεων που έχει αυτό το τμήμα με τις μεγαλύτερες των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων...

² Η ελληνική οικονομία των θαλάσσιων μεταφορών (ή πολιτική οικονομία θα έπρεπε να πούμε) είναι πολύ στενά δεμένη με όλες τις ένδοξες περιόδους της παγκόσμιας καπιταλιστικής ανάπτυξης. Θα αναφέρουμε πιο κάτω εντελώς βιαστικά ορισμένα νούμερα και άλλα στοιχεία περιοριζόμενοι στον 20ο αιώνα.

- Το 1901 υπήρχαν 1152 εμπορικά ιστιοφόρα και 158 ατμόπλοια σε χέρια ελλήνων εφοπλιστών, που έπλεαν σε όλες τις θάλασσες του πλανήτη.

- Το 1914, πριν το ξέσπασμα του Α παγκόσμιου πολέμου, έχοντας προχωρήσει την τεχνολογική αναδιάρθρωση του στόλου τους (πέρασμα απο τα πανιά στον ατμό) και παρά τις ζημιές που είχαν ενδιάμεσα, οι έλληνες εφοπλιστές κατείχαν 884 ιστιοφόρα και 475 ατμόπλοια, έχοντας υπερδιπλασιάσει όμως την χωρητικότητά-τους σε σχέση με 13 χρόνια πριν. Με τα δεδομένα αυτά ο ελληνόκτητος στόλος ήταν ήδη ο 11ος στον κόσμο και «κάλυπτε» το 2% του παγκόσμιου τονάζ.

- Με το τέλος του Α παγκόσμιου πολέμου οι έλληνες εφοπλιστές είχαν χάσει το 57,5% των ατμόπλοιών τους, έχοντας μείνει με 205 μόνο. Αλλά δεν «πιοθήθηκαν». Με πηγές χρηματοδότησης τα ασφαλιστρα των κατεστραμμένων πλοίων τους, τα δάνεια και άλλες επιτήδειες χρηματοπιστωτικές πράξεις, αλλά και την χρηματοδότηση και τις φοροαπαλλαγές του ελληνικού κράτους, κατάφεραν να ορθοποδήσουν γρήγορα. Όμως η παγκόσμια κρίση του '29 με την κατακόρυφη πτώση του παγκόσμιου εμπορίου κι ύστερα ο Β παγκόσμιος πόλεμος ξανάφεραν την καταστροφή.

- Σταθάτοι, Εμπειρικοί, Δρακούληδες, Βεργωτίδες, Κουλουκουνητίδες, Λιβανοί, Ρεθύμνηδες, Μωραϊτίς, Λυκαρδόπουλοι, είναι μερικά μόνο απο τα ονόματα των «οίκων» που ακούγονταν δυνατά στις παγκόσμιες θαλάσσιες μεταφορές το πρώτο τέταρτο του 20ου αιώνα.

- Στη διάρκεια του Β παγκόσμιου πολέμου αρκετοί έλληνες εφοπλιστές εγκαταστάθηκαν στη Ν. Υόρκη. Με το τέλος του πολέμου το 75% περίπου του ελληνόκτητου στόλου είχε καταστραφεί. Το ελληνικό κράτος εξασφάλισε την παραγωγή απο τις ΗΠΑ με πολύ ευνοϊκούς όρους στους έλληνες εφοπλιστές 100 φορτηγών τύπου Liberty χωρητικότητας 10.000 τόνων το καθένα, και 7 τάνκερ τύπου T2. Τρεισήμισι χιλιάδες έλληνες ναυτικοί έπιασαν δουλειά αμέσως.... Αυτή ήταν η βάση μιας αναγέννησης διαρκείας για το ελληνικό εφοπλιστικό κεφάλαιο. Έτσι ενώ το 1914 υπήρχαν 200 ελληνικά ναυτιλιακά γραφεία σε όλον τον κόσμο, το 1958 αυτά ήταν 350, το 1975 800, και το 1990 πάνω απο 1000.

- Η σχεδόν δωρεά των Liberties είχε επίδραση στην «σύνθεση» του ελληνικού εφοπλισμού. Απο το 1910 ως τα μέσα του 20ου αιώνα ο βασικός πυρήνας αυτής της διεθνοποιημένης ελληνικής αστικής τάξης ήταν 100 οικογένειες απο την Άνδρο, την Χίο, την Κάσο, την Κεφαλλονιά και την Ιθάκη, με μεγάλη ιστορία απο τον 19ο αιώνα, με γραφεία σε όλα τα μεγάλα λιμάνια του κόσμου, και κύρια έδρα το Λονδίνο. Το «νέο αίμα» που προστέθηκε μετά το 1945 δεν ήταν παραδοσιακοί πλοιοκτήτες, και δημιούργησαν την βάση τους στον Πειραιά. Το «τμήμα του Πειραιά» κατείχε το 1958 τις μισές ελληνόκτητες εταιρείες και το 30% του ελληνόκτητου τονάζ. Το 1975 κατείχαν το 75% των εταιρειών και περίπου το μισό του τονάζ.

- Απο τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και έκτοτε σταθερά, **ο ελληνόκτητος στόλος είναι ο πρώτος σε μέγεθος και χωρητικότητα παγκόσμια**. Το 1981 αριθμούσε 4750 πλοία, χωρητικότητας 54 μιλιάων κόρων, με σημαίες δεκάδων κρατών συμπεριλαμβανομένων των σημαιών ΗΠΑ, Αιγύπτου, Αγγλίας, Παναμά, Λιβερίας, Καναδά, Κύπρου, Βερμούδων, Ονδούρας, Κόστα Ρίκα, Λιβάνου, Μάλτας, Μπαγκλαντές, Σαουδικής Αραβίας, Σιγκαπούρης, Χονγκ Κονγκ... ένας αληθινός «διεθνισμός»...

Πέντε φορτηγά «liberty» και κάποιο πλήρωμα. Αν και τα πλοία μοιράστηκαν σε δεκάδες ελληνικούς «οίκους», μερικοί ωφελήθηκαν ιδιαίτερα: Οι Λιβανοί (13), η κοινοπραξία Ρεθύμνηδων - Κουλουκουνητίδων (6), ο όμιλος Καλλιμανόπουλου (4), οι Λαιμοί (4), και η οικογένεια Πατέρα (6) ήταν οι πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις.

- Το «μυστικό της επιτυχίας» (το οποίο ψάχνει γοητευμένη και δεν βρίσκει η διεθνής βιβλιογραφία...) είναι ένας συνδυασμός: οικογενειοκρατία, ελληνοκρατική υποστήριξη (όποτε χρειάστηκε), αναβαθμισμένο know how στις φορολογικές απάτες, ευέλικτη εκμετάλλευση του διεθνούς προλεταριάτου όσον αφορά τα κατώτερα πληρώματα, και φυσικά η ειδικευση στο λαθρεμπόριο... Αυτά τα ωραία δεν είναι αναπτυγμένος καπιταλισμός;

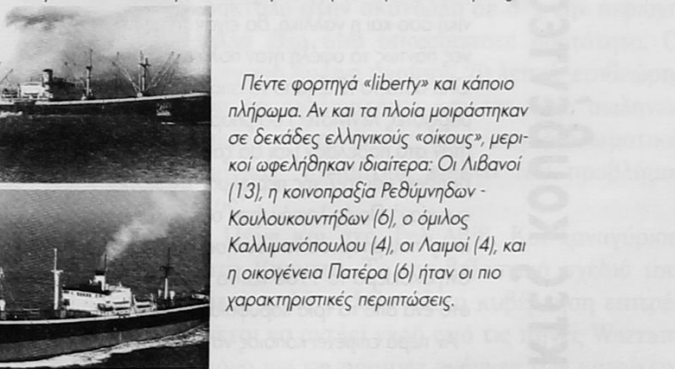
λαίο έχασε μεταξύ των δύο παγκόσμιων πολέμων τις θέσεις που είχε τον 19ο αιώνα στην καπιταλιστική διεθνοποίηση, τις ξανακέρδισε μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, και πάλι στην κεφαλαϊκή κυκλοφορία, και μάλιστα με ακόμα μεγαλύτερη ακτίνα δράσης... όταν οι κοντινοί ανταγωνιστές του (Ιταλοί και Γάλλοι) βγήκαν εκτός παιχνιδιού. Όπως είπαμε ήδη οι έλληνες "υπανάπτουκτοι" και "εξαρτημένοι" καπιταλιστές ήταν απ' τα μέσα του 20ου αιώνα πάλι νικητές, παρέα με τους νικητές...

Θα άξιζε να σχοληθούμε συστηματικά μ' αυτό το θέμα, του ελληνικού ναυτιλιακού καπιταλισμού και των θεωρητικών / πρακτικών / πολιτικών συνεπειών του στη συγκρότηση των θεσμών του ελληνικού κράτους. Πρόχειρα πάντως μπορούμε να παρατηρήσουμε την αναλογία με τους έμπορους και τους τραπεζίτες έλληνες της διασποράς του 19ου αιώνα: το εφοπλιστικό κεφάλαιο είναι και πάλι συναρθρωμένο με την γενική καπιταλιστική κυκλοφορία, είναι διεθνοποιημένο ως προς την "τοπικότητά" του (τα πλοία είναι σήμερα εδώ, αύριο εκεί, μεθαύριο παραπέρα), είναι "δικτυακό"... Αν υποθέσουμε ότι ένα "εθνικό κεφάλαιο" είναι κατά κύριο λόγο εφοπλιστικό, τότε ποιά μορφή κράτους θα του αντιστοιχούσε; Η μορφή "κράτος / σημαία ευκαιρίας" - αλα Αντίγκουα ίσως;

Είναι πολύ πιθανό πως ο ελληνικός εφοπλισμός θα άξιζε να θεωρείται χειροποιιστό παράδειγμα του "κεφάλαιου χωρίς πατρίδα". Απ' την άλλη μεριά το ελληνικό κράτος, που δεν γεμίζει κανενός το μάτι όταν το ψάχνει στο χάρτη, είναι μικρό και αποδεδειγμένα σκληρό σαν μπαλκόνι. Ενα σταυροδρόμι ανάμεσα πάντα σε δύο (ή και τρεις) κόσμους, που μπορεί να γίνεται και μπουνκερ στα δύσκολα.

Έτσι μπαινουν δύσκολα αλλά ενδιαφέροντα ζητήματα στην ανάλυση των σχέσεων ανάμεσα σε κράτος και κεφάλαιο. Πολύ περισσότερο που - από διαβολική σύμπτωση!;- υπάρχει άλλη μια παρόμοια δύσκολη περίπτωση στην περιοχή: αυτή που αναφέραμε ήδη, του Ισραήλ...

Ας ξαναγυρίσουμε στο θέμα της γεωπολιτικής προσόδου. Υπάρχουν και άλλες θέσεις στον πλανήτη που να έχουν ιδιαίτερη αξία απ' αυτήν την άποψη; Είναι εύκολο να βρεθούν. Απο το Γιβραλτάρ μέχρι τον Παναμά, και απ' την Ελβετία μέχρι την Γεωργία μπορούμε να πούμε ότι το έδαφος (και η θάλασσα) στον καπιταλισμό έχει σαφώς κυμαινόμενη αξία, όχι μόνο με βάση τις πρώτες ύλες ή την εργασία, αλλά και την θέση ελέγχου (ή αποθήκευσης) κάποιων κρίσιμης διαδρομής, κάποιων κρίσιμης ροής: εμπορευμάτων, εργασίας, πρώτων υλών, στρατών - ή όλων αυτών μαζί. Ανάλογα με την περίπτωση σ' αυτά τα εδάφη μπορεί να αποδίδεται κάποιες μορφές άμεσου ή έμμεσου "ενοικίου" απ' την μεριά του/των ενδιαφερόμενου/ων χρήστη/χρηστών. Απο την μεριά τους οι ιδιοκτήτες αυτών των εδαφών (τα κράτη, οι τοπικές ελίτ) μπορούν ευκολότερα ή δυσκολότερα να παζαρεύουν το ύψος αυτού του ενοικίου. Ισχύουν κι εδώ οι κανόνες του εμπορίου: όσο μεγαλύτερη είναι η ζήτηση τόσο μεγαλώνει η "τιμή". Το γιατί και πότε είναι προτιμότερη η ενοικίαση και όχι η κατευθείαν κατοχή, είναι μια ενδιαφέρουσα συζήτηση που δεν μπορούμε να κάνουμε εδώ. Το σίγουρο είναι πάντως πως η *γεωπολιτική προσοδος είναι κατακράτηση απο την παγκόσμια καπιταλιστική εκμετάλλευση, απο την παγκόσμια υπεραξία*.

Έτσι δεν μπορεί να μιλήσει κανείς για "εξάρτηση" παρά μόνο αν την θεωρήσει σαν διπλή σχέση: ιδιοκτήτης και χρήστης του εδάφους αλληλοεξαρτώνται, όπως άλλωστε συμβαίνει παντού στις καπιταλιστικές σχέσεις. Οι δυνάμεις, αν συγκριθούν μία προς μία, δεν είναι συνήθως ίσες. Αλλά σ' αυτήν την διαδικασία της αλληλοεξάρτησης ο τυπικά αδύνατος δεν είναι μόνος του απέναντι

στη χ "μεγάλη δύναμη". Κάποια άλλη ψ ενδιαφερόμενη "μεγάλη δύναμη" μπορεί να είναι διατεθειμένη να συμμαχήσει μαζί του προστατεύοντας και την κυριότητά του αν πρόκειται να επωφεληθεί σε βάρος της χ. Αν πάλι δεν υπάρχει τέτοιο ενδιαφέρον, τότε ίσως το έδαφος δεν έχει ιδιαίτερη αξία. Απόλυτα ανεξάρτητος τελικά είναι ο εδαφοκύριος εκείνος του οποίου το κρατικό οικόπεδο είναι εντελώς άχρηστο στο παγκόσμιο κεφάλαιο! Έχει τέτοια ανεξαρτησία μόλις στο νότιο πόλο....

Από μια άποψη υπάρχει κάτι ανάλογο με αυτό που ονομάζουμε γεωπολιτική πρόσοδο: είναι η π ο λ ι τ ι κ ή π ρ ό σ ο δ ο ς. Έτσι έχει ονομαστεί από τους θεωρητικούς της αυτονομίας το υλικό όφελος του να είναι κανείς ενταγμένος στην ιεραρχία ενός συστήματος εξουσίας, το οποίο λυμνίζεται σαν δομή ένα μέρος της αποσπώμενης στην επικράτειά του υπεραξίας. Υπάρχουν διάφορες εκδοχές της πολιτικής προσόδου. Το να βρίσκει κανείς δουλειά / αργομισθία μέσω του τοπικού κομματάρχη είναι μια περίπτωση. Το να απολαμβάνει ορισμένες κάτω - απ' - το - τραπέζι παροχές εκ μέρους των οικονομικών αφεντικών σαν μέλος ενός διοικητικού / πολιτικού συστήματος είναι μια άλλη περίπτωση. Πολιτική πρόσοδος είναι λοιπόν το "λάδωμα" ή το "φακελάκι" - πράγματα όχι άγνωστα, νομίζουμε, στο εσωτερικό της ελληνικής καπιταλιστικής κοινωνίας.

Η γεωπολιτική πρόσοδος αναφέρεται σε μεγάλη κλίμακα συμπεριόντων και ανταγωνισμών. Αν κάποιος ψάχνει να ιεραρχήσει τα καπιταλιστικά κράτη και να βρει τη θέση τους με κριτήρια του είδους "βιομηχανική παραγωγή" και μόνο, ενδέχεται να παρακάμψει αυτό το είδος εθνικών εισοδημάτων είτε αυτά είναι σε χρήμα είτε σε είδος: όπως ανάλογα το λάδωμα δεν καταγράφεται στις φορολογικές δηλώσεις και άρα δεν μπορεί να αξιολογηθεί σε στοιχείο της εσωτερικής αναδιανομής πλούτου μέσα σε μια καπιταλιστική κοινωνία. Αλλά το να απαλειφθεί αυτός ο παράγοντας όταν ιστορικοί και γεωγραφικοί λόγοι τον κάνουν όχι μόνο παρόντα αλλά και καθοριστικό οδηγεί σε αλυσίδα λαθών.

Η γεωπολιτική πρόσοδος είναι κρίσιμος παράγοντας για την πορεία του ελληνικού κράτους / καπιταλισμού στον διεθνή καταμερισμό. Όχι ο μοναδικός, σίγουρα όμως ουσιαστικός. Όταν για παράδειγμα η "εξαρτημένη" και "υπανάπτυκτη" Ελλάδα έγινε δεκτή σαν πλήρες μέλος στην εοκ, άλλα ανεξάρτητα και ανεπτυγμένα καπιταλιστικά κράτη (του λεγόμενου "κέντρου", όπως η Ισπανία ή η Σουηδία) ήταν ακόμα εκτός νυμφώνος. Ασφαλώς την δεδομένη στιγμή ο ελληνικός κρατικό/καπιταλιστικός σχηματισμός πληρούσε κάποια μίνιμουμ κριτήρια επιπέδου ανάπτυξης. Επιπλέον όμως η είσοδος στην εοκ ευνοήθηκε και υποστηρίχθηκε από το γαλλικό κράτος, εφόσον εκείνο έκρινε ότι θα βελτιώανε την επιρροή του στην ανατολική μεσόγειο σε βάρος των (πάγιων αντιπάλων του) αγγλοσαξόνων. Και οι δύο πλευρές, τόσο η ελληνική όσο και η γαλλική, θα είχαν τα οφέλη τους: για τους Έλληνες πάντως τα οφέλη ήταν πολύ πιο χειροπιαστά και σε χρήμα. Όλα αυτά τα ΚΠΣ (από τα οποία τρώνε ακόμα και οι Έλληνες μαρξιστές λενινιστές) θα μπορούσαν να θεωρηθούν εν μέρει ότι ήταν στο παρελθόν (και θα ξαναείναι στο μέλλον!) η αμερικανική βοήθεια και το 7 της περιφέρειας αναλογίας 7 προς 10: ένα είδος ενοικίου³. Ποιάς λοιπόν ήταν ο "εξαρτημένος" και ο "υπανάπτυκτος" που μπόρεσε να κινήσει αυτοτελώς το πιόνι του στην διεθνή σκακιέρα το 1980 και να γίνει δεκτός σαν πλήρες μέλος στο ένα από τα τρία κορυφαία στον κόσμο κλάμπ ισχύος;

Αν τώρα επιμένει κάποιος να κρίνει από την σκοπιά της ύπαρξης ή όχι αυτοκινητοβιομηχανιών και πυρηνικών αντιδραστήρων, τότε το ελλαδιστάν παραμένει ένα "φτωχό" μέρος, που το κάνουν οι "μεγάλοι" ό,τι θέλουν. Και δεν πρόκειται να σηκώσει εύκολα κεφάλι, οπότε οι διασώτες της ανάπτυξης και της εξάρτησης θα έχουν να λένε για καιρό.... Αλλά επειδή, απ' την άλλη, εμφανίζεται σε όλες τις διεθνείς στατιστικές ανάπτυξης να βρίσκεται στην 25η θέση από την κορυφή (μεταξύ 190 περίπου διαγωνιζό-

μενων) και επειδή φαίνεται πως αυτό δεν είναι αρκετό για τους ιδεολόγους της ένδειας, ένας μόνο ριζοσπαστικός τρόπος υπάρχει για να ξεπεράσει οριστικά τόσο την υπανάπτυξη όσο και την εξάρτηση: να καταλάβει η Ελλάδα την μία μετά την άλλη τις πρωτεύουσες των 24 "από πάνω" της κρατών.

Εμείς πάντως μιλάμε για ελληνικό ιμπεριαλισμό εδώ και χρόνια. Και το αναιδέστερο: μπορούμε να εξηγήσουμε (και να προβλέψουμε...) τους αναπροσανατολισμούς της ελληνικής εξωτερικής κρατικής πολιτικής (την μετατόπιση από την κεντροευρωπαϊκή επιλογή στην αγγλοσαξονική) όχι σε συνέπεια εξάρτησης αλλά σαν ιμπεριαλιστική επιλογή. (Εύλο που θέλουμε...ε;)

Στα βουνά της νότιας αλβανίας, road to somewhere. Ορισμένα σημεία της αλβανικής επικράτειας (ουσιαστικά το λιμάνι του Δυρραχίου) έχουν το δικό τους γεωπολιτικό ενδιαφέρον - και «αναπτύσσονται». Η υπόλοιπη ενδοχώρα; Road to nowhere προς το παρόν -ή ίσως, «μαύρη ανάπτυξη»...

³ Η αναλογία «επτά προς δέκα» έχει εξαφανιστεί από τον δημόσιο βίο. Από την δεκαετία του '90 το διεθνές «νοίκι» λέγεται Κ.Π.Σ. Όμως την σοσιαλιστική και εθνικά υπερήφανη δεκαετία του '80 το «επτά προς δέκα» ήταν ο ετήσιος βήγας της ελληνικής ανεξαρτησίας ή εξάρτησης, ανάλογα με το πώς το έβλεπε κανείς. Το «επτά προς δέκα» ήταν η αναλογία της αμερικανικής βοήθειας προς το ελληνικό και το τουρκικό κράτος, που ανανεωνόταν κάθε χρόνο στις συζητήσεις του αμερικανικού κογκρέσσου για τις εκροές προς τα σύμμαχα κράτη. Η βοήθεια αυτή περιελάμβανε και στρατιωτικές «παροχές»...

Κάθε χρόνο λοιπόν, όταν πλησίαζε η περίοδος της σχετικής αμερικανικής συζήτησης, ανατριχίλα διαπερνούσε την σπονδυλική στήλη της ελληνικής πολιτικής ζωής. «Θα τηρηθεί κι εφέτος αυτή η αναλογία ή θα ανατραπεί προς όφελος της τουρκίας - δείγμα, κι αυτό, της τουρκικής αρπακτικότητας;» Φυσικά αυτό το «επτά προς δέκα» δεν είχε λογικό έρεισμα. Απλά ήταν μια αναλογία που αποφασίστηκε κάποτε με βάση αμερικανικούς σχεδιασμούς.... Και έκτοτε η ελληνική εξωτερική πολιτική έκανε ό,τι μπορούσε για να διατηρηθεί.

Αποφασιστικής σημασίας παρέμβαση υπέρ του «επτά προς δέκα» αναλάμβανε κάθε χρόνο το ελληνικό λόμπι στις ηρα. Με επαφές, με πειθώ, με δωροδοκίες ή και με απειλές (έτσι, τουλάχιστον, εμφανίζονταν εδώ τα πράγματα) το ελληνικό λόμπι κατάφερε πάντα να νικήσει τις «φιλοτουρκικές» επιθυμίες μελών της αμερικανικής εξουσίας. Και είναι - ήταν πιο σωστά - τελικά το «επτά προς δέκα» μια κλασική απόδειξη «εξάρτησης»: ο κατα καιρούς πρόεδρος των ηρα αποδεικνυόταν κάθε χρόνο «εξαρτημένος» από τις ψήφους των αλληνοαμερικάνων... Ο δύστηχος!!

Από τις πηγές Wazzani πηγάζει ο ποταμός Hatzbani. Αφού κυλήσει μερικές δεκάδες χιλιόμετρα το ποτάμι αυτό ενώνεται με δυο άλλα μικρά ποτάμια, το Banias και το Dan, για να γίνουν και τα τρία μαζί ο Ιορδάνης ποταμός. Που με τη σειρά του καταλήγει στη λίμνη Τιβεριάδα.

Μπορεί κανείς να φανταστεί τα ειδυλλιακά τοπία στις όχθες του νερού που κυλάει εδώ και αιώνες στην κοίτη του. Μα οι νεράιδες δεν μένουν πια εδώ. Ειδικά αν τα νερά κυλάνε διαμέσου διαφορετικών κρατών. Το ότι αυτά τα κράτη μπορεί να βρίσκονται στη Μέση Ανατολή κάνει τα πράγματα ακόμα χειρότερα.

Οι πηγές Wazzani βρίσκονται στο νότιο Λίβανο. Εκεί κυλάνε και τα καμιά 40αριά χιλιόμετρα του ποταμού Hatzani, πριν διασχίσουν την λιβανόισραηλινή μεθόριο, για να ενωθούν λίγο πιο κάτω σχηματίζοντας τον Ιορδάνη. Η άντληση των νερών του Hatzani από το ισραηλινό κράτος γεμίζει κατά 20% - 25% τη λίμνη Kinneret, που είναι η βασικότερη συγκέντρωση πόσιμου νερού στο Ισραήλ.

Για περίπου 24 χρόνια το ισραηλινό κράτος είχε τον αποκλειστικό έλεγχο των πηγών, καθώς κατείχε ένα μέρος του νότιου Λιβάνου. Για λόγους ασφαλείας... Τον Μάρτη του 2000 όμως ο ισραηλινός στρατός αποχώρησε από την περιοχή, ταλαιπωρημένος, καθώς λένε, από την δράση της λιβανέζικης ισλαμιστικής οργάνωσης Χεζμπολάχ. Ένα χρόνο μετά, τον Μάρτη του 2001, το λιβανέζικο συμβούλιο του νότου εγκατέστησε μια αντλία στις πηγές και ξεκίνησε να αντλεί νερό για τα ρηγμαγμένα χωριά της περιοχής. Το ισραηλινό κράτος άρχισε να βρυχάται.

Για να έχει κανείς μια ιδέα περί τίνος πρόκειται πρέπει να σταθεί κάπου ψηλά πάνω απ' την "μπλε γραμμή" που αποτελεί τα καινούργια αποστρατιωτικοποιημένα και υπό τον έλεγχο του ΟΗΕ σύνορα μεταξύ των δύο κρατών, καθώς τα 2/3 της βρίσκεται στο Λίβανο και το 1/3 της στο Ισραήλ. Απ' την μια μεριά ξεραίλα, άγριοι θάμνοι, μισοπατατημένα χωριά και μια μεγάλη ζώνη ναρκοθετημένου εδάφους. Από την άλλη μεριά οι κάτοικοι του Ισραήλ με γεμάτες πισίνες, θαλαρές (δηλαδή: υδροβόρες) καλλιέργειες και εξεζητημένους καταπράσινους κήπους στα σπίτια τους. Και πίσω στο χρόνο, κάπου στα 1955, η συμφωνία Johnston (αμερικάνος ειδικός αντιπρόσωπος στην περιοχή) που προέβλεπε ότι το λιβανέζικο κράτος δικαιούται να λαμβάνει έως 35 εκατομμύρια κυβικά μέτρα το χρόνο από τις πηγές Wazzani.

Η αντλία του 2001, που εκνεύρισε το υδρόφιλο Ισραήλ, μπορούσε να τραβάει 7 εκατομμύρια κυβικά το χρόνο. Το φετινό φθινόπωρο η λιβανέζικη κυβέρνηση αποφάσισε να το πάει λίγο μακρύτερα: νέες αντλίες, νέες σωληνώσεις, και δυνατότητα άντλησης 10,5 έως 11 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων το χρόνο. Έτσι ώστε να υδροδοτηθούν ικανοποιητικά τα περίπου 40 χωριά

δίψα και πολιτική

της περιοχής. "Αυτό" δήλωσε αμέσως ο ισραηλινός πρωθυπουργός "προσβάλλει την 30χρονη κατανόηση γύρω από το νερό. Ενημερώσαμε τις ΗΠΑ ότι το Ισραήλ δεν πρόκειται να επιτρέψει το να αδικηθεί στο θέμα αυτό". "Είναι απτία πολέμου" συμπλήρωσαν οι καλά ενημερωμένες πηγές από το Τελ Αβίβ.

Το θέμα έγινε αμέσως διεθνές. Το μεν ισραηλινό κράτος κάλεσε τον σύμμαχό του, τις ΗΠΑ, να παρέμβει με την πειθώ πριν δράσει το ίδιο με τα όπλα. Απ' την άλλη μεριά η λιβανέζικη κυβέρνηση ζήτησε την βοήθεια της γαλλικής. Η οποία ανταποκρίθηκε θερμά. Υποσχέθηκε να στείλει ειδικούς για την άντληση και την ύδρευση ώστε να γίνει ο καλύτερος δυνατός σχεδιασμός, και εν τω μεταξύ εξουσιοδότησε τον λιβανέζο πρωθυπουργό Rafik Hariri να ζητήσει την βοήθεια του γάλλου ειδικού για το νερό που υπηρετεί τώρα στην ειρηνευτική δύναμη του ΟΗΕ στο νότιο Λίβανο.... Επιπλέον το λιβανέζικο υπουργείο εξωτερικών κάλεσε τους πρεσβευτές των 5 μόνιμων μελών του συμβουλίου ασφαλείας του ΟΗΕ για να τους ενημερώσει ότι η κυβέρνησή του δεν πρόκειται να υποχωρήσει στις ισραηλινές απειλές.

Ο Charles Lawson, ειδικός του αμερικανικού υπουργείου εξωτερικών για το νερό (γιατί ναι, υπάρχουν πλέον και τέτοιου είδους τεχνοκράτες δίπλα σε κάθε σωστή εξωτερική πολιτική, είτε είναι αμερικανική είτε είναι ευρωπαϊκή...) δεν άργησε να προσγειωθεί στη Βηρυττό, για να μεσολαβήσει στην κρίση. Επισκέφτηκε τον τόπο του "εγκλήματος" φρουρούμενος από 50 ειδικούς λιβανέζους κομάντος και 20 πεζοναύτες της αμερικανικής πρεσβείας στο Λίβανο. Μερικές εκατοντάδες μέτρα μακριά από το ισραηλινό έδαφος, караβανάδες παρακολουθούσαν με κυάλια την αυτοψία του - ενώ ένοπλοι της Χεζμπολάχ, που ελέγχει στρατιωτικά το λιβανέζικο νότο, ήταν με το δάκτυλο στην σκανδάλη σε όλη την περιοχή αλλά έξω από οποιαδήποτε ορατότητα. Ο Lawson έμεινε περίπου 20 λεπτά, επιθεώρησε τα αντλιοστάσια και τις νέες σωληνώσεις... και, όπως λένε στη διπλωματική αργκό, "σχημάτισε εικόνα του προβλήματος".

Πήγε και στο Τελ Αβίβ. Και ξαναγύρισε στη Βηρυττό. Το συμβιβαστικό σχέδιό του ήταν απλό: η λιβανέζικη κυβέρνηση επιτρέπεται να αντλεί νερό από τις πηγές Wazzani μόνο για τις πόσιμες ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Αν χρειάζεται νερό για καλλιέργειες αυτό θα πρέπει να αντλείται από τον ποταμό Litani.

Οι λιβανέζοι κατα βάθος απορρίπτουν αυτόν τον "συμβιβασμό" εφόσον τα νερά του Litani χρησιμοποιούνται ήδη για αρδεύσεις καλλιέργειών και βιομηχανική χρήση - είναι εξάλλου αρκετά μολυσμένα για να καταλήγουν σε σπίτια. Το νερό των πηγών Wazzani χρειάζεται κι αλλού, πέρα από τα χωριά του λιβανέζικου

νότου. Αλλά η διεθνοποίηση του θέματος σημαίνει αναζήτηση μέσα στην "διεθνή κοινότητα" ισχυρών και σταθερών συμμάχων - αφού η ισραηλινή στρατιωτική ισχύς είναι δεδομένη. Οι αμερικάνοι προσπαθούν να συγκρατήσουν τον Σαρόν με την (γνωστή και απ' αλλού...) συμβουλή ότι εν όψει επίθεσης στο Ιράκ δεν είναι χρήσιμο να ανοίγουν νέα μέτωπα. Το πράγμα ωστόσο θα μπορούσε να πάει και διαφορετικά: αν η αγγλοσαξονική επίθεση στο Ιράκ πυροδοτήσει γενικότερη αποσταθεροποίηση στη μέση ανατολή, τότε θα είναι μια καλή ευκαιρία για να "λυθούν πολλοί λογαριασμοί". Υπάρχουν πολλοί τέτοιοι, και για το νερό. Στη δεκαετία του '60 μια απόπειρα του συριακού κράτους να εκμεταλλευτεί τις πηγές του Ιορδάνη κατέληξε σε περιορισμένη στρατιωτική σύγκρουση με το Ισραήλ... Το οποίο εξακολουθεί να κατέχει τα υψώματα του Γκολάν καθώς είναι σημαντική θέση συγκέ-

Τα στοιχεία είναι απ' τις ηλεκτρονικές εκδόσεις των καθηστωτικών εφημερίδων Ha'aretz (Τελ Αβίβ), Al Ahram (Κάιρο), Jordan Times (Αμμάν)

Το θέμα της λιβανοϊσραηλινής "αντίθεσης" για την χρήση του νερού των πηγών Wazzani προσφέρεται ίσως για εύκολη, συναισθηματική αντιμετώπιση. Υπάρχει ο "καλός" και ο "κακός", ο "καλός" είναι σαφώς φτωχότερος του "κακού", οπότε είναι σαφές ποιός έχει το δίκιο. Σε δύο άλλες περιπτώσεις, καθαρά εσωτερικές αυτές, στην Αραβουσό και στο Πουρί, τα πράγματα ήταν περίπου ανάλογα. Αν η υδροδότηση της Θεσσαλονίκης (από τα υδάτινα αποθέματα των αγροτών της Αραβουσού) ή η υδροδότηση του Βόλου (από τις πηγές του Πηλίου) σήμαινε - και έτσι ακριβώς θα συνέβαινε - ότι οι ντόπιοι θα έχαναν την υδάτινη επάρκειά τους, τότε είχαν κάθε δίκιο με το μέρος τους.

Αλλά δεν είναι όλες οι περιπτώσεις τόσο απλές και τόσο βολικές για συναισθηματική προσέγγιση. Έχουν εμφανιστεί και στην Ελλάδα περιπτώσεις που και οι μεν και οι δε είναι το ίδιο "κακοί" ή "καλοί", "πλούσιοι" ή "φτωχοί" - και το ίδιο εξαρτημένοι από το νερό μιας όχι μεγάλης λίμνης ή μιας όχι ανεξάντλητης γεώτρησης.

Υπάρχουν κι άλλα. Για παράδειγμα κανένα από τα ποτάμια που διαπερνούν την βόρεια Ελλάδα (ένα μέρος της μακεδονίας και την θράκη) δεν πηγάζει από ελληνικά βουνά. Ο Αξιός έρχεται από την πρώην Γιουγκοσλαβία: ο Στρυμόνας, ο Νέστος ο Άρδας και ο Έβρος από την νυν Βουλγαρία. Επιπλέον ο τελευταίος είναι σύνορο. Αν οι υπήκοοι των βόρειων κρατών ζητήσουν ή αν οι κυβερνήσεις τους σχεδιάσουν να ασκήσουν πιο δυναμικά το "δικαίωμα στις πηγές" (επειδή οι ανάγκες σε ηλεκτροπαραγωγή έχουν μεγαλώσει ή επειδή καινούργιες και εμπορικά πιο αποδοτικές καλλιέργειες θέλουν περισσότερο πότισμα) ή αν, απλά, μια παρατεταμένη περίοδος ανομβρίας λιγοστεύσει αισθητά τις ποσότητες που τώρα φαίνονται "αρκετές για όλους" τότε μερικές εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες (συμπεριλαμβανομένων, ίσως, των κατοίκων της Αραβουσού...) θα αισθανθούν όμηροι. Όμηροι μιας ανάγκης για την ικανοποίηση της οποίας δεν υπάρχει υποκατάστατο. Όμηροι της δίψας.

Δεν έχει χρειαστεί (;) ως τώρα να αντιμετωπιστεί ένα τέτοιο ζήτημα από ριζοσπαστική σκοπιά στο σύνολό του. Ένα κοινότοπο οικολογικό μοτίβο απαντάει, για παράδειγμα, στο ζήτημα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υποδεικνύοντας τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να υπάρχει «πρόβλημα» με τον ήλιο ή τον αέρα, εκτός φυσικά από το γεγονός ότι δεν εξαρτιέται από τον ανθρώπινο πολιτισμό και την τεχνολογία του το πότε θα φυσάει ή θα έχει λιακάδα. Το νερό, μέσω των υδροηλεκτρικών σταθμών, φαίνεται

ντρωσης νερού... Ενώ χρησιμοποιεί συστηματικά το όπλο της ανυδρίας εναντίον των παλαιστινίων...

Εν τω μεταξύ ακολουθώντας τα προηγούμενα προγράμματα της ειρήνης, μερικές δεκάδες ναρκαλιευτές των ηνωμένων αραβικών εμιράτων, μαζί με ουκρανούς μηχανικούς και ντόπιους εργάτες, έχουν αρχίσει την απομάκρυνση των ναρκών από τα 306 ναρκοπέδια σε μια έκταση 470 τετραγωνικών χιλιομέτρων στο νότιο Λίβανο - που άφησε πίσω του ο ισραηλινός στρατός. Είναι ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από τα ηνωμένα αραβικά εμιράτα. Και κάποιιο από τους κατοίκους των χωριών που είχαν μεταναστεύσει όλα αυτά τα χρόνια αρχίζουν να επιστρέφουν. Ελπίζοντας ότι τώρα θα μπορούν να ξαναγυρίσουν στην αγροτική τους ζωή. Ελπίζοντας στο νερό...

να ανήκει κι αυτό στους «ήπιους τρόπους εκμετάλλευσης της φύσης». Και - αλλά ένα ή δύο υδροηλεκτρικά φράγματα στον Αξιό θα σήμαιναν το εξής: όταν η ποσότητα των νερών του ποταμού περιορίζεται φυσιολογικά (το καλοκαίρι) και είναι ακόμα πιο απαραίτητη στη γεωργία, θα περιορίζεται ακόμα περισσότερο λόγω των ποσοτήτων που θα συγκρατούν τα φράγματα. Και όταν είναι ομαλή και βολική και άχρηστη (τον χειμώνα) θα κινδυνεύει να προκαλεί πλημμύρες αν πρέπει να «ανακουφιστούν» τα φράγματα αδειάζοντας επιπλέον ποσότητες νερού. Αυτό δεν είναι υπόθεση - αλλά ένα από τα πολλά «τεχνικά» προβλήματα στη διαχείριση των ποταμών, που φέρνουν κάποτε σε σύγκρουση την χρήση τους για ηλεκτροπαραγωγή με την χρήση τους στη γεωργία.

Από την άλλη μεριά οι σύγχρονοι μάγοι της καπιταλιστικής ανάπτυξης, οι ιερείς που λέγονται βιοτεχνολόγοι, έρχονται να προτείνουν «νέες ποικιλίες» διάφορων βασικών καλλιεργειών, λιγότερο υδρόφιλων απ' τις κανονικές. Αλλά πρόκειται για μεταλλαγμένα... Κι από κοντά έρχονται ένα κάρο ειδικό του κεφάλαιου, με προτάσεις «ποσοτώσεων», «κατανομών», «συμφωνιών», νέων τεχνολογιών διαχείρισης νερού κλπ κλπ.

Τί λέει επ' αυτού η "επαναστατική σκέψη" μας; Ας ελπίσουμε ότι ψάχνοντας απαντήσεις δεν θα κυλήσουμε σε εύκολες "συναισθηματικές" κοίτες... Ούτε θα εκβάλλουμε σε απλοϊκές οικολογικές συνταγές για "άλλου τύπου ανάπτυξη"...

Οι τρεις σωματοφύλακες (προβλήματα πολιτικής οικονομίας)

Ο Κώστας είναι, όπως λέει μονορούφι, σπηνανεργία. Αυτό πάντως, προειδοποιεί, δεν τον κάνει ούτε μέτοχο ούτε συνένοχο στις ποσοτώσεις ανεργίας, γιατί απέναντί τους (για την ακρίβεια απέναντί σ' αυτούς που τις έχουν εφεύρει και τις χρησιμοποιούν) η στάση του Κώστα είναι επίσης μονολεκτική: ναπαναγαμηθούνε.

Πρώτ' απ' όλα το «είναι στην ανεργία» σαν «είναι» - που θα έλεγαν και οι φιλόσοφοι - θυμίζει κατάσταση αλα πρώτος παγκόσμιος πόλεμος: μάχη χαρακωμάτων. Απ' τη μεριά των Ξηναεσιωτραγουστάρις ο Κώστας, γνήσιος μαχητής, είναι καμουφλαρισμένος, με μια ξιφολόγχη, απέναντι στον εχθρό που θάρθει (δεν μπορεί να μην έρθει) με τη σημαία του δνεχειριμαδικέμου. Εκεί, μετά από λυσοσασμένη αντίσταση και μάχη σώμα με σώμα, παραδίνεσαι. Τι να κάνεις; Πας απέναντι δηλαδή. Απ' τη μεριά τώρα του κατζίτσιαιτηντάσημου, πάλι με το τσεκούρι στο χέρι, παραφυλάει την γαμημένη την ώρα και τη στιγμή που το αφεντικό θα πάρει χαμπάρι ότι εσδενκανεσιγιαυτητουδουλειαιπαιδάκιμου για να βρει ευκαιρία να σε σουτάρει πριν συμπληρώσεις τις προϋποθέσεις ανδραγαθημάτων που οι ναπαναγαμηθούνε έχουν αποφασίσει πως πρέπει να έχεις για να σε γράψουν στα μητρώα ανέργων.

Αυτό το σουτρά φέρτα (που είναι απλά το σύμπτωμα του δεγοουστρωναδουλειού και του δεγοουστρωναζητιανεύου ομού και ταυτοχρόνως) γίνεται πιο βατό λέει ο Κώστας, με το πλάνο «δύο για τρεις». Αυτό είναι το μεγαλοφυές σχέδιο που έχουν αποκοινού καταστρώσει με τους συγκατοίκους του, τον Γιάννη και τον Κώστα τον νεώτερο (εφεξής: Τζούνιορ). Πρώτα πρώτα το νοίκι δεν το έχουν μοιράσει δια τρία αλλά δια δύομισι. Προκύπτει έτσι ένα μερίδιο λίγο μεγαλύτερο από το ένα τρίτον για τον καθένα. Το οποίο όταν δουλεύουν και οι τρεις συνεπάγεται ένα περίσσευμα (της τάξης του ενός πέμπτου του ενοικίου κάθε μήνα) που μπαίνει στην άκρη για τσόντα όταν ο ένας στους τρεις παρκάρει στην ανεργία. Οι ποσοτικές λεπτομέρειες, στις οποίες επιμένει ο Κώστας, αποδεικνύουν κατα τη γνώμη και των τριών ότι η μόνη αυθεντικά δημιουργική λογιστική είναι η προλεταριακή λογιστική. Όπως και σε όλα τα πράγματα τα σχετικά με τη δημιουργία δηλαδή.

Ύστερα, όποιος Ξηναεσιωτραγουστάρει αναλαμβάνει σε μεγαλύτερο βαθμό απ' τους άλλους το ιερό και απολαυστικό καθήκον του Ξεσκονίσματος. Των ραφιών, εννοείται, των σουπερ μάρκετ της ευρύτερης περιοχής. Αυτό εξηγεί ο Κώστας (που στην παρούσα φάση όπως καταλαβαίνετε είναι και ο πλέον διαθέσιμος για εξηγήσεις) αποτελεί μια πρακτική διάσταση του ναπαναγαμηθείτε. Απ' την άποψη, τουλάχιστον, ότι η ανεργία δεν είναι απραξία, μελαγχολία και σκότωμα της ώρας όπως θα ήθελε ο μάυρος καβαλάρης του δνεχειριμαδικέμου.

Θεωρητικά έχει υπολογιστεί (δουλειά του Τζούνιορ που έχει μια ροπή προς τους πολύπλοκους υπολογισμούς) πως μια οριακή βελτίωση των τεχνικών Ξεσκονίσματος θα επέτρεπε να την βγάλουν μια χαρά δουλεύοντας κυκλικά μόνο ο ένας στους τρεις τους. Αυτό, μάνι μάνι, θα ανέβαζε στο σπίτι τους το ποσοστό ανεργίας που τόσο στεναχωρεί τους ναπαναγαμηθούνε στο εφιαλτικό 66,6%! Ενώ φυσικά θα έριχνε και το μέσο ποσοστό κέρδους των κοντινών επιχειρήσεων. Αλλά ο Γιάννης, που λόγω χαρακτήρα είναι πιο μετριοπαθής, υποστηρίζει ότι αυτό θα ήταν μια προωθημένη και ιδιαίτερα επιθετική πολιτική (εκ μέρους της εργατικής τάξης) και ότι για λόγους τακτικής θα πρέπει να αυτοσυγκρατηθούν σ' αυτό το μάξιμουμ του 33,3% ανεργίας που γενικά τους συμβαίνει, έως ότου τουλάχιστον αυτό το νούμερο κατακτηθεί από το σύνολο της τάξης. Διαφορετικά οι πρωτοπορείες απογειώνονται, και προσγειώνονται στη φυλακή λέει ο Γιάννης - και δεν έχει άδικο. Δεν είναι καιρός για τέτοια, ανεβάζουν το ποσοστό εγκληματικότητας. Ας είμαστε προσωρινά ολιγαρκείς.

Το πρόβλημα που προέκυψε τώρα τελευταία (και έχει αναλάβει να μελετήσει ο Κώστας σαν υπηρειακός παράγων) είναι το κατα πόσον όλα αυτά τα υπόγεια και διασκεδαστικά συνιστούν ταξική συμπεριφορά καθ' εαυτήν ή δι' εαυτήν. Το θέμα είναι λεπτό και έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τη θεωρία. Είναι, για να το πούμε πιο απλά, η οχιπληρησασαση που προκαλεί τις δεπαναγαμηθούνε τακτικές ή το ανάποδο; Απ' την απάντηση θα εξαρτηθεί αν αυτή η τριμελής κολεκτίβα, δηλαδή ο Κώστας, ο Γιάννης και ο Τζούνιορ είναι απλά και σκέτα θύματα της κρίσης ή βάζουνε το χεράκι τους κι αυτοί στο βάθαιμά της. «Θα είμαι έντιμα υποκειμενικός στα συμπεράσματά μου» λέει ο Κώστας. «Στο κάτω κάτω η μόνη αυθεντική κρίση είναι αυτή που μπορούμε να προκαλέσουμε εμείς».

★ Πολλά είναι όσα θα μπορούσαν να ειπωθούν υπέρ της ζωής και της ανταγωνιστικής δράσης του Γιάννη Σερίφη. Και - υποθέτουμε - θα ειπωθούν.

Με όλο το σεβασμό οφείλουμε όμως να θυμίσουμε πως η υπόθεση μέσα στην οποία κατηγορείται δεν είναι «προσωπική» του. Ούτε η «γραμμική υπεράσπιση» του (αυτή της σκευωρίας) έχει να προσφέρει τίποτα σε οποιονδήποτε πέραν του ίδιου προσωπικά - και αν... Αν η αντιτρομοκρατική εκστρατεία δεν είναι άθροισμα (κρατικής) μεταχείρισης «ατομικών περιπτώσεων» (και δεν είναι καθόλου τέτοια) τότε η καλώς εννοούμενη σωτηρία του ενός ή των δύο δεν θα προκαλεί κανένα ρήγμα στο συνολικό σχέδιο. Κι αν το συνολικό σχέδιο του συμπλέγματος της ασφάλειας δεν υποστεί κανένα ρήγμα, τότε η εξατομίκευση θα ξεπέσει (ακόμα και χωρίς την θέληση των όποιων κατηγορούμενων) σε παζάρι: έξω ο χ, πιο μέσα οι ψ.

Υποθέτουμε πως μέσα στην κρισιμότητα των περιστάσεων που ζει ένας έμπειρος των κοινωνικών αγώνων σαν τον Γιάννη Σερίφη μπορεί να καταλάβει και τέτοιους κινδύνους.

η ζωή - που δεν είναι σίγουρη

Αν έχει χάσει κανείς έναν δικό του με τον τρόπο που κατατάσσεται στα «εργατικά ατυχήματα», αν έχει πονέσει και κλάψει, αν τον κρατάει ζωντανό στη μνήμη του και για όσο αυτό συμβαίνει ανακατωμένο με το άδικο ενός τέτοιου θανάτου, άδικο που βέβαια μπορεί να βρεθεί σε κάθε θάνατο όμως στην περίπτωση της μισθωτής σκλαβιάς η απώλεια του φίλου, του γνωστού, του συγγενή γράφει μέσα σε εκείνο το περιβάλλον που κανείς δεν θα ήθελε πραγματικά να βρίσκεται, κι έτσι η «κακία ή ώρα» στη δουλειά σέρνει μαζί της το «ανάθεμα στο μεροκάματο», αν λοιπόν κάθε «εργατικό ατύχημα» είναι μια οδυνηρή απώλεια που δεν συμμέρειται με άλλη όμοια της παρα μόνο στο φόντο της ανάγκης, τότε είναι αδύνατο να το χωρέσει κανενός το μυαλό το «3500 νεκροί από εργατικά ατυχήματα». Δεν το χωράει γιατί αυτοί οι νεκροί, αυτά τα «ατυχήματα», δεν κάνουν διαδήλωση μπροστά μας, δεν συσσωρεύονται παρά μόνο στις μετρήσεις των επιδημιολόγων - διαφορετικά είναι σκόρπια πένθη, ατομικά, οικογενειακά, χηρείς, ορφάνες, χύμα ουλές μιας τάξης που τόσο πιο πολύ ματώνει όσο περισσότερο χάνει τον συλλογικό έμπορο της.

Δεν είναι σωστό να λέει κανείς «3500 νεκροί» σα μέτρο

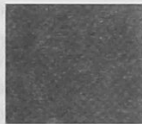
«...Οι ζητιάνοι θα συλλαμβάνονται και θα οδηγούνται σε κοινωτικά ιδρύματα, ώστε να εργάζονται υποχρεωτικά...» Δεν είναι απόσπασμα από κάποιον «νόμο για τους φτωχούς» στον ύστερο μεσαίωνα. Αλλά μια από τις πολύ τελευταίες ιδέες της αγγλικής (σοσιαλδημοκρατικής) κυβέρνησης. Την ίδια ώρα που «οι φτωχοί, οι πόρνες και οι καταληψίες» ονομάζονται «επικίνδυνες τάξεις» από το γαλλικό υπουργείο δημόσιας τάξης.

Το ευχάριστο (μέσα σε πολλά εισαγωγικά, μην παρεξηγηθούμε) είναι διπλό. Απ' τη μια μεριά τα ίδια τα αφεντικά παραδέχονται ότι χρειάζονται εργασία, περισσότερη εργασία - «απλά» την θέλουν ακόμα φτηνότερη. Αυτό το θυμίζουμε επειδή μερικοί νόμιζαν ή νομίζουν ότι ο καπιταλισμός κατάφερε να απαλλαγεί απ' το προλεταριάτο.

Απ' την άλλη μεριά οι πειθαρχικές εκστρατείες και τα μέτρα καταναγκαστικής εργασίας κατά των «τεμπέληδων» (να συμπεριλάβουμε εδώ και τις διάφορες μεθοδεύσεις για τους επίσημα άνεργους) δεν γίνεται παρά να ανεβάσουν την φωτιά της κοινωνικής έντασης. Δεν εννοούμε καθόλου ότι επίκειται επανάσταση! Εννοούμε ότι ακόμα και στη χειρότερη περίπτωση οι τακτικές του σαμποτάζ και της προλεταριακής αυτοαξιοποίησης είναι «υποχρεωμένες» να κάνουν ένα βήμα μπροστά.

Από τις 6 μέχρι τις 10 νοέμβρη του 2002 η Φλωρεντία θα φιλοξενήσει τις εργασίες του «ευρωπαϊκού κοινωνικού φόρουμ». Αυτός είναι ο ευρωπαϊκός βραχίονας (ή η ευρωπαϊκή παραλλαγή) του «παγκόσμιου κοινωνικού φόρουμ» που κωδικοποιήθηκε σαν «Πόρτο Αλλέγκρε».

Την οργάνωση της συνάντησης στη Φλωρεντία έχουν αναλάβει οι disobedienti (πρώην tutte bianche) και η «κομμουνιστική επανίδρυση», κοινοβουλευτικό κόμμα στην ιταλία οι τελευταίοι, με ένα ποσοστό 6% στις τελευταίες εκλογές. Και η επιλογή της πόλης δεν είναι τυχαία: ο δήμαρχος της πόλης ανήκει στην «δημοκρατική αριστερά» (της οποίας διάσπαση είναι η «κομμουνιστική επανίδρυση») και είναι χάρη στην καλωσύνη του αριστερού δημάρχου που θα φιλοξενηθεί το ευρωπαϊκό φόρουμ. Ο δήμαρχος της Φλωρεντίας παραχωρεί διάφορες υποδομές που είναι αναγκαίες για την συνάντηση, από το συνεδριακό κέντρο μέχρι δορυφορικές συνδέσεις. Εννοείται πως πρώτο τραπέζι σ' αυτήν την ιστορία θα βρίσκονται όλα εκείνα (τα μούτρα ή παρόμοια) που έχουν διαπρέψει στην επίσημη αγανάκτηση για το «ασύδοτο κεφάλαιο» στα Πόρτο Αλλέγκρε: βουλευτές, αξιωματούχοι, κυβερνητικές - μη κυβερνητικές οργανώσεις κλπ....

Όλα αυτά είναι ξεκάθαρα, παστρικά, οργανωμένα. Και δεν γίνονται πιο «ριζοσπαστικά» από τους βρυχηθμούς της ιταλικής αστυνομίας. Η κυβερνοαριστερά, η νέα σοσιαλδημοκρατία, πείτε την όπως θέλετε, συγκροτείται κανονικά και σύμφωνα με το νόμο, σκουπίζοντας διάφορα ακροαριστερά ρετάλια που εξέθεσαν την πολιτική τους φτώχεια στη γοητεία του «κινήματος των κινημάτων». Είμαστε μια χαρά αφού πολύ νωρίς προειδοποιήσαμε γι' αυτήν την ιστορία, έστω κι αν εισπράξαμε (τότε) τη χολή διάφορων επιτηδαιών. Και είμαστε εξαιρετικά καχύποπτοι απέναντι σε όσους ανακαλύπτουν τώρα πως «χμμ, κάτι πάει στραβά με το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης». Η πολιτική μωπία δεν διορθώνεται επειδή το στραβάδι δέσμευσε να ανακλύψει δια της αφής ότι το δάκτυλο που του έδειχνε το φεγγάρι (έτσι νόμιζε) ήταν τελικά κλωδοδάκτυλο. Και φυσικά δεν έχουν εξαφανιστεί καθόλου (το αντίθετο) οι λόγοι που οδήγησαν τα αυτοενοούμενα σαν «εξεγερτικά μπλοκ» να κάνουν άλματα επί σκηνής, για να γίνουν το αλάτι στις λειτανίες της κυβερνοαριστεράς.

Οι φωτογραφίες είναι απ' τα γεγονότα του '72

0

Μαθαίνουμε την αριθμηση πολύ νωρίς στη γνωριμία μας με τον κόσμο, όπως νωρίς μαθαίνουμε και την γραφή. Η γραφή είναι μια ορισμένη φιλοσοφία αναπαράστασης των νοημάτων, ανεξάρτητη του κειμένου τρέπον απ' τα ίδια: υπάρχουν πολιτισμοί έλλογοι χωρίς γραφή. Αυτό είναι κάτι που στα πρώτα χρόνια της ζωής μας κανείς δεν μπορεί (ή δεν θέλει) να μας το εξηγήσει.

Το ίδιο συμβαίνει και με την αριθμηση. Μαθαίνουμε, τελικά, την τεχνική της αριθμησης (όπως άλλωστε και της γραφής) και καθόλου την φιλοσοφική της βάση. Μαθαίνουμε δηλαδή κανόνες, κάποτε ατελέσφορους, κάποτε αλληλοαναιρούμενους, συχνά μυστηριώδεις και μαθαίνουμε να εννοούμε τα αδιέξοδα αυτών των κανόνων σαν δικές μας ανικανότητες και όχι σαν συνέπεια της περιορισμένης σχέσης και επιρροής που έχει κάθε φιλοσοφία επι του πραγματικού κόσμου.

Ας πάρουμε ένα παράδειγμα: το μηδέν. Τι είναι ο αριθμός μηδέν (0); Κυριολεκτικά, μέσα στη γλώσσα, το μηδέν είναι αρνητικό μόνιο, σχετικό με το όχι. Στην αριθμητική του έννοια ωστόσο το 0 δεν είναι «αρνητικό». Είναι η ιδέα του τίποτα που αυτό καθ'εαυτό δεν είναι ούτε «αρνητικό» ούτε «θετικό». Του «τίποτα» όχι εννοημένου γενικά, αλλά σαν αποτελέσματος αφαίρεσης του στιγίποτε - απο - τον - εαυτόν - του.

Πριν τα μπλέξουμε: το 0 σαν αριθμός είναι αρχαία σύλληψη του ινδικού ιερατείου - απ' όπου και διαδόθηκε στη συνέχεια. Δεν έχουν (δεν είχαν ίσως) όλα τα συστήματα αριθμησης ένα κάποιο 0. Στην λατινική αριθμηση τουλάχιστον δεν υπάρχει αριθμητικό σημάδι του μηδενός.

Άρα το 0 δεν είναι καθόλου αυτονόητο. Το τίποτα δεν είναι προσδιορισμό, και κατα συνέπεια ο αριθμητικός του συμβολισμός θα κινδύνευε να είναι ανόητος - θα κινδύνευε αν δεν προσδιοριζόταν σαν το υπόλοιπο της αφαίρεσης του στιγίποτε - απο - τον εαυτόν - του. Κατα συνέπεια η εννόηση του 0 είναι άμεσα συναρτημένη με την ιδιαίτερη εννόηση αυτής της συγκεκριμένης αφαίρεσης.

Αφαίρεση στην κοινωνική εμπειρία είναι πράξη (όπως, τυπικά τουλάχιστον, και στην αριθμητική). Πράξη

ΜΙΚΡΕΣ ΣΤΟΙΒΕΣ ΛΕΣ ΤΟ ΝΕΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΕΣΕΩΝ

σημαίνει ενεργητική στάση υποκειμένου. Μπορούμε όντως να αφαιρέσουμε, με την έννοια του: να κλέψουμε, να υπεξαιρέσουμε, να κρύψουμε, να εξαφανίσουμε, να καταστρέψουμε... Απ' αυτήν την άποψη η αφαίρεση (όπως αντίστοιχα και η πρόσθεση) είναι κατανοητές - όμως δεν υπάρχει στην κοινωνική εμπειρία κανενός ειδους αφαίρεση της οποίας το αποτέλεσμα να είναι το τίποτα. Σε κάθε πρωτόγονο διδακτικό παράδειγμα αφαίρεσης (έχεις μια μπάλα, σου την παίρνω, πόσες έχεις; καμμιά) η προ-

σοχή στρέφεται στην εκπαίδευση πάνω σε μια ορισμένη μεταγλώσσα της κοινωνικής πράξης, στη βάση της οποίας και μόνο χωράει το «καμμιά». Γιατί αν έχω μια μπάλα και μου την πάρεις το αποτέλεσμα δεν είναι το «να έχω καμμιά μπάλα», αλλά το «να μην έχω την μπάλα μου» - και να έχω τα νεύρα μου γι' αυτό. Κατα συνέπεια η αφαίρεση που σαν πράξη έχει αποτέλεσμα το 0, η αφαίρεση που χρειάζεται για να οριστεί το 0, προϋποθέτει όχι την κοινωνική εμπειρία της πράξης της αφαίρεσης αλλά μια αριθμητική «εμπειρία» εξ αρχής: 1 - 1=0. Κι αυτή η «αριθμητική φράση» ωστόσο είναι μυστηριώδης, τουλάχιστον μέχρις ότου η «μονάδα», το 1, θεωρηθεί σαν ανεξάρτητη ιδιότητα των πραγμάτων (σχεδόν: πράγμα η ίδια) και όχι σαν προσδιορισμός τους. Πράγματι, μπορεί να αφαιρέσει κανείς μία μπάλα από μία μηλιά (απ' τα κλαδιά της όπου έχει σκαλώσει) αλλά αυτό δεν έχει αριθμητική έκφραση: και φυσικά δεν έχει σαν αποτέλεσμα το 0. Πρέπει να αφαιρεθεί κάτι απ' τον εαυτό του τον ίδιο, ή πιο σωστά να αφαιρεθεί η μονάδα σαν αυτοτελής ιδιότητα (και οποιοσδήποτε άλλος αριθμός σαν τέτοιος) απ' τον εαυτό της: στη βάση αυτής της σύλληψης δημιουργείται η βάση για το 0.... Καταλάβετε;

Το παράξενο είναι ωστόσο πως ακόμα κιαν «φιλοσοφήσει» κανείς την έννοια του αριθμητικού μηδενός (εγγράφοντας το σε θέση κλειδί μιας ορισμένης κουλτούρας αριθμησης) θα το ξαναυπαντήσεις γρήγορα να κάνει τον κουβαλητή, τον αριθμό γενικών καθηκόντων: στο 10, στο 350, στο 6.000.000 και σε όλους τους αριθμούς με 0 (πλην του αριθμητικού μηδενός του ίδιου) αυτή η κουλτούρα τοποθετείται αδιάφορα, σαν οποιοσδήποτε άλλος αριθμός. Πώς είναι δυνατόν ο αριθμητικό σύμβολο του τίποτα να συνδυάζεται με κάθε άλλο σύμβολο του κάτι κι αυτό να έχει νόημα; Το κάτι δεν πάει καλά εδώ.

Bloody Sunday

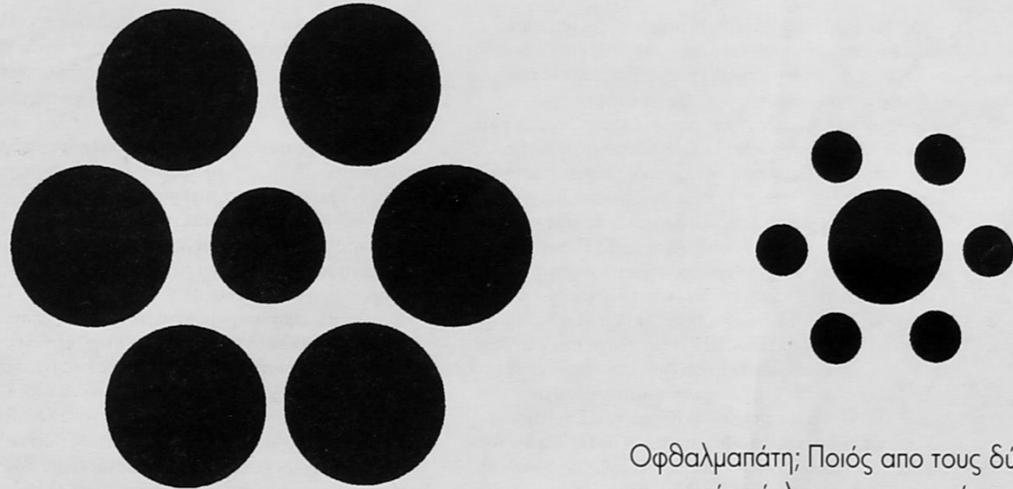
Ίσως να θέλουν να ξερκίσουν το φάντασμα ενός εγκληματικού παρελθόντος που έμεινε ατιμώρητο... Ίσως πάλι κάποιοι να νοιώθουν ακόμα χρωσμένοι....

Η ταινία Bloody Sunday του Paul Greengrass που παίχτηκε πρόσφατα σε αθηναϊκό σινεμά, έχει θέμα την διαδήλωση της κυριακής 30 γενάρη 1972 στο Londonderry της βόρειας Ιρλανδίας - και την βίαιη καταστολή της απο τον αγγλικό στρατό. Δεκατρείς όπλοιο διαδηλωτές δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ όταν σώμα αλεξιπτωτιστών άρχισε να ρίχνει στο ψαχνό, χωρίς αφορμή. Αρκετοί άλλοι τραυματίστηκαν. Η διαδήλωση εκείνη και η η σφαγή έμειναν χαραγμένες για πάντα στη συλλογική μνήμη των καθολικών βορειοϊρλανδών, και η "μτωμένη κυριακή" υπήρξε ένα σημείο στροφής υπέρ της μαζικοποίησης του ένοπλου αγώνα ενάντια στην αγγλική κατοχή. Ένα σημείο στροφής υπέρ του εθνικιστικού IRA κατα κύριο λόγο (που ήταν η ιστορική στρατιωτική οργάνωση των καθολικών ρεπουμπλικάνων) και δευτερευόντως υπέρ του αυτονομιο/κομμουνιστικού INLA που δημιουργήθηκε αργότερα, με ισχυρές αναφορές στα νέα κοινωνικά ανταγωνιστικά κινήματα. Οι δολοφόνοι του αγγλικού στρατού, στην απέναντι όχθη, παρασημοφορήθηκαν απ' τη βασιλίσσα....

Η ταινία του Greengrass, ενώ είναι περσινή, έχει το δηλητηριώδες πλεονέκτημα να είναι σχεδόν σαν ένα ντοκυμαντέρ που γυρίστηκε το '72. Τα σύντομα πλάνα, το νευρικό μοντάζ και η ποιη σκηνοθεσία αναπαριστούν με μεγάλη ακρίβεια το λαχάνισμα των οδομαχιών. Το φιλμ, σχηματικό ως προς την πολιτική του διάσταση, μυρίζει μπαρούτι και αδρεναλίνη, που αναγνωρίζονται άμεσα αν κάποιος έχει ζήσει την ένταση παράνομων διαδηλώσεων. Τελικά σου κάθεται στο στομάχι. Όπως και αξίζει, εφόσον αφορά γεγονότα αληθινά. Αν το παλιότερο In the name of father (το οποίο αναφέρεται επίσης σε αληθινά γεγονότα) έδινε βάρος στην δικαστική πλευρά της εγγλέζικης καταστολής στη βόρεια Ιρλανδία, το Bloody Sunday θυμίζει την χύμα βαρβαρότητα των "δημοκρατιών" που το απολαμβάνουν να αμολάνε τα κοπρόσκυλα τους ντοπαρισμένα στο δρόμο.

Η αξία της ταινίας είναι τελικά όση της μνήμης. Σε δύσκολες εποχές σαν τις σημερινές,

θέματα συσχέτισμών

χέζουν οι αρκούδες στο δάσος;

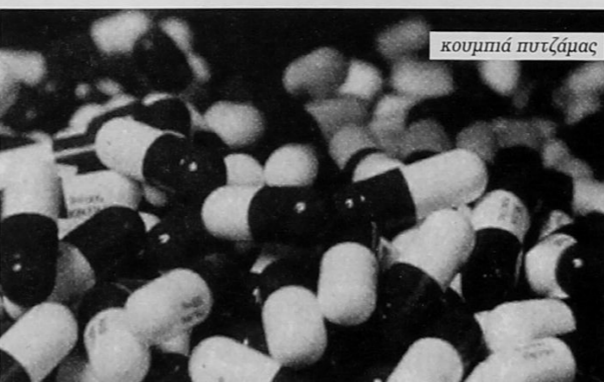
«...πηρε και επηρε πηγαίνετε στην όσο διαρραεως...». Νομιζω ότι δεν μπορώ να γίνω πιο συγκεκριμένος». —Μήπως με το 170 καλλιεργείται κλίμα καφιεδισμού; «Δεν τίθεται θέμα καφιεδισμού. Δεν μπορούμε να λειτουργούμε με φαντάσματα του παρελθόντος. Χωρίς τη βοήθεια των πολιτών και την επικοινωνία, δεν θα έχουμε αποτελέσματα. Σαφώς, λοιπόν, δεν ισχύει κάτι τέτοιο όταν η Αστυνομία λειτουργεί στο πλαίσιο της δημοκρατικής νομιμότητας και στο πλαίσιο των νόμων. Τηρούμε και το Σύνταγμα και την Ποινική Δικονομία».

φαντάσματα του παρελθόντος. Χωρίς να αποτελέσει. Δεν τίθεται θέμα... λέει ο εκπρόσωπος Τύπου της ΕΛ.ΑΣ.

Τον ρουφιάνο δείτε τον με συμπάθεια. Είναι ένας πολίτης με επικοινωνιακές ανάγκες. Είναι ένας δυστυχισμένος που θέλει να μοιραστεί με κάποιον αυτό που βλέπει κι ακούει. Στην τελική είναι ένας θλάκας: καρφώνει ανώνυμα, αλλά η «αναγνώριση κλήσης» καρφώνει αυτόν. Και δεν υπάρχουν ακόμα παρά μόνο μερικές χιλιάδες...

όχι! απο φαντάσματα του παρελθόντος είναι τα σκατά!

κουμπιά πιτζάμας

Οφθαλμαπάτη; Ποιός απο τους δύο κεντρικούς κύκλους στα απο πάνω σχέδια είναι ο μεγαλύτερος; Το μάτι λέει «ο δεξιά». [Επειδή όμως είστε παρατηρητές με υψηλή ετοιμότητα θα ψιλλαστείτε την παγίδα και θα απαντήσετε «ο αριστερά»... Λάθος κι αυτό: είναι ίδιοι και οι δύο].

Υπάρχει περίπτωση μια παρόμοια «απάτη» να συμβαίνει και στις κοινωνικές σχέσεις; Το σύνθημα «μας φαίνονται ψηλοί επειδή είμαστε γονατιστοί» στη δύναμη της σχετικότητας αναφέρεται - στη δύναμη που μας ρίχνει στα γόνατα...

νέοι καιροί

Οι τεχνολογικές υποσχέσεις προσθέτουν μερικές νέες φουτουρισμούς στην καθημερινή μιζέρια της κρίσης. Αλλά υπάρχουν και διασκεδαστικά νέα. Όπως αυτό για την (επερχόμενη) κατασκευή ρούχων με θεραπευτικές ιδιότητες. Μπλουζάκια κατά του ποнокέφαλου, κάλτσες κατά της μηκυτιάσης στα πόδια, και άλλα τέτοια ωραία υπόσχεται το ερευνητικό κέντρο Χόενσταϊν απ' τη γερμανία.

Ρουχοφάρμακα λοιπόν, μαζί με τα τροφοφάρμακα, το άλλο γραν σουξέ της βιοτεχνολογίας. Εννοείται πως κάθε τι καινούργιο αξίο λόγου θα πρέπει να είναι λιγότερο ή περισσότερο και φάρμακο, γιατί η τάση του μέλλοντος θα είναι να είμαστε όλοι άρρωστοι. Αυτό δεν είναι τίποτα μπροστά στο όφελος: κουζίνα, οικιακό φαρμακείο και ντουλάπα για τα ρούχα θα είναι ένα ενιαίο έπιπλο στα σπίτια του μέλλοντος. Που θα είναι χωρισμένο στα δύο: τμήμα «για εξωτερική χρήση μόνο» και τμήμα «λήψη κατόπι ιατρικής συνταγής».

Τώρα βέβαια θα σας δημιουργούνται απορίες. Ωραία τα σόβρακα εναντίον των δερματοπαθειών, αλλά μπορεί κανείς να έχει αλλεργίες για κάθε αρρώστια όπως έχει εκατό κουτάκια με χάπια και αλοιφές; Και πώς θα πλένονται όλα αυτά;... Με τον ίδιο τρόπο ή θα πρέπει σε άλλη θερμοκρασία να βάζεις τις πετσέτες για την τριχόπτωση κι αλλού τα εντομοκτόνα σεντόνια;

Είναι προβλήματα αυτά... Αλλά το ότι τα φαρμακεία θα γίνουν life style δεν είναι μια παρηγοριά;

οικογενειακές υποθέσεις

Η ιστορία πάει κάπως σαν ταϊνία του Σανθόπουλου: ήταν μια ποδοσφαιρική ομάδα λαϊκή, με ιστορικό background προσφυγιάς. Η ομάδα ήταν «μεγάλη», καθότι αθηναϊκή, αλλά μαζί και «μέτρια», καθόσον φτωχική. Ανήκε βέβαια στο Π.Ο.Κ. (ποδοσφαιρικές ομάδες κέντρου) αλλά οι άλλες δύο ήταν μόνιμο πιο «μεγάλες». Είτε λόγω αριθμού οπαδών, είτε λόγω τσαμπουκά, είτε λόγω φράγκων. Με δυο λόγια η ομάδα της ιστορίας (και οι οπαδοί της) είχαν την ψυχολογία του «τρίτου». Οι άλλες δύο μεγάλες ομάδες ήταν οι «αιώνιοι αντίπαλοι». Η αιωνιότητα της εν λόγω ομάδας ήταν να είναι μπυλιαντέρ.

Όπου ήρθε στην ομάδα σαν προπονητής ένας παλιός της παίκτης. Και μεταμόρφωσε το (δικέφαλο) σχηματισμό σε κύκλο. Φίλοι και εχθροί άρχισαν να την σέβονται, τα πρωταθλήματα έφευγαν στα πόδια της, ο ομάδα έπαιζε (κατα κοινή ομολογία) ωραία μπάλα, ποδοσφαιριστές συνωστιζόνταν να μπουν στο ρόστερ της, ενώ ο μάγος προπονητής της ανέχθηκε (μαζί με μια ένοπλη οργάνωση της εποχής) σε πανεθνικό αναγνωρισμένο πρότυπο εργατικότητα, μεθόδου και αποδοτικότητα. Αυτό θα μπορούσε να ειπωθεί, στη γλώσσα του ελληνικού μικροαστισμού, το «θαύμα του έρωτα». Όπως και νόχει η σχέση προπονητή και οπαδών έγινε παθολογική γιατί έγινε καθολική: ο «πρίγκηπας» έγινε πατέρας, θεός, ασάντης. Έγινε - και τον έκαναν - γιατί κι αυτός, βέρος βαλκανιος, κουβαλούσε το δικό του φορτίο μαρτύρων και προσφυγιάς. Με άλλα λόγια το πρόγμα κατέβηκε βαθιά, στα κοινωνικά υπόγεια του ποδοσφαίρου, στα μέρη που λέγονται «συλλογικό ασυνείδητο», εκεί που εδράζονται είδωλα και φαντάσματα με αξία πολύ πιο πέρα απ' τη μπάλα.

Πολύ απαστεωμένες αγόρασαν και πούλησαν την ομάδα - όπως συμβαίνει με όλες. Ο προπονητής της ήταν ακλόνητος, σαν η σημαία της. Κάποτε όμως ήρθε ένας πιο επιτήδειος, που κατάφερε να διαζέει τον «μάγο». Οι οπαδοί αυτό δεν το κατάλαβαν, κι ούτε μπορούσαν να το διανοηθούν. Το να είσαι οπαδός σημαίνει να είσαι μόνιμα σε παιδική κατάσταση (να γιατί το οπαδολίκι συμβαίνει γενικά σε αρσενικούς) «Προδότης» θεωρήθηκε εκείνος που τους άφησε ορφανούς: ορφανούς απο σιγουριά, αναγνώριση κι ελπίδες. Κι όπως συμβαίνει στην ελληνική οικογένεια, το διαζύγιο έβγαλε στον αφρό τη νοστροπία του γάμου. Δε μπορούσε να γίνει αλλιώς.

Τον «προδότη» οι οπαδοί τον ταπεινώσαν - σπαρτώνοντας τον άλλο ένα βήμα στην ταύτισή του με τον σκληρό πυρήνα της ιδέας του αιώνιου θύματος, που όπως είπαμε ήταν (και είναι) ο μύθος της ομάδας της ιστορίας μας. Της ομάδας του. Περιπλανήθηκε σε κανα δυο άλλες ομάδες με την αποτελεσματικότητα που του είχε ήδη αναγνωριστεί. Συνέχισε να «κάνει καλά τη δουλειά του».

Και ύστερα ξαναγύρισε σπίτι... Έχει τη σημασία του ότι σε τέτοιες περιπτώσεις αυτός που γυρίζει δεν είναι ίδιος μ' εκείνον που έφυγε: και σι εν τω μεταξύ έχει μαζευτεί κάτι ακόμα να αποδείξει που δεν υπήρχε πριν. Έχει επίσης σημασία ότι υπάρχει ο μύθος του άσωτου υιού, όχι όμως και του άσωτου πατέρα. Στις ταινίες του Σανθόπουλου το φτωχό και τίμιο παλιόκι μετά το βάσανο παντρεύεται την όμορφη και πλούσια κοπέλα. Το ανάλογο happy end για την περίπτωση της αεκ θα είναι να την αγοράσει ο Μπάγεβιτς. Όλα τα άλλα είναι (απο οικογενειακή άποψη) ξαναξεσταμένη αρρώστια - μερμερία σε ρογιαμένο τζάμι.

Οι μαλλιάδες

μαλλιάδες. "Περιστασιακά, ερχόταν κάποιος από την ΜΙ5 στις υπηρεσιακές συναντήσεις των μαλλιάδων, για να ζητήσει είτε από συγκεκριμένα άτομα είτε από την ομάδα ολόκληρη την αναγνώριση διαφόρων προσώπων σε φωτογραφίες," λέει ο Brian.

Καθώς οι περισσότεροι αστυνομικοί της εποχής εκείνης είχαν πολύ συντηρητική εμφάνιση, έπρεπε να γίνουν συγκεκριμένες εμφανισιακές τροποποιήσεις στα μέλη της ομάδας ώστε να ταυριάζουν με τις καινούργιες προσωπικότητες τους. Ο Brian λέει ότι έδειχνε φριχτός, με μαλλιά μέχρι τους ώμους και μια θαμνοειδή γενειάδα που κρεμόταν έξω έντονα κάτω από το πιγούνι του. Ο Geoff είχε πρόβλημα γιατί οι τρίχες του ήταν ίσιες και αδύνατες κι έτσι πήγε σε κομμωτή κι έκανε περμανάντ. "Στο τέλος έμοιαζα με το Marc Bolan - με φουντωτό κεφάλι."

Ο Dan ήταν πάντοτε αρκετά βρώμικος και μύριζε άσχημα. Ο Richard είχε μακρύ μαλλιά - ένας κακοχυμένους χειρωνακίας, με σταθερά λερωμένα τζην και παπούτσια. "Φρόντιζα ώστε τα νύχια μου να είναι πάντα βρώμικα και φαγωμένα." Κάποια φορά, ένας επιθεωρητής της μητροπολιτικής αστυνομίας έκλεισε ραντεβού με τους μαλλιάδες σε κάποιο απόρροιο σημείο της πόλης. Δεν ήταν προετοιμασμένος γι' αυτό που επρόκειτο να δουν τα μάτια του. "Δεν έχω ξαναδεί στη ζωή μου άνθρωπο να

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι περισσότεροι μαλλιάδες πίστευαν ακράδαντα ότι οι οργανώσεις στις οποίες διείδουσαν είχαν όντως ανατρεπτικό χαρακτήρα, παρόλο που σίμωρα μπορεί κανείς να αμφισβητεί αυτή τη θέση.

"Ήθελαν να καταλάβουν την εξουσία, και φυσικά με μέσα που δεν ήταν κοινοβουλευτικά. Έβλεπαν το στρατό και την αστυνομία ως όργανα της κρατικής κυριαρχίας που έπρεπε να ηττηθούν και να κατατροπωθούν," λέει ο Geoff.

Ο Geoff κι οι συναδέλφοί του βρήκαν πως ήταν σχετικά εύκολη η διείσδυση σε τέτοιες οργανώσεις. Πήγαιναν σε συγκεντρώσεις, έδειχναν ενδιαφέρον και σταδιακά γίνονταν δεκτοί στο εσωτερικό των πολιτικών ομάδων που διηύθυναν για νέες στρατηγολογίες. Ο Dan διείσδυσε στην Διεθνή Ομάδα Μαρξιστών (IMG) την εποχή που μαινόταν ο πόλεμος στο Βιετνάμ. Ο Brian διείσδυσε στο Κίνημα Troops Out τις πρώτες μέρες των αναταραχών στην Ιρλανδία. Ο Richard μπήκε στο Κόμμα των Σοσιαλιστών Εργατών την εποχή των Φώκλαντς. Οι μαλλιάδες δεν έδειχναν ποτέ πιστοί στη συμπεριφορά τους: περίμεναν να τους προσεγγίσουν πρώτα οι άλλοι, έτσι ώστε η πρωτοβουλία να φαίνεται πως είναι των λεγόμενων ανατρεπτικών στοιχείων.

Έγιναν εξπέρ στο διαλεκτικό υλισμό και στις ποικίλες ιδεολογίες της άκρας αριστεράς. Μερικοί έφτασαν στο σημείο να ομολογήσουν πως ήταν τέτοιοι ο βαθμός της αναιρείξής τους στα πράγματα ώστε ένιωθαν σαν στο σπίτι τους. Επιπλέον έκαναν πολλούς καλές φιλίες, κυρίως με γυναίκες.

Όμως οι ερωτικές σχέσεις με αυτές υπερέβαιναν τα επιτρεπτά όρια των καθηκόντων τους. "Ήταν εντάξει τύποι, όμως έκαναν λάθος," λέει ο Geoff.

Από τη στιγμή που έμπαιναν στις οργανώσεις, δούλευαν μεθοδικά για την πολιτική τους αναβάθμιση γιατί ήταν προετοιμασμένοι να κάνουν κάθε βαρετή δουλειά.

Κατέληξαν να γίνουν υπεύθυνοι για τη στρατολόγηση, ταμίες και έμπιστοι σύντροφοι με πρόσβαση στα κρίσιμα αρχεία για τα οποία ενδιαφερόταν η ΜΙ5. Κάποιοι ομολογούν πως θα μπορούσαν, αν ήθελαν, ακόμη και να διοι-

κούν τις οργανώσεις, αλλά αυτό ρητά απαγορευόταν. "Στα πλαίσια μιας εμπειρικής μεθόδου, μπορούσες να δουλέψεις μέσα στην οργάνωση," λέει ο Richard, "όμως έπρεπε να προσπαθήσεις να μη φτάσεις στο σημείο να την οργανώνεις ή να τη διευθύνεις."

Ο δρόμος βοηθούσε επίσης τους μαλλιάδες να βελτιώνουν το προκάλυμμά τους. Σε μια διαδήλωση, ο Geoff, που επίσης είχε διεισδύσει στο Κόμμα Σοσιαλιστών Εργατών, είχε μια λογομαχία με έναν αστυνομικό. "Βλέποντας τα μακρύ μου μαλλιά και τη γενειάδα μου, μου έκανε λαβή κι άρχισε να με γρονθοκοπεί και να με τραβολογεί προς ένα όχημα της αστυνομίας. Κι έτσι κι εγώ τον έπασα από τα αρχίδια και του τα έσφιξα μάλλον δυνατά. Πήδησε πάνω από τον πόνο και με άφησε. Έφυγα τρέχοντας κι όλοι νόμισαν πως είμαι ήρωας της εργατικής τάξης."

Κάποτε ο Geoff συγκέντρωνε εισφορές για την Anti-Nazi League δίπλα στο νεαρό τότε Peter Hain, στην γιγαντιαία συναυλία Rock Against Racism στο Λονδίνο, στο Victoria Park. "Θυμάμαι πως καθόμουν δίπλα του, πάνω σ' ένα μεγάλο σάκο με μετρητά. Υπήρχαν λεφτά παντού. Έπρεπε να παραλάβουμε την ομάδα περιφρούρησης και να την οδηγήσουμε πίσω στο αρχηγείο της οργάνωσης." Ο Hein δεν είχε ιδέα πως ήταν αυτός που μαζί του συγκέντρωνε τα χρήματα. Ούτε και ήξερε πως αυτή δεν ήταν η πρώτη φορά που καθόταν δίπλα σ' έναν μαλλιά.

Στη διάρκεια της καμπάνιας Stop the 70 Tour, που για πρώτη φορά έκανε γνωστό σε όλη την Αγγλία τον Hain, ένας μαλλιάς που τον έλεγαν Mike ήταν κυριολεκτικά ο δεύτερος στην ιεραρχία. Το ειδικό σώμα της αστυνομίας είχε βάλει στο στόχαστρο την καμπάνια, επειδή υπήρχαν

πληροφορίες ότι θα χυνόταν "αίμα στους δρόμους." Ο Mike έχει στο μεταξύ πεθάνει, αλλά ο εκγυμναστής του, ο Wilf είναι μια χαρά. "Δεν νομίζω πως συνειδητοποίησε ποτέ ο Hain πως το νούμερο 2 της οργάνωσής του ήταν ένας μαλλιάς" λέει.

Ο Mike παρείχε τις πληροφορίες που επέτρεψαν στην αστυνομία να ελέγξει τις ταραχές που είχαν προγραμματιστεί για ένα μεγάλο αγώνα γράκμπυ μεταξύ των Springboks και των Barbarians, στο Twickenham. Οι διαδηλωτές ήθελαν να ριξουν βόμβες καπνού και μεταλλικά αντικείμενα στο γήπεδο, αλλά εξαιτίας του Mike η αστυνομία ήταν έτοιμη με άρμο και ηλεκτρικούς μαγνήτες. Η τηλεοπτική κάλυψη του συμβάντος έδειξε τους μπάτσους να χρησιμοποιούν αυτά τα μέσα. Πίσω στην οργάνωση, υπήρξε η αναστόφρευκτη έρευνα για το πώς το αρχικό σχέδιο ναυάγησε. "Ο Hain διαισθάνθηκε, και πολύ σωστά, ότι υπήρχε ένας χαφίρας ανάμεσά τους," λέει ο Wilf. "Ο Mike έριξε ένα βλέμμα γύρω στο χώρο, κάρφωσε τα μάτια σ' έναν κακομοίρη και είπε: Νομίζω ότι αυτός είναι! Τον πέταξαν έξω κι ο Mike κατάφερε να επιβιώσει. Ο Θεός να τον έχει ευλογημένο."

Σε άλλες περιπτώσεις, οι μαλλιάδες βοήθησαν έμπρακτα τη ΜΙ5 να αποκτήσει συγκαλυμμένη πρόσβαση σε χώρους όπου διατηρούνταν όλες οι σημαντικές λίστες μελών και τα οικονομικά αρχεία. Ο Dan, που είχε διεισδύσει στις παρυφές του IMG, κράτησε μερικές νύχτες περιφρούρηση στα γραφεία της Καμπάνιας για την Αλληλεγγύη στο Βιετνάμ, που ήταν παρακλάδι του IMG. Του δόθηκε έτσι μια αρραβιά κλειδιά που επίσης αφορούσαν άλλους χώρους του IMG - έβγαλε σε όλα αντικείμενα. Τα γραφεία, λέει, δέχτηκαν στη συνέχεια "επισκέψεις," μάλλον από τη ΜΙ5 που συχνά έκανε διαρρήξεις.

Όταν είπα στον Tariq Ali τι είχε συμβεί με τα κλειδιά του (εκείνη την εποχή ήταν ο εκδότης της εφημερίδας Black Dwarf του IMG) έμεινε άναυδος προσπαθώντας να θυμηθεί ποιος μπορεί να ήταν ο μαλλιάς. "Είναι φοβερό! Είναι σαν προδοσία. Θα πρέπει να ήταν έμπιστος για να πάρει κλειδιά αυτού του γραφείου. Μάλλον ήταν ιδιαίτερος συμπαθής και φίλος." Όμως ο Dan δε μετανιώνει για ό,τι έκανε. "Πάντα υπήρχε μέσα μου ο μπάτσος κι έτσι δεν είχα πρόβλημα με το να αφήνω ανθρώπους εκτεθειμένους όταν χρειαζόταν." Όλοι οι μαλλιάδες συμφωνούν μαζί του. Η προδοσία και η κατάχρηση εμπιστοσύνης ήταν μέρος της δουλειάς.

Παρόλο που οι περισσότεροι τα κατάφεραν πολύ καλά με μια δουλειά που ανέβαζε πολύ την αδρεναλίνη, στο τέλος ο Dan βρήκε πως η ένταση ήταν υπερβολικά μεγάλη, κυρίως εξαιτίας του διαρκώς επαπειλούμενου φόβου. Το τελικό χτύπημα ήρθε σε μια pub. Τον ειδοποίησαν ότι στα γραφεία του IMG κάποιος είχε κάνει ένα τηλεφώνημα που έλεγε πως ο Dan ήταν μάλλον άνοητος. Τον πήραν σε μια pub κι αφού τον έβαλαν να πει εννιά μύστες, οι σύντροφοί του τον ανέκριναν εντατικά. Κατά αξιοσημείωτο τρόπο διατήρησε το άλλοθι του. "Η επεξεργασία των σκέψεών μου παρέμεινε ψυχρή σαν τον πάγο," λέει. Όταν τελείωσε η διαδικασία, έφυγε παραπατώντας για να βρει τον εκγυμναστή του. "Τότε ήταν που τα γόνάτα μου κατάρρευσαν." Τότε λοιπόν ο Dan συνειδητοποίησε ότι το πράγμα είχε παραγίνει. "Έκτοτε αποφασίθηκα στην οικογένειά μου. Τώρα που την θυμάμαι όλην αυτή την περίοδο, καταλαβαίνω πως καθόλου δε μου άρεσε."

Όμως οι περισσότεροι μαλλιάδες αισθάνονται διαφορετικά. "Ήταν η καλύτερη δουλειά που έκανα ποτέ στην αστυνομική μου θητεία," λέει ο Geoff. "Ήταν πληρωμένη σχιζοφρένεια, αλλά σκέφτομαι πως αποτρέψαμε σοβαρές ταραχές στους δρόμους του Λονδίνου κι επίσης σώσαμε αθώους ανθρώπους που θα μπορούσαν να είχαν σκοτωθεί. Νομίζω όμως πως ο βασικότερος ρόλος μας ήταν να σταματήσουμε αυτούς που ήθελαν να βραχυκυκλώσουν την κοινοβουλευτική δημοκρατία κι ίσως και να την ανατρέψουν. Είμαι πολύ περήφανος για ό,τι κάναμε."

Δεν είναι περιεργό που όσοι βρίσκονται στην απέναντι πλευρά έχουν εντελώς διαφορετική άποψη. Ο Ali τρομάζει με την αποκάλυψη. "Αυτή είναι η αντιδημοκρατική φύση των υπηρεσιών ασφαλείας," λέει. "Το κράτος προσπαθεί να προστατεύσει τον εαυτό του απέναντι στα ίδια τα δημοκρατικά δικαιώματα που παρέχει. Για να το κάνει αυτό, πρέπει να απαλλαγεί από μερικές από τις δημοκρατικές αξίες στις οποίες πιστεύει." Ακόμη δε μπορεί να πιστέψει ότι αυτά συνέβησαν. Όμως συνέβησαν.

...καλά λέμε...

...καλά λέμε...

...καλά λέμε...

...καλά λέμε...

...καλά λέμε...

...καλά λέμε...